

Imyazi Miija ya Yesu nga kwo ikayandikwa na Luka Indangiriro

Yiki kitaabo kya Luka, kiyerekiini ngiisi kwo Yesu âli kuuziri abakazi, na'baana, na'bakeni. Na kwakundi, Luka ali mu yerekana ngiisi kwo'Mutima Mweru guli mu kola mu kati ka Yesu, ukulyokekera ku ndondeko ye'kitaabo, halinde na ku mbeka.

Luka ali mu yandika ku yage njira kwokuno:

- Ayerekiini ngiisi kwo Yesu akabutwa, kiri no'mwazi gwo'busore bwage.
- Ayerekiini bweneene ngiisi kwo ali mu kiza abandu.
- Ali mu deta ngiisi kyanya hi'gulu lya'bakazi.
- Ayerekiini ngiisi kwo akejeeriiri aban-abyaha bweneene.
- Ayerekiini Umutima Mweru, ku ndondeko ye'kitaabo halinde ukuyusa.
- Ayerekiini imigani mingi-mingi.
- Aloziizi ukudeta hi'gulu lyo'kuhuuza Rurema.
- Ayerekiini ngiisi kwo Yesu âli kizi yibonesa ku kyanya âli mali zuuka mu bafwiri.

Mu kitaabo kya Luka, muli imigani ikumi na munaana itali mu boneka ahandi mu Bibiriya.

Ku mugani, hali Umusamariya Mwija (10.25-37), ne'bibuzi íbiteresiri (15.4-7), no'mwana úkagendi teereka mu byaha (15.11-32).

Ku luhande Iwa'bakazi, ali mu deta hi'gulu Iya Maryamu na Ruzabeeti (1-2). Na mu Luka 8.1-3, tubwini ngiisi kwa'bakazi bâli kizi mútabaala ku magoorwa gaage. Anali mu menyeesa ngiisi kwo bakamúkulikira ku kyanya akatwalwa ho agayitirwa ku kibambo (23.49). Luka yenyene ayerekiini ngiisi kwo Yesu akatee yibonesa imwo'mukazi, ku kyanya âli mali zuuka mu bafwiri (24.1-10).

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Luka 10.36-37: «Iri Yesu akayusa yugwo mugani, anabuza ulya mwigiriza we'maaja kwokuno: “Aahago! Mu kati ka yabo bashatu, nyandi ye wabona, umutuulani wo'yo úkabirigishwa na'banyazi?” Naye, ti: “Ulya úkamúyuvwirwa indengeerwa.” Yesu anamúbwira: “Aaho! Genda, naawe ukizi gira kwokwo!”»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Ukubutwa kwa Yohana, no'kwa Yesu (1.1-2.52)
- b) Rurema abiika Yesu mu mukolwa gwage (3.1-4.13)
- c) Yesu atee kola i Galilaaya (4.14-9.9)
- d) Ajabuka inyaaja, mu kugenda i Kahisariya Firipi (9.10-50)
- e) Yesu akola mu Buyuda, ne'Pereya (9.51-18.34)
- f) Yesu ahumuula imbumi (18.35-43)
- g) Umwazi gwa Zakaayo, no'mugani gwa'bakozi balebe (19.1-27)

- h) Iyinga lyo Yesu akayusa mwo'mukolwa gwage (19.28–23.56)
- i) Yesu azuuka mu bafwiri (24.1-12)
- j) Yesu ashubi yiyerekana, anatwalwa mwi'gulu (24.13-53)

Indangiriro

¹ E munalushaagwa Tehofilo, Rurema keera akakoleesa imikolezi yage mu kati kiiitu. Na'bandu bingi keera bakagira umwete gwo'kuyandika hi'gulu lyayo. ² Ee! Boonyene bo bakatangi giyibonera, banakizi gimenyeesania. Na nyiitu, keera banatumenyeesa hi'gulu lyayo. ³ Kiri na naani kwakundi, keera n'gagibuliriza bwija, nga kwo yâli kizi koleka ukulyokera ku ndondeko. Nanabona kwo buli bwija nguyandikire yo ku bwitonde. ⁴ Kwokwo, galya magambo go keera ukayigirizibwa, ukizi ba na'kasiisa hi'gulu lyago.

Umuganda ahulukira Zakariya

⁵ Ku kyanya Heroode âli riiri mwami we'Buyahudi, hâli riiri umugingi muguma, iziina lyage ye Zakariya, wa mu bagingi be'mwa Habiya. Mukaage Ruzabeeti naye, âli riiri wa mwi'kondo lyo'mugingi Harooni. ⁶ Bombi, bâli kwaniini imbere lya Nahano Rurema, banâli simbahiri imaaja zaage zooshi, iri banakizi gira ngiisi kwo akababwira. ⁷ Kundu kwokwo, ndaaye mwana ye bâli gweti. Mukuba, Ruzabeeti âli gumbiri. Na bombi, bâli kola bashaaja kongotwe.

⁸ Lusiku luguma, Zakariya âli kola mu gira umukolwa gwage gwo'bugingi imbere lya Rurema. Mukuba, kyo kyâli kola kyanya kye'kiso kyage. ⁹ No'kukulikirana ne'migeeza ya'bagingi, abaabo banataara ikibare, kyanagwata Zakariya kwo ye gayingira mu nyumba ya Nahano, abe ye gayokya mwo'mubadu. ¹⁰ Ne'kyanya âli gwetu agaguyokya, ha mbuga hâli kumaniri abandu bingi, bagweti bagahuuna Rurema.

¹¹ Masaasa atabukwa, ulya Zakariya, umuganda wa Nahano anayami mûhulukira kwo! Uyo muganda, âli yimaaziri uluhande lwe'lulyo lwa'katanda ko'kuyokera kwo'mubadu. ¹² Zakariya, mbu amûbonage, anakanguka, anayoboha bweneene!

¹³ Haliko, uyo muganda anamûbwira, ti: «E Zakariya, utayobohe! Galya magambo go ukahuuna Rurema, keera agayuvwa. Mukaawe Ruzabeeti, agakubutira umwana wo'butabana. No'yo mwana, ukamûyinike iziina Yohana. ¹⁴ Uyo mwana, agakizi mûshambaaza, halinde munakizi ba na'malega. Kiri na'bandi bingi, yukwo kubutwa kwage, kugabashambaaza ngana. ¹⁵ Uyo Yohana, agaaba mukulu imbere lya Nahano. Atakizi nywa idivaayi, kandi iri ikindi kilalusa kyoshi! Mukuba, ukulyokera ukubutwa kwage, agaaba ayijuziibwi mwo'Mutima Mweru.

¹⁶ «Ulya Yohana, agagalulira Abahisiraheeri bingi imunda Rurema Nahamwabo. ¹⁷ Umutima gwage, no'bushobozi bwage, bigaaba nge'bya Hiriya. Agayija imbere lya Nahano, gira

agwanwe amúteganulira abandu. Ee! Aganywaniisa abaana na bayishe. Kiri na ábatasimbahiri Rurema, agabagira bakizi ba bitegeereza, nga'bandi ábakoli kwaniini imbere lyage.»

¹⁸ Zakariya, ti: «Yibi byoshi, kutagi kwo ngaa-menya kwo biri byo'kuli? Si twe na mukaanie, tukola bashaaja kongotwe.»

¹⁹ Ulya muganda anamúshuvya: «Niehe, nie Gabulyeri! Nie nyamiri nyimaaziri imbere lya Rurema. Iyi myazi miija, Rurema ye kaginduma imwawe, gira nyiji kumenyeesa yo. ²⁰ Halikago, bwo utagiyemeera, ukola ugaaba kimeme. Utagaahasha ukudeta, halinde ukuhisa ku kyanya igakoleka. Ee! Ukukoleka, igakoleka ku kyanya kyayo!»

²¹ Yabo bandu, bâli gwetu bagalindirira kwo Zakariya agahuluka mu nyumba ya Rurema. Ne'ri bakabona kwo atinda mwo, banagan-gaanwa. ²² Iri hakatama, anagihuluka mwo, haliko atanaki shobola ukubadesa, anatondeera ukukizi bayereka na'maboko. Banayami menya kwo akagibona mwa'mabone. Anagenderera ukuba kimeme. ²³ Isiku zaage zo'kukola mwo, iri zikamala, anataaha.

²⁴ Uyo Zakariya, mukaage Ruzabeeti ana-heeka inda, anamala imyezi itaanu abishamiri, anadeta, ti: ²⁵ «Bino byoshi, Nahano ye wabingirira! Leero naani angengeera, ananjaaza ishoni mu bandu!»

Umuganda ahulukira Maryamu

²⁶ Iyo nda ya Ruzabeeti, ikyanya ikahis-
 agya imyezi ndatu, Rurema anatuma yoyo mu-
 ganda Gabulyeri i Nazareeti, mu poroveesi
 ye'Galilaaya. ²⁷ Gabulyeri, akatumwa kwo
 agendi ganuuzza munyere muguma, iziina lyage
 Maryamu. Âli koli fundisirwi na Yusefu, wa
 mwi'kondo lya mwami Dahudi.

²⁸ Uyo muganda Gabulyeri, anayiji múbwira
 kwokuno: «E Maryamu, nakulamusa! We
 gashaniirwi bweneene. Nahano, muyami-
 inwi.» ²⁹ Maryamu, mbu ayuvwagwe kwokwo,
 umutima gwage gwanajwangerara, anayibuuza:
 «Musingo muki yugu?»

³⁰ Uyo muganda anashubi múbwira:
 «E Maryamu, utayobohe! Rurema akoli
 kugashaaniri bweneene. ³¹ Lolaga! Ukola
 ugaheeka inda! Unagibute mwo'mwana
 wo'butabana, ukamúyinike iziina Yesu.

³² «Uyo Yesu, agaaba mutwali, anakizi bu-
 uzibwa Mwana wa Rurema úli hi'gulu lya
 byoshi. Nahano Rurema anamúyimike ku
 kitumbi kyo'mwami Dahudi, shokuluza wage.
³³ Anabe ye mwami wa beene Yakobo, halinde
 imyaka ne'myakuula! Yubwo bwami bwage,
 butanâye sibe.»

³⁴ Maryamu, ti: «Kutagi yibi bigaaba, ndanazi
 gwejerwa no'mushosi?» ³⁵ Ulya muganda,
 anamúshuvya: «Rurema, ye riiri hi'gulu lya
 byoshi! Kwokwo, Umutima gwage Mweru, gu-
 gakashonookera, gunabeere hi'gulu lyawe nga
 kimbehwa. Ulya mwana ye ugaabuta, agaaba
 mutaluule, anakizi buuzibwa kwo ali Mwana

wa Rurema. ³⁶ Kiri na muvyala wawe wa Ruzabeeti, naye akola ne'nda ye'myezi ndatu. Iyo nda, agilonga, kundu akola mugikulu, anashuba mu detwa kwo ali ngumba. ³⁷ Imwa Rurema, ndaabyo ibitangaziga!»

³⁸ Ulya Maryamu, ti: «Ndyagagi mukozi wa Nahano. Ngiisi kwo wadeta, kube kwo bigaaba!» Lyeryo, umuganda anayigendera.

Maryamu agendi lamusa Ruzabeeti

³⁹ Mu zeezo siku, Maryamu anayami gira ulugeezi lwo'kugenda imwa Ruzabeeti, mu kaaya kaguma ka mu migazi ye'Buyahudi. ⁴⁰ Ne'ri akayingiraga imwa Zakariya, analamusa Ruzabeeti.

⁴¹ Uyo Ruzabeeti, mbu ayuvwagwe umusingo gwa Maryamu, umwana anashabira mu nda yage. Lyeryo, Ruzabeeti anayijuzibwa mwo'Mutima Mweru, ⁴² anayami detaga kwi'zu lihamu kwokuno: «E Maryamu, mu bakazi booshi, wehe, we gashaniirwi! No'mwana ye ugaabuta, naye agashaniirwi! ⁴³ Aaho! Niehe ndi nyandi, halinde nyina wa Nahamwitu ayiji ndamusa? ⁴⁴ Ikyanya nayuvwa umusingo gwawe, umwana ayami shabira ku bushambaale mu nda yani. ⁴⁵ Ulyagagi muhiirwa bweneene! Mukuba, ikyanya Nahano akakuheereza umuhango, wanayemeera kwo gugakoleka!»

Ulwimbo lwa Maryamu

⁴⁶ Maryamu anadeta kwokuno:

«Umutima gwani, gugweti gugayivuga Nahano!

⁴⁷ Gugweti gugashambaalira Rurema, Lukiza wani.

48 Mukuba, kundu ndyagagi mugunda, haliko angengeera, nie mukozi wage.

No'kulyokera buno, abandu be'bibusi byoshi, bagakizi ndeta kwo ndi muhiirwa.

49 Rurema wo'bushobozi bwoshi, keera angirira amagambo ga'kahebuuza.

Iziina lyage, liryagagi litaluule!

50 Ikyanya abandu bali mu ba bamúsimbahiri, ayamiri ali mu bakejeerera, halinde ibibusi byabo byoshi.

51 Haliko balya banabwiheemye, boohe, anakoleesa ubushobozi bwa'kahebuuza mu kubashaabula.

52 Kundu abatwali bagweti bagatwala ku bushobozi bwingi,

ali mu batungulula ku bitumbi byabo.

Haliko abatuudu, boohe, keera akabakuza.

53 Abanamwena nabo, keera akabayigusa ne'biija.

Si abagale, boohe, akabayimula maboko ma-maata.

54 Keera akatabaala umukozi wage Hisiraheeri, anakengeera ukukizi kejeerera

55 Hiburahimu na'bandu booshi ba mwi'kondo lyage, halinde imyaka ne'myakuula!

Ee! Ngiisi kwo âli mali gwanwa alagaania bashokuluza biitu, kwokwo kwo binali.»

56 Maryamu anatee mala nga myezi ishata ali yaho imwa Ruzabeeti, abuli taaha.

Yohana wo'kubatiiza abutwa

57 Uyo Ruzabeeti, iri isiku zaage zo'kubuta zikahika, anabuta umwana mutabana.

58 Abatuulani baage, na beene wabo, banayuvwa

ngiisi kwo Nahano akamúbonera ulukogo, banayiji shambaalira kuguma!

⁵⁹ Ulya mwana, iri akahisagya isiku mu-naana abusirwi, banayiji mútenguula, banagira mbu bamúyinike iziina lya yishe Zakariya.

⁶⁰ Halikago, nyina analahira, ti: «Uyu mwana agayinikwa iziina Yohana.» ⁶¹ Banamúshuvya: «Si mu beene wabo, ndaaye úyinisirwi yiri iziina!»

⁶² Yabo bandu banabuuzagya yishe, mu kumúyereka na'maboko, gira abamenyeese iziina lyo aloziizi ukuyinika mugala wage. ⁶³ Ulya Zakariya, anabahuuna ikibahwa, anakiyandika kwo kwokuno: «Iziina lyage, ye Yohana!» Yabo booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana!

⁶⁴ Lyeryo ngana, uyo Zakariya, ululimi lwage lwanayami gobooka, anatondeera ukushubi deta, iri anayivuga Rurema. ⁶⁵ Abatuulani booshi, iri bakayuvwa kwokwo, banasoomerwa! Yugwo mwazi, gwanalumbuuka bweneene mu migazi yoshi ye'Buyahudi.

⁶⁶ Uyo mwana, ubushobozi bwa Nahano, bwâli múliiri mwo. Ikyanya abandu bâli kizi yuvwa hi'gulu lyage, banayibuuza: «Uyu mwana agaaba mundu muki?»

Ulwimbo lwa Zakariya

⁶⁷ Zakariya, yishe wo'yo mwana, anayijuz-ibwa mwo'Mutima Mweru, anatangaga ubuleevi kwokuno:

⁶⁸ «Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri, akizi hu-uzibwa!

Mukuba, keera ayiji tanduula abandu baage, anabaguluula.

69 Atuyimangikira Lukiza wo'bushobozi wa mwi'kondo lyo'mukozi wage mwami Dahudi.

70 Biri nga kwo âli mali gwanwa adeta yaho keera ku njira ya'baleevi baage beruuka.

71 Mukuba, akatulagaania kwo agatukiza mu bagoma biitu,
na mu maboko ga ngiisi ábatushombiri.

72 Akanadeta na kwo agakizi kejeerera bashokuluza biitu,
iri anakengeera ikihango kyage kyeru.

73 Âli mali gwanwa abiikira shokuluza witu Hiburahimu indahiro

74 kwo agatuguluula mu maboko ga'bagoma biitu,
halinde tunakizi múkolera buzira kyoba.

75 Isiku ziitu zooshi, tugaaba bandu biija, tunabe tuli mu gira íbikwaniini imbere lyage.

76 Na naawe, e mwana wani! Ugakizi detwa kwo uli muleevi wa Rurema úli hi'gulu lya byoshi!

Ee! Ugagwanwa imbere lya Nahano, gira ukizi múlingaaniza injira,

77 unamenyeese abandu baage ngiisi kwo bagakogwa ibyaha byabo,
halinde banakizibwe.

78 Rurema witu atuyuvwitiiri indengeerwa bwe-neene!

Ku lukogo lwage luhamu, agatutunduukira ukulyoka mwi'gulu.

79 Ee! Kundu twangaba tutuuziri mu kihulu,

tunabe tutundamiri mu kimbehwa kyo'lufu, haliko agatutanguulira, anaturongoore, halinde tukizi lenga mu njira zo'mutuula.»

⁸⁰ Uyo mwana Yohana, anakizi kula, iri anakana mu mutima gwage. Anagendi tuula mwi'shamba, halinde ukuhisa ku kyanya kyo akahulukira ku Bahisiraheeri.

2

Yesu abutwa (Mataayo 1.18-25)

¹ Mu yizo siku, umwami mukulu wa'Barumi Kahisaari Hagusito, anakyula kwa'bandu booshi ba mu bihugo byage bagendi yiyandikiisa.

² Yukwo kuyiyandikiisa, kwo kwâli riiri kwa mbere, kukanaba ku kyanya Kureniyo âli riiri guvuruneeri we'Siriya. ³ Kyanatuma abandu booshi bagagendi yiyandikiisa, ngiisi mundu mu kaaya ke'mwabo.

⁴ Yusefu naye, akalyokaga mu kaaya ke'Nazareeti, mu poroveesi ye'Galilaaya, anazamuukira i Buyahudi, mu kaaya ke'Betereheemu. Mukuba, i Betereheemu, ko kaaya ka mwami Dahudi. Na Yusefu, âli riiri wa mwi'kondo lyage.

⁵ Ku yikyo kyanya, Yusefu anagendi yiyandikiisa kuguma na Maryamu, bwo âli koli mufundisiri. Na Maryamu, âli kola ne'nda.

⁶ Ikyanya bâli ki riiri yaho i Betereheemu, uyo Maryamu, ikyanya kyage kyo'kubuta kyanahika,

⁷ anabuta umwana mutabana we'fula, anamúbungira mu mirondo, anamúgwejeza

mu muvuli. Mukuba, yaho i Betereheemu, bakabula ho bagahanda mu nyumba za'bageezi.

Abaganda bahulukira abangere

⁸ Mu ndagiriro ze'Betereheemu, mwâli riri abangere, bali mu laliira ibitugwa byabo bushigi. ⁹ Masaasa atabukwa, yabo bangere banayami hulukirwa kwo no'muganda muguma wa Nahano! Ubulangashane bwa Nahano, bwanabatanguulira imbande zooshi, banayoboha bweneene.

¹⁰ Ulya muganda, anababwira kwokuno: «Mutayobohe! Nayiji mumenyeesa imyazi mija, igashambaaza bweneene abandu booshi.

¹¹ Ee! Zeene buno mu kano kaaya ka mwami Dahudi, keera Lukiza abutwa hi'gulu liinyu. Uyo Lukiza, alyagagi ye Nahano ulya Masiya!

¹² Na'kalangikizo ko mugamumenyera kwo, ko kaaka: mugagwana umwana wa'kalenge abungiirwi mu mirondo, anagwejeziibwi mu muvuli.»

¹³ Ulya muganda, lyeryo ha butambi lyage, hanahulukiraga ibinoono bya'baabo baganda ukulyoka mwi'gulu. Kwo bali booshi, banakizi yivuga Rurema kwokuno:

¹⁴ «Rurema úli mwi'gulu akizi huuzibwa!

Kiri na mu kihugo, umutuula gukizi ba mwo, imwa'bandu bo asiimiri!»

¹⁵ Yabo baganda, iri bakaba keera bagalukira mwi'gulu, yabo bangere banabwirana, ti: «Tugendage i Betereheemu. Yibi byo Nahano ayiji tumenyeesa, tugendi biyibonera.» ¹⁶ Ne'ri bakahikaga i Betereheemu, banagwana Yusefu,

na Maryamu, no'yo mwana wa'kalenge, agweji-iri mu muvuli.

¹⁷ Ne'ri bakamúbonaga, banamenyeesa ngi-isi byo'yo muganda ababwira hi'gulu lyage.

¹⁸ Ne'ri abandu bakayuvwa hi'gulu lyabyo, banasoomerwa bweneene! ¹⁹ Biry a byoshi, Maryamu anabisingula mu mutima gwage, anakizi biyitoneesa kwo.

²⁰ Ha nyuma, yabo bangere banagalukira iwa bitugwa byabo, bagweti bagayivuga Rurema. Banamúhuuza ku byoshi byo bakayiyuvwirwa, na ku byoshi byo bakayibonera. Mukuba, ngiisi kwo bakabwirwa, kwo bakanabigwana.

Yesu atangwa imwa Rurema

²¹ Ulya mwana, iri akahisagya isiku munaana abusirwi, banamútenguula, banamúyinika izi-ina Yesu. Mukuba, li'ziina lya'lya muganda akagwanwa amúyinika, ku kyanya nyina atáli zaazi heeka inda.

²² Ulusiku lwanahikaga lwo Yusefu na Maryamu bagagendi yiyeruusa kwo, nga kwo bidesirwi mu maaja za Musa. Kwokwo, banatwala umwana Yesu i Yerusaleemu, gira bamútange imwa Nahano.* ²³ Mukuba,

ulubaaja lwa Nahano ludesiri: «Abaana biinyu be'fula bo'butabana, mukizi batanga imwa Nahano, gira bataluulwe imwage.» ²⁴ Banatanga na liry a tuulo lya'kuyiyeruusa íridesirwi kwokuno mu maaja za Nahano: «Mukizi tanga ituulo lya'mahumba gabiri, kandi iri lye'byananyuni bibiri bye'ngunde.†»

* **2:22** 2.22-23 Kulyoka 13.2, 12. † **2:24** 2.24 Balaawi 12.8.

²⁵ Haaho i Yerusaleemu, hâli tuuziri mundu muguma, iziina lyage ye Simyoni. Uyo Simyoni, âli kwaniini imbere lya Rurema, anâli mûsimbahiri. Anâli gweti agalindirira ukubona ngiisi kwa'Bahisiraheeri bagaguluulwa. Uyo Simyoni, Umutima Mweru gwâli mûtuuziri mwo, ²⁶ gwanâli mali mûmenyeesa kwo atagaafwa, átazi bona ngiisi kwo Nahano agaatuma Masiya.

²⁷ Ikyanya ababusi ba Yesu bakamûtwalaga mu nyumba ya Rurema, gira bagire nga kwe'Maaja zidesiri, uyo Simyoni naye, Umutima Mweru gwanamûrongoora kwo ayingire mwo.

²⁸ Ne'ri akahikaga áhali Yesu, anamûtengetera, iri anayivuga Rurema kwokuno:

²⁹ «E Nahano, we mutwali wa byoshi! Naani, ndi mukozi wawe.

Aaho! Wangakoli mbanguula, nvwagage mu kati ko'mutuula,

nga kwo ukagwanwa wambwira.

³⁰ Mukuba, keera nayibonera ubukize bwawe,

³¹ bunali bwo ukategaanura imbere lya'bandu booshi.

³² Yubwo bukize guli mulengeerwe gwo'kuyerekana injira yawe mu batali Bayahudi,

halinde abandu baawe Abahisiraheeri bagingikwe.»

³³ Galya magambo go Simyoni akadeta hi'gulu lyo'yo mwana, gasoomeza bweneene yishe na nyina!

³⁴ Haaho, Simyoni anabagashaanira, anabwira Maryamu kwokuno: «Lolaga! Uyu mwana,

ashungisirwi kwo agagwisa Abahisiraheeri bingi. Na'bandi bingi kwakundi, anabakuze. Uyu mwana, Rurema amútumiri, abaagage kyereso imwawe. Kundu kwokwo, abandu bingi bagakizi múlahira. ³⁵ Íbishubi bishamiri mu mitima yabo, bigabishuulwa ku bweranyange. Na naawe mu mutima gwawe, ugalyanirwa bweneene nga úwayomekwa mwe'ngooti.»

³⁶ Mwomwo mu nyumba ya Rurema, mwâli riiri no'muleevi mugiikulu, iziina lyage Hana, munyere Fanweri wa mu mulala gwa Hasheeri. Uyo Hana, bakatuulanwa na yiba imyaka irinda naaho, yiba anafwa. ³⁷ Anasigala akola namufwiri, halinde anahisa imyaka makumi galimunaana ni'na. Âli kizi beera mwomwo mu nyumba ya Rurema, agweti agamúhuuna úbwakya-úbwayira, mu kati ko'kuyishalisa.

³⁸ Ku kyekyo kyanya, uyo Haana naye abayegeera, anatondeera ukuyivuga Rurema, iri anamenyeesa abandu hi'gulu lyo'yo mwana. Mukuba, bâli langaliiri kwo Rurema akola agaguluula abandu be'Yerusaleemu.

³⁹ Yusefu na Maryamu, iri bakakoleesa byoshi bye'maaja za Nahano ziloziizi, banataahira imwabo i Nazareeti, mu poroveesi ye'Galilaaya. ⁴⁰ Uyo mwana Yesu anakizi kula, iri anasikama, anayijuzibwa mwo'bwitegeereze. Na Rurema anakizi múgashaanira.

Umwana Yesu mu nyumba ya Rurema

⁴¹ Ababusi ba Yesu, bâli kizi zamuukira i Yerusaleemu ngiisi mwaka, gira bagendi shambaalira isiku ngulu ze'Pasaka. ⁴² Ne'ri

Yesu akahisa imyaka ikumi ni'biri, banamúzamuukana yo, ukukulikirana no'mugeeza gwabo.

⁴³ Yizo siku ngulu, iri zikaba keera zamala, ababusi baage banashokola injira yo'kutaaha. Si yehe, anayisigaza, bátanamenya. ⁴⁴ Bâli toniri naaho kwo ali kuguma na'baabo.

Ne'ri bakaba keera bamala ulusiku lwoshi bali mu njira, banatondeera ukumúloogeza mu beene wabo, kiri na mu biira. ⁴⁵ Iri bakamúbula, banayami galukira i Yerusaleemu, gira bagendi múloogeza yo. ⁴⁶ Banamala isiku zishatu bagweti bagamúloozza.

Iri hakatamaga, banagwana Yesu mu nyumba ya Rurema, abwatiiri ha kati ka'bigiriza, agweti agabayuvwiriza, iri anababuuza ibibuuzo. ⁴⁷ Balya bandu booshi, ikyanya bakayuvwa ngiisi kwo agweti agaadeta, banasoomerwa ngana. Mukuba, ikyanya akabashuvya, âli kizi koleesa amagambo ku bwitegeereze.

⁴⁸ Balya babusi baage, mbu bamúbonage, banatibaalirwa! Nyina anatondeera ukumúkanukira, ti: «E maashi mwana wani, kituma kikagi watulibuza kwoku? Si twe na yisho, ikyanya tushuba mu kulooza, tutákola no'luhahalizi bweneene!»

⁴⁹ Yesu, anamúshuvya: «E maawe, biki ushuba mu ndoogeza? Ka mutayiji kwo bishubi ngwiriiri njiibe mu nyumba ya Daata?» ⁵⁰ Liry a ishuvyo lya Yesu, ababusi baage batanalisanukirwa.

⁵¹ Ha nyuma, Yesu, ababusi baage banamútaahana i Nazareeti, anakizi basimbaha. Biry a byoshi íbikakoleka, nyina âli kizi bisingula

mu mutima gwage. ⁵² Yesu anagenderera ukukizi kula, iri anayushuuka mwo'bwitegeereze, anakizi simiisa Rurema na'bandu.

3

Amigirizo ga Yohana wo'kubatiiza

(Mataayo 3.1-12; Mariko 1.1-8; Yohana 1.19-28)

¹ Kahisaari Tiberyo, âli kola ne'myaka ikumi ni'taanu atwaziri. Pondyo Pilaato naye, âli riiri guvuruneeri we'Buyahudi. Heroode naye, ye wâli twaziri i Galilaaya. Firipo naye, mwene wabo uyo Heroode, ye wâli twaziri ikihugo kye'Tureya, na kye'Tarakoniti. Lusaanya naye, ye wâli twaziri ikihugo kye'Habireene. ² Na Hanaasi, kuguma na Kayafa, bo bâli riiri bakulu ba'bagingi.

Ku yikyo kyanya, igambo lya Rurema lyanahikira Yohana mugala Zakariya, mwi'shamba. ³ Uyo Yohana, âli kizi lenga ha butambi lyo'lwiji Yorodaani hooshi, anakizi bwira abandu kwokuno: «Mutwikirage ku byaha biinyu, munabatiizibwe, halinde lyo Rurema amûkoga.» ⁴ Yolya Yohana, umuleevi Hisaaya âli mali gwanwa ayandika hi'gulu lyage mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Yuvwagwi! Umundu úli mwi'shamba, agweti agayiberekania kwi'zu lihamu, ti:

“Mushongaanze Nahano injira!

Ee! Ngiisi ho agakizi lenga, mumúgololere ho.

⁵ Ngiisi kabanda, kakizi fulirwa!

Na ngiisi mugazi, na ngiisi higangazi, bimanulwe.
Injira ízihengamiri, zihengamulwe.

Na ngiisi áhali ibihomogolo, hasimaanibwe.
6 Abandu booshi banabonage ngiisi kwo Rurema agabakiza.*»

7 Uyo Yohana, abandu banakizi múshololokera, gira ababatiize. Kundu kwokwo, anakizi bakanukira, ti: «Haliibwi! Si muli baana bo'mujoka! Nyandagi úwamùkengula kwo mutibite uburaakari bwa Rurema, halinde butamùtibukire kwo? 8 E maashi, mukizi tuula ku njira íyerekiini kwo keera mwatwikira ku byaha biinyu! Mutanakizi bwirana, mbu: “Twehe, shokuluza witu, ye Hiburahimu!” Namùbwira kwo Rurema ashobwiri ukulyokeza Hiburahimu abaana, kiri na mu yaga mabuye!

9 «Ibiti bikoli banguliirwi isheenyó. Na ngiisi kiti íkitagatongeka kwe'bitumbwe biija, kigaakubwa, kinaduulikwe mu muliro!»

10 Yabo bandu booshi, banabuuza Yohana: «Aaho! Tugirage kuti?» 11 Anabashuvya: «Umundu, iri angaba ahiiti ibyambalwa bibiri, ahaane kiguma imwa útakihiiti! Na úhiiti ibyokulya, naye abishangiire no'wabo.»

12 Ababuguza nabo, banayijira Yohana, gira ababatiize, banamúbuuza: «E mwigiriza, na nyiitu, tugirage kuti?» 13 Naye, ti: «Ikyanya mugakizi buguza, mutakizi ki gungana!»

14 Abasirikaani nabo, banamúbuuza: «Na nyiitu, tugirage kuti?» Naye, ti: «Kiri na niinyu,

* 3:6 3.4-6 Hisaaya 40.3-5.

hatagire mundu ye muganyaga ibindu byage, kandi iri ukumúbangaaniza! Haliko, mukizi tuugiza imitima yinyu ku bihembo biinyu.»

¹⁵ Ulya Yohana, abandu booshi bâli riiri no'mulangaaliro kwo ngeeka ye ulya Masiya. Banâli gweti bagayibuuza hi'gulu lyage.

¹⁶ Haliko, Yohana yenyene anababwiririra, ti: «Niehe, ngweti ngamúbatiiza ku miji naaho. Si hagaki yija úmbimiri imisi. Ndanakwiriiri kiri no'kushwekuula imigozi ye'biraato byage. Yehe, ye gamúbatiiza ku Mutima Mweru, na ku muliro! ¹⁷ Akoli fumbiiti ulwibo, gira ayeruule ibyula mu ngano. Irya ngano, agagikumaniza mu kihinda kyage. Si ibyula byohe, agabiduulika mu muliro, gutanâye zime.»

¹⁸ Yohana anagenderera ukuhanuula yabo bandu ku gandi magambo mingi, iri anabamenyeesa Imyazi Mijja ya Rurema.

¹⁹ Ha nyuma, Yohana anakanukira umutwali Heroode, bwo'yo Heroode akahulusa Herodiya, muka mwene wabo, anamúyanga. Yohana, anamúkanukira na ku gandi mabi gooshi go âli kizi gira. ²⁰ Ne'ri hakazinda, Heroode anakaviririza ku mabi gaage, mu kulasha Yohana mu nyumba ye'mbohe.

Yesu abatiizibwa

(Mataayo 3.13-17; Mariko 1.9-11)

²¹ Yabo bandu booshi, ikyanya bâli kizi batiizibwa, Yesu naye anayiji batiizibwa. Ne'kyanya âli ki gweti agahuuna Rurema, igulu lyanayami yanuuka! ²² Umutima Mweru, gwanamújookera

kwo ngi'humba. Mwomwo mwi'gulu, mwana-lyoka izu, lyanadeta kwokuno: «Wehe, we mwana wani mukundwa! We gweti uganzimi-isa!»

*Ikondo lyo Kirisito akalyoka mwo
(Mataayo 1.1-17)*

²³ Yesu, ikyanya akatondeera imikolwa yage, âli kola ne'myaka nga makumi gashatu. Abandu bâli toniri kwo ali mugala Yusefu.

Yusefu naye, âli riiri mugala Heeri.

²⁴ Heeri naye, âli riiri mugala Mataati.

Mataati naye, âli riiri mugala Laawi.

Laawi naye, âli riiri mugala Mereki.

Mereki naye, âli riiri mugala Yanayi.

Yanayi naye, âli riiri mugala Yusefu.

²⁵ Yusefu naye, âli riiri mugala Matatiya.

Matatiya naye, âli riiri mugala Hamoosi.

Hamoosi naye, âli riiri mugala Nahumu.

Nahumu naye, âli riiri mugala Hesiri.

Hesiri naye, âli riiri mugala Nagayi.

²⁶ Nagayi naye, âli riiri mugala Mati.

Mati naye, âli riiri mugala Matatiya.

Matatiya naye, âli riiri mugala Semeyi.

Semeyi naye, âli riiri mugala Yoseki.

Yoseki naye, âli riiri mugala Yuda.

²⁷ Yuda naye, âli riiri mugala Yonana.

Yonana naye, âli riiri mugala Resa.

Resa naye, âli riiri mugala Zurubaberi.

Zurubaberi naye, âli riiri mugala Shalityeri.

Shalityeri naye, âli riiri mugala Neeri.

²⁸ Neeri naye, âli riiri mugala Mereki.

Mereki naye, âli riiri mugala Hadi.

Hadi naye, âli riiri mugala Kosamu.
Kosamu naye, âli riiri mugala Herimadamu.
Herimadamu naye, âli riiri mugala Heeri.
²⁹ Heeri naye, âli riiri mugala Yoshwa.
Yoshwa naye, âli riiri mugala Heryezeeri.
Heryezeeri naye, âli riiri mugala Yorimu.
Yorimu naye, âli riiri mugala Mataati.
Mataati naye, âli riiri mugala Laawi.
³⁰ Laawi naye, âli riiri mugala Simyoni.
Simyoni naye, âli riiri mugala Yuda.
Yuda naye, âli riiri mugala Yusefu.
Yusefu naye, âli riiri mugala Yonamu.
Yonamu naye, âli riiri mugala Heryakimu.
³¹ Heryakimu naye, âli riiri mugala Mereya.
Mereya naye, âli riiri mugala Mena.
Mena naye, âli riiri mugala Mataata.
Mataata naye, âli riiri mugala Natani.
Natani naye, âli riiri mugala Dahudi.
³² Dahudi naye, âli riiri mugala Yese.
Yese naye, âli riiri mugala Hobedi.
Hobedi naye, âli riiri mugala Bowazi
Bowazi naye, âli riiri mugala Salumooni.
Salumooni naye, âli riiri mugala Nasooni.
³³ Nasooni naye, âli riiri mugala Haminadabu.
Haminadabu naye, âli riiri mugala Hadimini.
Hadimini naye, âli riiri mugala Harini.
Harini naye, âli riiri mugala Hesirooni.
Hesirooni naye, âli riiri mugala Pereesi.
Pereesi naye, âli riiri mugala Yuda.
³⁴ Yuda naye, âli riiri mugala Yakobo.
Yakobo naye, âli riiri mugala Hisake.
Hisake naye, âli riiri mugala Hiburahimu.

Hiburahimu naye, âli riiri mugala Teera.
 Teera naye, âli riiri mugala Nahoori.
³⁵ Nahoori naye, âli riiri mugala Serugi.
 Serugi naye, âli riiri mugala Reehu.
 Reehu naye, âli riiri mugala Peregi.
 Peregi naye, âli riiri mugala Hebeeri.
 Hebeeri naye, âli riiri mugala Sheela.
³⁶ Sheela naye, âli riiri mugala Kahinani.
 Kahinani naye, âli riiri mugala Harifakisadi.
 Harifakisadi naye, âli riiri mugala Sheemu.
 Sheemu naye, âli riiri mugala Nuhu.
 Nuhu naye, âli riiri mugala Laameke.
³⁷ Laameke naye, âli riiri mugala Metuseela.
 Metuseela naye, âli riiri mugala Hinoki.
 Hinoki naye, âli riiri mugala Yareedi.
 Yareedi naye, âli riiri mugala Mahalaleeri.
 Mahalaleeri naye, âli riiri mugala Kahinani.
³⁸ Kahinani naye, âli riiri mugala Hinoshi.
 Hinoshi naye, âli riiri mugala Seeti.
 Seeti naye, âli riiri mugala Hadamu.
 Hadamu naye, âli riiri mugala Rurema.

4

Yesu agezibwa

(Mataayo 4.1-11; Mariko 1.12-13)

¹ Yesu analyokaga ha lwiji Yorodaani, ay-
 ijwiri mwo'Mutima Mweru. Gwogwo Mu-
 tima, gwanamúrongoora halinde mwi'shamba,
² anamala mwe'siku makumi gana, Shetaani
 agweti agamúgeza. Na mu yizo siku zooshi,
 ndaabyo byo âli kizi lya. Ne'ri akaba keera
 azimala, ishali lyanamúyandabusa.

³ Kwokwo, Shetaani anamúbwira: «Iri wangaba uli Mwana wa Rurema, ubwirage yiri ibuye lihinduke mukate!»

⁴ Yesu anamúshuvya: «Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike kwokuno: “Bitali byo'mundu ali mu lya naaho, byo bitumiri ali mu ba mugu-maana.*”»

⁵ Ha nyuma, Shetaani anatwala Yesu áhayinamusiri bweneene, anayami múyereka amaami ga'mahanga gooshi kinaliguma.

⁶ Anashubi múbwira: «Yibi byoshi, nangakuheereza byo, ube mutwali wabyo, halinde unakizi gingikwa bweneene. Ee! Nie bihaabirwi, nanganabiheereza ngiisi ye ndoziizi!

⁷ Yibi byoshi, iri wanganyikumba, ngakuheereza byo.»

⁸ Yesu anamúshuvya: «Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike kwokuno: “Ukizi yikumba Rurema Nahamwinyu, anabe yehe naaho ye ugakizi kolera!†”»

⁹ Ha nyuma, Shetaani anatwalaga Yesu i Yerusaleemu, anamúyimangika áhayinamusiri bweneene ku nyumba ya Rurema, anamúbwira: «Iri wangaba uli Mwana wa Rurema, simbukira haashi! ¹⁰ Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike kwokuno:

“Rurema agabwira abaganda baage, bakizi kulanga,

¹¹ banakusame, gira amagulu gaawe gatayitimbe ku mabuye.‡”»

* **4:4** 4.4 Bukengeeze 8.3. † **4:8** 4.8 Bukengeeze 6.13. ‡ **4:11** 4.11 Zaburi 91.11-12.

¹² Yesu anamúshuvya: «Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike na kwokuno: “Utakizi geza Rurema Nahamwinyu!§”»

¹³ Shetaani, iri akaba keera ayusa ukuleeza Yesu mu yago magezo gooshi, anatee músiga, halinde ku kyanya agalanga ubundi bulyo.

Yesu agayirizibwa imwabo

(Mataayo 4.12-17; 13.52-58; Mariko 1.14-15; 6.1-6)

¹⁴ Yesu anagalukira i Galilaaya, akola mwo'bushobozi bwo'Mutima Mweru. Umwazi hi'gulu lyage, gwanalumbuuka mu kihugo kyoshi. ¹⁵ Anatondeera ukugenda agayigiriza abandu mu nyumba zaabo ze'mihumaanano. Na ngiisi ábakamúyuvwa, banakizi múhuuza bweneene.

¹⁶ Ha nyuma, Yesu anataahira i Nazareeti, ko kaaya ko akalererwa mwo. Na ku lusiku lwe'Sabaato, anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, nga kwo âli komiiri. Anayimuka, gira asome Igambo lya Rurema. ¹⁷ Ne'ri akahaabwa ikitaabo kibungirize kyo'muleevi Hisaaya, anakibunguula, anahulukira áhayandisirwi kwokuno:

¹⁸ «Umutima gwa Nahano, gundi mwo!

Keera akandoola kwo ngizi menyeesa abakeni Imyazi Miija.

Akanduma ne'mwa'bashweke,

mbamenyeese kwo bagashwekuulwa.

Akananduma ne'mbumi, nzimenyeese kwo zigahumuulwa.

§ 4:12 4.12 Bukengeeze 6.16.

Na ábakandamiirwi kwakundi, mbaguluule.

19 Ninamenyeese abandu umwaka gwo Nahano agababonera ulukogo.*»

20 Yikyo kitaabo, Yesu anashubi kibunga, anakigalulira umukozi, anabwatala. Abandu booshi ba mwi'yo nyumba, banamútungira.

21 Haaho, anababwira: «Yaga Mandiko Meeru go mwayuvwa, zeene lyo gakolekaga mu kati kiinyu!»

22 Yago magambo go'bugashaane, ikyanya Yesu áli kizi gadeta, balya bandu booshi banamúhuuza, iri banasoomerwa! Banatondeera ukubuuzania: «Emwe! Uyu, ka atali ye yolya mugala Yusefu?»

23 Yesu anababwira: «Ku kasiisa, mugandwira yugu mugani: “E mufumu, uyikizagye wenyene. Na byoshi byo twayuvwa wagira mu kaaya ke'Kaperinahumu, ubigirage na hano mu kaaya ke'mwinyu!” 24 Namúbwira ukuli, kwo ndaaye muleevi úgweti úgayemeerwa mu kaaya kaabo!

25 «Ku kyanya kyo'muleevi Hiriya, mu kihugo kyoshi kya'Bahisiraheeri, invula ikamala imyaka ishatu ne'myezi ndatu ihangamiri. Umwena mukayu, gwanakiteera. Mumenyage bwija kwo ku yikyo kyanya, mwâli riiri banamufwiri bingi mu kihugo kyabo. 26 Kundu kwokwo, ndaaye muguma wabo ye Hiriya akatumwa kwo. Si akatumwa naaho imwa namufwiri muguma wa mu kaaya ke'Sarepeta, mu mahanga ge'Sidooni!

27 «Na ku kyanya kyo'muleevi Hirisha kwakundi, mu kihugo kye'Hisiraheeri, mwâli

* 4:19 4.18-19 Hisaaya 61.1-2.

riiri abanamubembe bingi. Kundu kwokwo, ndaaye muguma wabo ye akakiza. Akakiza Namaani naaho, umundu wa mu mahanga ge'Siriya!»

²⁸ Balya bandu booshi, mbu bayuvwagwe ngiisi kwo Yesu adeta, banashavura bweneene! Na kundu bâli kumaniri mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, ²⁹ haliko, banayami yimuka, banagenda bagweti bagamútumikira, halinde ha membo íyâli ha nyuma lya'kaaya, gira bamúsindikire. ³⁰ Kundu kwokwo, Yesu anabalenga mwo, anayingendera.

*Yesu ayimula ikisigo mu mundu
(Mariko 1.21-28)*

³¹ Ha nyuma, Yesu anamanukira mu kaaya ke'Kaperinahumu, mu poroveesi ye'Galilaaya. Na ku lusiku lwe'Sabaato, anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anatondeera ukuyigiriza mwa'bandu. ³² Galya migirizo gaage, ganabasomeza ngana, bwo âli gweti agabayigiriza ku bushobozi.

³³ Mwi'yo nyumba ye'mihumaanano, mwâli riri mundu muguma úwâli bambwirwi ne'kisigo. Yikyo kisigo, kyanayideehereza ku nduulu, ti: ³⁴ «E Yesu we'Nazareeti, biki byo utuloziizi kwo? Ka wayija, gira lyo utushereeza? Nguyiji, kwo we yolya Mutaluule wa Rurema!»

³⁵ Kirya kisigo, Yesu anakikanukira, ti: «Hafe! Shaaga mu'yu mundu!» Lyeryo, kyanatimba ulya mundu haashi imbere lya booshi, kyabuli múshaaga mwo, buzira kumúkomeeresa.

³⁶ Balya booshi, mbu babonage kwokwo, bana-soomerwa bweneene, banabuuwania, ti: «Bikagi yibi? Yaga migirizo gali mahyahya, ganali mwo'bushobozi! Kiri ne'bisigo, agweti agabihumuliza, binayami músimbaha!» ³⁷ Umwazi gwa Yesu, gwanayami lumbuuka bweneene mu poroveesi yoshi ye'Galilaaya.

*Yesu akiza abalwazi bingi
(Mataayo 8.14-17; Mariko 1.29-34)*

³⁸ Yesu anahuluka mwi'yo nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anayingira mu mwa Simooni, anagwana mwo navyala Simooni akoli shushiirwi. Banahuuna Yesu kwo amúkize.

³⁹ Yesu anayiji yimanga ha butambi lyage, anakanukira ishushira. Ne'ri akagira kwokwo, lyanayami kanguuka. Uyo nyaama anayami vyuka, anatondeera ukubakolera ibyokulya.

⁴⁰ Iri izuuba likaba likola bu sooka, abandu banaleetera Yesu abalwazi booshi ba'malwazi ga kwingi-kwingi. Balya booshi, Yesu anakizi babiika kwa'maboko, mu kubakiza.

⁴¹ Hâli riiri na'bandu bingi ábâli bambwirwi ne'bisigo. Na bwo byâli yiji kwo Yesu ye Masiya, byanakizi yamuluka: «Si ulyagagi Mwana wa Rurema!» Haliko, Yesu anakizi bikanukira kwo bitashubi deta, anakizi biyimula.

*Yesu ayigiriza abandu i Buyahudi
(Mariko 1.35-39)*

⁴² Iri bukakya shesheezi, Yesu analyokaga yaho, anagenda áhayihiriiri. Abandu banagenda bagamúloozza. Ne'ri bakamúbona, banagira mbu bamúhangirire, atabasige.

⁴³ Haliko, Yesu anababwira: «Bingwiriiri ngendage na mu tundi twaya, gira ngizi genda ngamenyeesa abandu baatwo lmyazi Miija yo'bwami bwa Rurema. Mukuba, byebyo byo n'gatunwa.» ⁴⁴ Kwokwo, Yesu anakizi genda agalenga mu poroveesi ye'Buyahudi, iri anayigiriza abandu mu nyumba zaabo ze'mihumaanano.

5

Yesu abiika abigirizibwa baguma (Mataayo 4.18-22; Mariko 1.16-20)

¹ Lusiku luguma, Yesu âli yimaaziri ku butambi bwe'nyaaaja ye'Galilaaya,* agweti agayigiriza abandu Igambo lya Rurema. Banakizi múyegeera, gira bamúyuvwe bwija. Ne'ri hakatama, banamúfindiriza.

² Yahoo ku butambi bwe'nyaaaja, Yesu anabona amaato gabiri, gâli sizirwi na'badubi, bwo bakagendi shoboola injenga zaabo. ³ Anashonera mu bwe'mwa Simooni, anamúhuuna kwo abutundire hiniini mu nyaaaja. Ne'ri akagira kwokwo, Yesu anabubwatala mwo, anagenderera ukuyigiriza abandu.

⁴ Ne'ri akayusa ukubayigiriza, anabwira Simooni, ti: «E Simooni, shoojaga, tugende i buziba. Mugendi tibula ye'njenga ziinyu, mudube ifwi!»

⁵ Simooni, ti: «E maashi, nahamwitu, si buno bushigi bwoshi bwakya tugweti tugahiduukira mu kuduba, ndaanakyo kindu kyo twalonga!

* **5:1** 5.1 inyaaaja ye'Galilaaya irindi iziina lyayo: Inyaaaja ye Genezareeti.

Kundu kwokwo, bwo we wambwira, namu gendi zitibulira mwo.»

⁶ Kwokwo, Simooni na'baabo, banagendi kabula yizo njenga zaabo mu nyaaja. Leero, banayita ifwi nyingi bweneene, halinde injenga zanaambiri bereka. ⁷ Banayami kema abaabo ábâli riiri mu bundi bwato, gira bayiji batabaala. Ne'ri bakayija, banayijuza galya maato gombi ifwi, halinde ganaloozi zika.

⁸ Simooni, mbu abonage kwokwo, anafukama imbere lya Yesu, anamúbwira: «E Nahamwitu, ushaage hano ndi! Si ndi munabyaha!» ⁹ Na íbikatuma Simooni agaadeta kwokwo, mukuba yehe, kuguma na'baabo booshi, ikyanya bakabona ngiisi kwo bayita yizo fwi nyingi, banasoomerwa ngana. ¹⁰ Yakobo na Yohana, bagala Zebedaayo, bâli kizi dubira kuguma na Simooni. Nabo, banasoomerwa bweneene!

Yesu anabwira Simooni kwokuno: «E Simooni, utayobohe! Ukulyokera buno, ukola ugakizi duba abandu.» ¹¹ Lyeryo, Simooni na balya baabo banayami dubuuka, banasiga byoshi, banamúkulikira.

*Yesu akiza umunamubembe
(Mataayo 8.1-4; Mariko 1.40-45)*

¹² Ikyanya Yesu âli riiri mu kaaya kaguma, hanayija mundu muguma úwâli mali birukwa kwo no'mubembe. Uyo mundu, mbu abonage Yesu, anafukama imbere lyage, anahisa amalanga haashi, anamúyinginga, ti: «E Nahano, iri wangalooza, wangangiza.»

¹³ Ulya mundu, Yesu anagolola ukuboko mu kumúhuma kwo, anamúbwira: «Ndoziizi!

Ubaagage mugumaana!» Lyeryo gulya mube-mbe, shululu!

¹⁴ Uyo mundu, Yesu anamúkomeereza, ti: «Hatagire umundu yeshi ye ugabwira kwo wakizibwa! Si ugendi yiyerekana naaho imwo'mugingi, unatange ni'tuulo lyo'kuyerekana kwo keera wakira, nga kwo'lubaaja Iwa Musa ludesiri!»

¹⁵ Kundu Yesu akadeta kwokwo, haliko umwazi gwage gwanakaviiriza ukulumbuuka mu bandu, kyanatuma abandu bingi bweneene bagakizi múshololokera. Bâli loziizi ukuyuvwa amigirizo gaage. Na'malwazi gaabo, ganakizibwe. ¹⁶ Kyanatuma Yesu agakizi bayongoloka, anagende áhayiheriiri, gira agendi huunira ho Rurema.

*Yesu akiza umundu úzingamiri
(Mataayo 9.1-8; Mariko 2.1-12)*

¹⁷ Lusiku luguma, Yesu âli gweti agayigiriza abandu. Na mu kati kaabo, mwâli bwati-iri Abafarisaayo, kuguma na'bigiriza be'maaja. Baguma baabo, bâli shaaziri mu ngiisi kaaya ke'Galilaaya. Na'bandi, bâli shaaziri i Buyahudi, kiri ne'Yerusaleemu. Na bwo Yesu âli riiri mwo'bushobozi bwa Nahano, anakizi bakiza mwa'balwazi.

¹⁸ Haaho, hanayija abashosi, babetwiri umundu úzingamiri, agwejiiri ku kyajo kyage. Banagira mbu bamúyingirane mu nyumba, gira bamúbiike imbere Iya Yesu. ¹⁹ Haliko, bitanaziga, bwa'bandu bâli koli findiini bweneene.

Kyanatuma bagamúshonana hi'gulu lye'nyumba, bananauula ku matibura, banamúshonoolera imbere lya Yesu, agwejiiri ku kyajo kyage, ha kati ka yabo bandu booshi. ²⁰ Iri Yesu akabonaga ngiisi kwo bamúbiisiri kwo'bwemeere, anabwira lulya luzingo kwokuno: «E mwira wani, ibyaha byawe, keera byakogwa!»

²¹ Balya bigiriza be'maaja, na'Bafarisaayo, mbu bayuvwagwe kwokwo, banatondeera ukuyimomoota, ti: «Uyu mushosi ali nga nyandi? Na kituma kiki agweti agaadeta íbitali nga byo imbere lya Rurema? Si ndaaye úshobwiri ukukoga ibyaha, átali Rurema yenyene!»

²² Iyo mitono yabo mibi, Yesu anayami gimenya, kyanatuma agababuza: «Kituma kiki mugweti mugaatona kwoku? ²³ Aaho! Lihi, írivwarusiri? Ka kumúbwira: “Ibyaha byawe, keera byakogwa”, kandi iri kumúbwira: “Yimukaga, ugende”? ²⁴ Ndoziizi mumenye bwija kwo'Mwana wo'Mundu agweti kiri no'bushobozi bwo'kukizi koga ibyaha hano mu kihugo.» Haaho Yesu anabwira lulya luzingo: «Nakubwira, uyimuke! Uyabiire ikyajo kyawe, utaahe.»

²⁵ Lyeryo, ulya mundu wa guru! Anayami yimuka imbere lyabo, anayabiira ikyajo kyage, anataaha agweti agayivuga Rurema.

²⁶ Balya booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana, banagwatwa ne'kyoba. Na kwakundi, banayivuga Rurema kwokuno: «Emwe! Zeene, twabona amagambo ge'kisoomenza!»

*Yesu abwira Laawi kwo amúkulikire
(Mataayo 9.9-13; Mariko 2.13-17)*

²⁷ Ha nyuma, Yesu anahuluka mwi'yo nyumba, anabona umubuguza muguma, iziina lyage Laawi, abwatiiri mu nyumba yo âli kizi buguliza mwo. Yesu anamúbwira: «E Laawi, ungu-likire!» ²⁸ Lyeryo, Laawi anayami yimuka, anasiga byoshi, anagenda amúkulikiiri.

²⁹ Uyo Laawi anagirira Yesu ulusiku lukulu mu mwage. Mwomwo, mwâli kumaniri ababuguza bingi, na'bandi bandu, bâli gweti bagashangiira ibyokulya.

³⁰ Balya Bafarisaayo, na'bigiriza baabo be'maaja, banagendi yidombera abigirizibwa ba Yesu, ti: «Maki gano! Si mugweti mugashangiira ibyokulya kuguma na'babuguza, na'bandi banabyaha! Munagweti muganywer-anwa.»

³¹ Yesu anabashuvya: «Abagumaana batali mu ba ni'goorwa lyo'kubukwa. Si abalwazi booki, bo balihiiti! ³² Íbitumiri n'gayija, kutali mbu lyo mbamagala ábayibwini kwo bakwaniini imbere lya Rurema. Si n'gayija, gira mbamagale abanabyaha, batwikire ku byaha byabo.»

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'kuyishalisa
(Mataayo 9.14-17; Mariko 2.18-22)*

³³ Abandu banabwira Yesu: «Abigirizibwa ba Yohana, ikyanya bagweti bagahuuna Rurema, bali mu yishalisa. Kiri na'bigirizibwa ba'Bafarisaayo nabo, bayamiri bali mu gira kwokwo. Si abe'mwawe, boohe, bagweti bagaalya naaho, no'kunywa!»

³⁴ Yesu anabashuvya: «Ka mwangashalisa ábalaalikwa, banakiri kuguma na nahamwabo wo'buhya? Nanga! ³⁵ Halikago, mu siku ízigayija, uyo nahano wo'buhya agalyosibwa mu kati kaabo. Mu yizo siku lyoki, bagayishalisa!»

³⁶ Yesu anashubi deta: «Ndaaye mundu úwangakera ikitubiko ku mulondo muhyahya, mbu anakihangire ku mulondo mukuluukulu. Iri angagira kwokwo, angakengeera ashereeza yugwo muhyahya. Kiri na yikyo kitubiko, kitaganywana no'mulondo mukuluukulu.

³⁷ «Na kwakundi, ndaaye mundu úwangabiikira amaavu ge'kishogwe mu ndaha ze'mbu nguluukulu. Iri angagira kwokwo, galya maavu gagapwamuula zirya ndaha, ganayoneke. Kiri na zirya ndaha, nazo zinashereere. ³⁸ Si amaavu ge'kishogwe, gali mu tindikirwa mu ndaha ze'mbu ízikiri mbyahya!

³⁹ «Iri umundu angaba keera anywa amaavu ge'nguliira, atangashubi sara ukunywa ikishogwe. Ali mu deta kwo yago ge'nguliira, go miija.»

6

Yesu ye Nahano wo'lusiku lwe'Sabaato (Mataayo 12.1-8; Mariko 2.23-28)

¹ Lusiku luguma lwe'Sabaato, Yesu áli gweti agalenga mu ndalo ze'ngano. Abigirizibwa baage banakizi genda bagazihulumula, banakizi zivunga, iri banazilya.

² Abafarisaayo baguma, mbu babonage kwokwo, banabwira Yesu: «Ewe! Kituma kiki

mugweti mugaagira íbitahangwirwi ku lusiku lwe'Sabaato?»

³ Yabo Bafarisaayo, Yesu anabashuvya: «Ka mutazindi soma ngiisi kwo Dahudi akagira, ku kyanya âli koli shalisiri kuguma na'baabo? ⁴ Si akayingira mu nyumba ya Rurema, anayabiira imikate íyâli mali taluulwa imwa Rurema, anagilya! Anaheereza na kwo yabo baabo. Banali bagingi naaho, bo bâli hangwirwi ukukizi gilya!» ⁵ Yesu anashubi babwira: «Ulusiku lwe'Sabaato, Umwana wo'Mundu, ye Nahano wa lwo!»

*Yesu akiza umundu ku lusiku lwe'Sabaato
(Mataayo 12.9-14; Mariko 3.1-6)*

⁶ Ku lundi lusiku lwe'Sabaato, Yesu anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anatondeera ukuyigiriza mwa'bandu. Mwomwo, mwâli riiri mundu muguma úwâli niaziri ukuboko kwe'lulyo. ⁷ Abafarisaayo, na'bigiriza be'maaja, bâli gweti bagagandiiza, gira babone iri Yesu agamúkiza ku lusiku lwe'Sabaato. Mukuba, bâli loziizi igambo lyo bangamúlegera kwo.

⁸ Yabo booshi, ikyanya bâli gweti bagamúgandiiza, Yesu anayami menyaga ngiisi kwo batoniri, anabwira uyo mundu, ti: «Yimuka! Uyimange yaha ha kati.» Kwokwo, anayimanga ha kati kaabo.

⁹ Haaho, Yesu anababuza: «Aahago! Ku lusiku lwe'Sabaato, biki bye'maaja zituhangwiri ukukizi gira? Ka'miija, kandi iri amabi? Ka zituhangwiri kwo tukizi lukizania kwo, kandi iri tukizi luyitana kwo?»

¹⁰ Yesu anabaleeza mwa'masu, abuli múbwira: «Lambuula ukuboko kwawe!» Ulya mundu, mbu akulambuulage, kwanayami kira!

¹¹ Balya Bafarisaayo, iri bakabona ngiisi kwo Yesu agira, arara-rara! Banagendi gira igambi lyo'kumúyita.

*Yesu atoola indumwa ikumi na zibiri
(Mataayo 10.1-4; Mariko 3.13-19)*

¹² Mu yizo siku, Yesu anagenda ku mugazi, gira agendi huunira ho Rurema. Bwanakya aki gweti agamúhuuna. ¹³ Ne'ri hakaba shesheezi, anahamagala abigirizibwa baage, anabatoola mwi'kumi na babiri, anabayinika iziina Ndumwa. Zirya ndumwa, zo zeezi: ¹⁴ Simooni (ye Yesu akayinika iziina Peturu) na Handereya mwene wabo Simooni, na Yakobo, na Yohana, na Firipo, na Batoromaayo, ¹⁵ na Mataayo, na Tomaasi, na Yakobo mugala Halufaayo, na Simooni (úwâli kizi buuzibwa Zeloote) ¹⁶ na Yuda mugala Yakobo, na Yuda Hisikaryote, ulya úkayiji tanga Yesu mu bagoma.

*Yesu akiza abalwazi
(Mataayo 4.23-25)*

¹⁷ Yesu, anamanuka ku mugazi, kuguma na'bigirizibwa baage. Ne'ri akahikaga áhali indekeera, anatee yimanga, anagwana abigirizibwa baage bingi bweneene, kuguma na'bandi bandu bingi. Bâli lyosiri mu kihugo kyoshi kye'Buyahudi, na mu ndekeera ye'kyambu kye'Tiira na kye'Sidooni, kiri ne'Yerusaleemu.

¹⁸ Balya booshi, íbikatuma bagayija yaho, gira bayiji yuvwiriza Yesu, banakizibwe amalwazi

gaabo. Kiri na ábâli bambwirwi ne'bisigo, nabo anakizi bakiza. ¹⁹ Yabo bandu booshi, bâli loziizi kwo bahumage naaho ku Yesu. Mukuba, imisi yâli kizi múlyoka mwo, yanakizi bakiza booshi.

Amigirizo hi'gulu lyo'buhirwa, na hi'gulu lyo'buhanya

(Mataayo 5.1-12)

²⁰ Yesu, analola ku bigirizibwa baage, anababwira kwokuno:

«Muhiriirwi, mwe bakeni!

Mwe beene ubwami bwa Rurema.

²¹ Muhiriirwi, mwe muli no'mwena bunu!

Mugaki yiguta.

Muhiriirwi, mwe mugweti mugaalira bunu!

Mugaki sheka.

²² «Bagakizi mùtwa, iri banamùtuka, no'kukizi deta buligo hi'gulu lya'maziina giinyu. Abandu bagakizi mùshomba hi'gulu lyo'Mwana wo'Mundu. Kundu kwokwo, muhiriirwi bweneene! ²³ Ku yulwo lusiku, mukizi shambaala, iri munatamba. Mumenye bwija kwo mugaaba mukoli bikiirwi imbembo mbamu mwi'gulu. Kiri na bashokuluza baabo, kwokwo kwo bâli kizi libuza abaleevi.

²⁴ Haliko mwe bagale, yayewe imwinyu!

Ubwinyu buholeeze, keera mwabulonga.

²⁵ Yayewe imwinyu, mwe muyigusiri bunu!

Si mugaki shalika.

Yayewe imwinyu, mwe mugweti mugaasheka bunu!

Si mugaki lira ku kimombo.

²⁶ Yayewe imwinyu, ku kyanya abandu booshi bagweti bagamùhuuza!

Si kwokwo kwo bashokuluza baabo bâli kizi girira abaleevi be'bibeeshâ.»

*Amigirizo hi'gulu lyo'kukunda abagoma
(Mataayo 5.38-48; 7.12)*

²⁷ «Mwe mugweti muganyuvwa, namùbwira kwo mukizi kunda abagoma biinyu! Yabo bagoma, ikyanya bagaaba bamùshombiri, mukizi batabaala. ²⁸ Ne'kyanya bagaaba bagweti bagamùdaaka, mukizi bagashaanira. Ne'kyanya bagakizi mùlibuza, mukizi bahuunira imwa Rurema.

²⁹ «Umundu, iri angakumota mwi'tama liguma, umùhindulire ne'lindi! Ne'ri angakunyaga ikooti lyawe, umùleke ayabiire ne'simiisi. ³⁰ Ne'ri angakuhuuna ikindu, unayami mùheereza kyo. Ne'ri angakunyaga ikindu kyawe, utaki mùbuuze kyo. ³¹ Mukizi girira abandi, nga kwo niinyu mulozizi bakizi mùgirira.

³² «Aaho! Iri mwangakizi kundaga ábamùkuuziri naaho, mugaaba mwagira amiija maki? Si kiri na'banabyaha, bagweti bagakunda ábabakuuziri!

³³ «Ne'ri mwangatabaala naaho ábali mu mùtabaala, mugaaba mwagira amiija maki? Si kiri na'banabyaha, bagweti bagaagira kwokwo!

³⁴ «Ne'ri mwangakaaba naaho, bo mulangaliiri kwo bagamùkabuula, mugaaba mwagira miija maki? Si kiri na'banabyaha, bagweti bagakaaba abaabo! Ee! Balangaliiri kwo yabo baabo bagabakabuula ibindu byabo byoshi.

³⁵ «Halikago mwehe, mukizi kunda kiri na'bagoma biinyu, iri munakizi batabaala!

Munakizi kaabana, buzira kulangaalira kwo mugakabuulwa. Kwokwo, lyo mugalonga imbembo mbamu, munabe muli baana ba Rurema úli hi'gulu lya byoshi. Rurema agweti agatabaala kiri na'bandasiima, na'banakuhambwa. ³⁶ Mukizi kejererana, nga kwo Yisho naye agweti agakejererana.

*Amigirizo hi'gulu lyo'kutwirana ulubaaja
(Mataayo 7.1-5)*

³⁷ «Mutakizi ki twirana imaja, gira lyo niinyu mutayiji zitwirwa! Mutanakizi deta kwa'bandi bahanwe, lyo na niinyu mutayiji hanwa. Halik-ago, mukizi kogana, lyo na niinyu muyiji kogwa.

³⁸ «Mukizi haana, lyo niinyu muhaabwa! Ne'byo mugahaabwa, bigaaba ku lugero lwija. Ee! Lugashaganibwa, lunasindagiirwe, halinde luyijulire, lunabe lugombe. Ngiisi lugero lwo mugweti mugagerera kwa'bandi, lwo na niinyu, mugakizi gererwa kwo.»

³⁹ Yesu anabatwira na yugu mugani: «Imbumi, ka yangarongoora iyabo mbumi? Si zombi zangayihongoleka mu kishimo!

⁴⁰ «Umwigirizibwa atakuliiri umwigiriza wage. Haliko, iri umundu angaba keera ayusa ukuyigirizibwa lwoshi, iri akoli yumiini no'mwigiriza wage.

⁴¹ «Aahago! Kituma kiki ugweti ugahenekera ihidookozi íhiri mwi'su lyo'winyu, utanali mu twaza ihibango íhiri mu lye'mwawe?

⁴² «Na kutagi kwo wangabwira uyo winyu: “Leka ngudokoole íhiri mwi'su lyawe!” Na wenyene, mu lye'mwawe, muli ihibango?

«Si uli mulyalya! Utee shaaza ihibango íhiri mwi'su lwawe, lyo ugaabona bwija ngiisi kwo ugadokoola íhiri mu lyo'winyu!»

*Abandu bali mu menyerwa ku mikolezi yabo
(Mataayo 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ «Ndaakyo kiti kiija íkyangatongeka kwe'bitumbwe bibi! Ndaanakyo kiti kibi, íkyangatongeka kwe'bitumbwe biija. ⁴⁴ Abandu batali mu yimbula ibitumbwe bye'mitiini, ku biti bye'migenge. Batanali mu yimbula ibitumbwe bye'mizabibu, ku biti bye'mishuugi. Si ngiisi kiti, kiri mu menyerwa ku bitumbwe byakyo.

⁴⁵ «Kwokwo, no'mundu mwija, amiija go agweti agaagira, gali mu lyoka mu miija masingule mu mutima gwage. No'mundu mubi naye, amabi go ali mu gira, gali mu lyoka mu mabi masingule mu mutima gwage. Ee! Amagambo go'mundu agweti agaadeta, gali mu lyoka mu biyijuliiri mu mutima gwage.

*Ukuyubakira ku lwala, na ku mushenyu
(Mataayo 7.24-27)*

⁴⁶ «Kituma kikagi mugweti mugambwira: “E Nahano, e Nahano!”, mutanali mu gira byo ndi mu mùbwira? ⁴⁷ Yaga magambo gaani, iri umundu anganyijira, anagayuvwe, anabe agasimbahiri, ngamùyereka ngiisi kwo ali. ⁴⁸ Ali mu ba nga mundu úkalooza ukuyubaka inyumba. Uyo mundu anatee humba haashi bweneene, halinde anahike ku lwala, abuli luyubakira kwo'lutaliro. Ne'kyanya ulwiji lukayijula, amiiji ganayipukula kwi'yo nyumba, puku! Kundu kwokwo, itanashagana, bwo yâli dediiri.

49 «Halikago, iri umundu angaba ali mu yu-vwa amagambo gaani, atanakizi gasimbaha, ali nga úkayubakira inyumba ku luvu lumaata, buzira lotaliro. Ne'kyanya imigezi ikagiyifuka kwo, yanayami yihongoleka haashi. Yanashereera lwoshi.»

7

Umukozi akizibwa hi'gulu lyo'bwemeere bwa Nahamwabo
(Mataayo 8.5-13)

¹ Galya migirizo gooshi, ikyanya Yesu akayusa ukubabwira go, anagenda mu kaaya ke'Kaperinahumu. ² Na mwomwo, mwáli riiri mukulu muguma wa'basirikaani, úwáli hiiti umukozi muguma mukundwa! Si uyo mukozi, áli lwaziri bweneene, análi kola bu fwa.

³ Uyo mukulu, iri akayuvwa imyazi hi'gulu lya Yesu, anatuma abashaaja baguma ba'Bayahudi, gira bagendi múbwira kwo ayiji múkiriza umukozi. ⁴ Ne'ri bakahikaga áhali Yesu, banamúyinginga, ti: «E maashi! Uyo mundu, yiri igambo lyo atutuma, ukwaniini umúgirire lyo!

⁵ Akuuziri umulala gwitu bweneene, anali ye katuyubakira inyumba yitu ye'mihumaanano.»

⁶ Iri Yesu akayuvwa kwokwo, banagendanwa. Ne'ri bakayegeera ha mwo'lya mukulu, anatuma abiira baage, kwo bagendi bwira Yesu kwokuno: «E Nahano, we kongwa! Utayisuuze! Bitakwaniini kwo uyingire mu nyumba yani.

⁷ Kyo kyatuma nabona kwo ndakwaniini ukuyija imunda uli. Udetage igambo naaho, umukozi wani agaakira!

⁸ «Mukuba, naani, ndi mwi'dako lya'bakulu. Na mbiiti abasirikaani ábali mwi'dako lyani. Ndi mu bwira muguma: “Genda!”, anayami genda. Na mbwire ugundi: “Yija!”, naye anayami yija. No'muja wani, ngiisi kwo ndi mu múbwira, kwo anali mu gira.»

⁹ Iri Yesu akayuvwa kwokwo, anasoomerwa bweneene! Anakebaanuka, anabwira balya booshi kwokuno: «Namúbwiraga, kwo mu Bahisiraheeri booshi, ndazindi bona umundu úbiisiri Rurema kwo'bwemeere ngo'yu!»

¹⁰ Balya bandu ábakatumwa no'yo mukulu, banagalukira imwage, banagwana umukozi keera akira.

Yesu aholoolola umwana úwâli mali fwa

¹¹ Mu zeezo siku, Yesu na'bigirizibwa baage, anagenda mu kaaya ke'Nahini, âli kulikiirwi na'bandu bingi. ¹² Ne'ri akayegereraga irembo lya'kaaya, anagwanana ne'kigugu kya'bandu kiri mu hulukana ikirunda kyo'mwana mutabana. Uyo mwana, âli riiri kininga. Na nyina, âli riiri namufwiri.

¹³ Uyo namufwiri, ikyanya Nahano akamúbona, anamúyuvwirwa indengeerwa, anamúbwira: «E maawe, ulekage ukulira!»

¹⁴ Haaho, anayegeera kirya kipoyo kyo bâli betwiri kwe'kirunda. Abandu ábâli kibetwiri, banayimanga. Kirya kipoyo, Yesu anakihuma kwo, anadeta kwokuno: «E mutabana, nakubwira, uvyuke!»

¹⁵ Ulya mutabana, kundu atákoli fwiri, haliko anayami vyuka, anatondeera ukushubi deta. Yesu anamúsikiiriza nyina.

¹⁶ Balya bandu booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana! Banatondeera ukuyivuga Rurema, ti: «Umuleevi mukulu, ahulukira mu kati kiitu!» Banashubi deta: «Emwe! Rurema, ayiji tabaala abandu baage!»

¹⁷ Umwazi gwo'kuholoololwa kwo'yo mwana, gwanalumbuuka mu Buyahudi, kiri na mu gandi mahanga kwakundi.

Yohana wo'kubatiiza atuma indumwa imunda Yesu

(Mataayo 11.2-19)

¹⁸ Yibyo byoshi byo Yesu âli kizi gira, abigirizibwa ba Yohana banayiji múmenyeesa byo. Kyanatuma agahamagala babiri baabo, ¹⁹ anabatuma kwo bagendi buuza Nahano, ti: «Ka we yolya Masiya úwâli úgayija, kandi iri tulindirire gundi?» ²⁰ Yabo bombi, iri bakahika áhali Yesu, banamúbwira: «Yohana wo'kubatiiza atutuma imwawe, tukubuuze, ti: “Ka we yolya Masiya úgayija, kandi iri tulindirire gundi?”»

²¹ Ku kyekyo kyanya, Yesu âli gweti agaakiza abalwazi bingi, anakizi kiza kiri na ábâli bambwirwi ne'bisigo. Anâli gweti agahumuula ne'mbumi nyingi. ²² Kyanatuma agabashuvya, ti: «Mugendi menyeesa Yohana ngiisi byo mwayibonera, na ngiisi byo mwayiyuvwirwa. Ee! Ábashuba mbumi, bakolaga mu bona! Na ábashuba tundende, bakola mu genda. Na ábashuba no'mubembe, keera bakizibwa. Na ábashuba babitwitwi, bakola mu yuvwa. Kiri na ábatákoli fwiri, bagweti bagaholoololwa. Na'bakeni, bagweti bagamenyeesibwa Imyazi

Mijja. ²³ Aahago! Ahiriirwi ngiisi útagaaba ne'migangaanwe hi'gulu lyani!»

²⁴ Yizo indumwa za Yohana, iri zikaba keera zalyoka yaho, Yesu anatondeera ukubwira abandu hi'gulu lya Yohana kwokuno: «Bikagi byo mwâli kizi gendi loleera mwi'shamba? Ki'sanga íryâli kizi hunga-hunga ne'mbuusi? Nanga! ²⁵ Aaho! Biki byo mwâli kizi gendi loleera? Ka mundu úyambiiti imirondo yo'mulimbo? Nanga! Si ngiisi ábayambiiti imirondo mwene iyo, bali mu ba batuziri mu tujumiro! Na mwomwo, mwo bali mu yisimiisa mu kanyabungaka ke'bindu byabo.

²⁶ «Aaho! Bikagi byo mwâli kizi gendi loleera? Ka muleevi? Ee! Namùbwira kwo ali muleevi! Bitanali byebyo naaho. ²⁷ Uyo Yohana, biri biyandike hi'gulu lyage mu Mandiko Meeru kwokuno:

“Ngalungika indumwa yani imbere lyawe,
gira igwanwe yakushongaanza injira.*”»

²⁸ Yesu anashubi deta: «Namùbwira, kwo mu booshi ábakabutwa, ndaaye úkuliiri Yohana wo'kubatiiza! Kundu kwokwo, útoohiri mu bwami bwa Rurema, yeki ye múkuliiri!»

²⁹ Yabo booshi, kuguma na'babuguza, iri bakayuvwa ngiisi kwo Yesu adeta, banayemeera kwo Rurema ali wo'kuli. Mukuba, bo bâli mali batiizibwa na Yohana. ³⁰ Haliko, Abafarisaayo na'bigiriza be'maaja, boohe, bakalahira ishungi za Rurema, bakanalahira kwo Yohana atababatiize.

* **7:27** 7.27 Malaki 3.1.

31 Yesu anashubi deta: «Bikagi byo nangashushaania na'bandu ba yiki kibusi? Kuti kwo bali? 32 Si bali nga baana ábabwatiiri mu kaguliro bagweti bagashomborozania, ti:

“Si tukamùlakiza umuteera-teera, mutanakina! Ne'kyanya tukamùyimbira ulwimbo lwa'maganya, mutanalira!”

33 «Ikyanya Yohana wo'kubatiiza akayija, atâli kizi lya imikate, atanâli kizi nywa ne'divaayi, mwanakizi múgamba kwo abambwirwi ne'kisigo! 34 Si Umwana wo'Mundu yehe, ikyanya akayija, anakizi lya imikate, no'kunywa idivaayi, mwanadeta: “Lolagi! Ali ruhogeza, anali ruganywa! Anali mwira wa'babuguza, na'bandi banabyaha!” 35 Kundu kwokwo, iri abandu bangaba bali mwo'bwitegeereze, lyo bali mu yerekana kwo bo bakwaniini.»

Yesu ayonerwa kwa'malaasi

36 Mufarisaayo muguma, akalaalika Yesu kwo ayiji lya imwage. Ne'ri Yesu akahika yo, anabwatala ha byokulya. 37 Na mu yako kaaya, mwâli riiri mukazi muguma, úwâli kokobola ku byaha. Uyo mukazi, iri akayuvwa kwo Yesu ali mu lya imwo'yo Mufarisaayo, anayija ne'njebe ya'malaasi íkabaajwa mwi'buye liija lye'halibasita.

38 Uyo mukazi, anayimanga ha nyuma lya Yesu, ha butambi lya'magulu gaage, anatondeera ukulira. Analovya amagulu ga Yesu ne'migenge, anakizi gihotola no'mushaku gwage. Anakizi nyunyuguta amagulu ga Yesu, anagashiiga kwa'malaasi.

³⁹ Ulya Mufarisaayo úkalaalika Yesu, mbu abonage kwokwo, anatona, ti: «Uyu mukazi, si agweti agamúhera-hera. Uyu mundu, nga angabiiri muleevi, ashuba agaamenya kwo ali kokobola ku byaha!»

⁴⁰ Uyo Mufarisaayo, Yesu anamúbwira: «E Simooni, ndi ni'gambo lyo ngakubwira.» Naye, ti: «E Mwigiriza, limbwire!»

Yesu anadeta kwokuno: ⁴¹ «Hâli riiri bandu babiri, ábâli riiri mu mwenda gwo'mukaabani muguma. Muguma, âli kaabiri idinaari† magana gataanu. No'wabo, âli kaabiri idinaari makumi gataanu naaho. ⁴² Yabo bombi, iri bakabula ifwaranga zo'kuyishula, uyo úkabakaaba an-abakoga. Aaho! Mu balya bombi, nyandi úgamúkunda ingingwe?» ⁴³ Simooni, ti: «Natona kwo'yo úkakogwa umwenda muhamu.» Yesu anamúbwira: «Washuvya bwija.»

⁴⁴ Haaho, Yesu analolaga ku'yo mukazi, anabwira Simooni kwokuno: «Ka ubwini uyu mukazi? Ikyanya nayingira muno mu mwawe, utambeereza amiiji go nangayishuka mwa'magulu. Si yehe, keera agandovya ne'migenge yage, anagihotola no'mushaku!

⁴⁵ «Ne'kyanya wandamusa, utannyunyuguta. Haliko yehe, ukulyokera ho nayingirira muno, atazi luha ukukizi nnyunyuguta ku magulu!

⁴⁶ «Utanjiiga amavuta mwi'twe. Haliko yehe, keera anjiiga amalaasi ku magulu! ⁴⁷ Ku yukwo, nakubwira. Uyu mukazi, ibyaha byage kwo

† **7:41** 7.41 idinaari Ulufwaranga luguma lwe'dinaari lwâli riiri lwo'kuhamba umukozi ku mulege-rege muguma.

bishuba bingi, keera byakogwa, bwo'rukundo lwage lulyagagi lwingi. Haliko, iri umundu anakogwa ibyaha biniini, uyo ali mu ba no'rukundo luniini naaho.»

⁴⁸ Ulya mukazi, Yesu anamúbwira kwokuno: «Ibyaha byawe, keera byakogwa!»

⁴⁹ Mwomwo mu mwa Simooni, mwâli riiri abandi balaalike. Mbu bayuvwagwe kwokwo, banatondeera ukubuuzania, ti: «Nyandagi uyu? Kuti kwo angayiji koga ibyaha!»

⁵⁰ Ulya mukazi, Yesu anashubi múbwira: «E maawe, bwo wabiika Rurema kwo'bwemeere, keera wakizibwa. Ugendage no'mutuula!»

8

Abakazi ábâli kizi tabaala Yesu

¹ Ha nyuma, Yesu anakizi lenga mu twaya tuhamu, kiri na mu twaya twe'bishoola, iri anamenyeesa abandu hi'gulu lye'Myazi Miija yo'bwami bwa Rurema. Ne'kyanya âli kizi genda, âli riiri ne'ndumwa zaage ikumi na zibiri. ² Hâli riiri na'bakazi baguma, bo Yesu akakiza amalwazi gaabo, anabayimula na mwe'bisigo. Mu kati kaabo, mwâli riiri Maryamu we'Magadala, ye akalyosa mwe'bisigo birinda. ³ Mwâli riiri na Yowana, muka Kuza, ye wâli yimangiiri ibindu bya Heroode. Mwâli riiri na Suzaana, na'bandi bakazi bingi. Yabo bakazi, bâli kizi tanga ku bindu byabo, mu kukizi tabaala Yesu na'bigirizibwa baage.

*Umugani gwo'mubibi
(Mataayo 13.1-9; Mariko 4.1-9)*

⁴ Abandu bingi bweneene banalyoka mu twaya twabo, banasholokera áhali Yesu. Iri bakahika, anabawira umugani kwokuno: ⁵ «Háli riiri umuhiizi muguma, úkagendi biba imbuto zaage. Ulya muhiizi, iri akaba akola mu zibiba, nguma zanakizi twa mu njira, zanafinwa. Utunyuni twanayiji zirya.

⁶ «Izindi zاناتwa mu lushegebwe. Kundu zikayami mera duba, haliko zanabula amiji, zanabogama.

⁷ «Izindi zاناتwa mu migenge. Iyo migenge, ikyanya ikakula, yanazishweshweteza.

⁸ «Izindi zاناتwa mu luvu lwija. Ne'kyanya zikayera, zanakizi yimbulwa kwe'ndete igana-igana.» Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, anadeta kwi'zu lihamu: «Ngiisi úhiiti amatwiri go'kuyuvwa, ayuvwe!»

*Yesu alimbuula umugani gwo'mubibi
(Mataayo 13.10-23; Mariko 4.10-20)*

⁹ Abigirizibwa ba Yesu, banamúbuuza: «E mwigiriza, yugwo mugani, guloziizi ukudeta kuti?» ¹⁰ Anabashuvya: «Íbyâli bishamiri mu bwami bwa Rurema, mwehe keera mukabi-menyeesibwa. Halikago abandi, ngweti ngababwira byo ku migani. Ku yukwo, “ukulola, bagakizi lola. Haliko, batâye bone!

Ukuyuvwa, bagakizi yuvwa. Haliko, batâye sobanukirwe.*”

¹¹ «Gulya mugani, umugeeza gwagwo gwo gwogu: Zirya mbuto, liri Igambo lya Rurema.

¹² Zirya mbuto nguma, ikyanya zikatwa ku

* **8:10** 8.10 Hisaaya 6.9.

butambi bwe'njira, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema. Haaho-haaho, Shetaani anayiji lijobola mu mitima yabo. Kwokwo, batanaki liyemeere, batanakizibwe.

¹³ «Ziryá zindi ízikatwa mu lushegebwe, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema, banaliyakiire ku bushambaale. Haliko, bali mu ba nga mbuto ízitayisiizi imizi. Ha nyuma hiniini, bali mu gezibwa, banayami lijanda.

¹⁴ «Ziryá zindi, ikyanya zikatwa mu migenge, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema. Haliko, ikyanya bali mu gerania, banabe bali mu yiloogeza ubugale, banali mu mirwa na'mifwije, kinatume liryá igambo ligabashweshwetera mwo, litanabe ne'bitumbwe.

¹⁵ «Ziryá zindi, ikyanya zikatwa mu luvu lwija, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa igambo lya Rurema ku mutima mwija, banabe bashenguusiri. Boohe, bali mu ba balikaniziizi, iri banaliyihangaana mwo, halinde linatongeke mu kati kaabo.

*Byoshi bigamenyeekana ku bweranyange
(Mariko 4.21-25)*

¹⁶ «Ndaaye úwangayasa itara, mbu analitumbikire kwe'kitiri, kandi iri alifunda mu ngologooshi. Si ali mu libiika ku kiterekero. Kwokwo, ikyanya abandu bagayingira, bayami bona ulukereera.

¹⁷ «Kwo na kwokwo, ngiisi íbiki bishamiri buno, bigaki yerekanwa ku bweranyange. Na

kundu biki bwikiirwi, bigaki biikwa ha bweru-
ula.

¹⁸ «Ngiisi byo mugweti mugayuvwa, mubiyu-
vwirize bwija! Mukuba, iri umundu angaba
akoli hiiti ikindu, ye gayushuulirwa kwe'bindi.
Haliko, iri angaba ndaakyo ahiiti, kiri na hyo
atoniri kwo akoli hiiti, agahinyugutulwa.»

Banyandi beene wabo Yesu?

(Mataayo 12.46-50; Mariko 3.31-35)

¹⁹ Beene wabo Yesu, na nyina, banahika
imunda ali, gira bamúbone, batanashobola
ukumúyegeera, bwa'bandu bâli findiini bwe-
neene! ²⁰ Kyanatuma abandu baguma bagab-
wira Yesu: «Nyoko na beene winyu, bakoli
yimaaziri ha mbuga. Balozizi ukukubona.»

²¹ Yesu anabashuvya: «Abandu, iri bangayu-
vwa Igambo Iya Rurema, banabe bagweti bagaa-
gira nga kwo lidesiri, baabo bo bamaawe, bo na
beene witu!»

Yesu ahoohya ikihuhuuta ne'midunda

(Mataayo 8.23-27; Mariko 4.35-41)

²² Lusiku luguma, Yesu anashonera mu bwato
kuguma na'bigirizibwa baage, anababwira: «Tu-
jabukage inyaaja!» Kwokwo, banayitundira mu
nyaaja. ²³ Ne'ri bakaba bakiri mu genda, Yesu
anahunira. Yumwo mu nyaaja, mwanatuza iki-
huhuuta kikayu. Yubwo bwato, bwanatondeera
ukuyingira mwa'miiji, halinde bwanahambiri
zika.

²⁴ Balya bigirizibwa ba Yesu, banayija ho
ali, banamúsisimula, banamúbwira: «E na-
hamwitu, e nahamwitu! Tukola tugaakama,

maashi!» Yesu anavyuka. Ne'ri akabona kirya kihuhuuta, anakikanukira. Anabwira ne'rya midunda, kwo ihoge. Lyeryo, byanayami hoga, hanaba umunyerere, shwaa!

²⁵ Yesu anabuza abigirizibwa baage: «Aahago! Ka mutabiisiri Rurema kwo'bwemeere?» Iri bakayuvwa kwokwo, banayoboha, iri banasoomerwa! Banabuuzania, ti: «Mundu muki uno? Si agweti agakanukira kiri ne'kihuhuuta ne'midunda, binayami músimbaha!»

*Yesu akiza umusire we'Geraasi
(Mataayo 8.28-34; Mariko 5.1-20)*

²⁶ Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba keera bajabuka inyaaja ye'Galilaaya, banahika mu kihugo kya'Bageraasi. ²⁷ Ne'ri Yesu akashonooka mu bwato, anagwanana no'mundu muguma we'yo munda úwâli bambwirwi ne'bisigo. Uyo musire, atâli tuuziri i kaaya. Si âli kola isiku nyingi, ali mu maherero, anali bukondwe.

²⁸⁻²⁹ Na bwo yikyo kisigo kyâli kizi múbambura, kyanatuma abandu bagakizi gira mbu bamúlange. Na kundu bâli kizi múshweka iminyororo ne'mirinda, batanashobola. Biryabyoshi, âli kizi biduutula! Yikyo kisigo, kinayami múhabulira mu kishuka.

Uyo mundu, mbu abonage Yesu, Yesu anabwira kirya kisigo kwo kimúshaage mwo. Lyeryo, kyanabanda akashiba, uyo mundu, anagwa mu magulu ga Yesu, anamúbwira kwi'zu lihamu, ti: «E Yesu, Mwana wa Rurema úli hi'gulu lya byoshi! Bikagi byo ndoziizi kwo? Nakuyinginga, utanyogogoze, maashi!»

³⁰ Yesu anamúbuuza: «Iziina lyawe, we nyandi?» Umusire, ti: «Iziina lyani, nie Bi-noono.» Mukuba, ibisigo ibyâli múliiri mwo, byâli kanyegete. ³¹ Biryà bisigo, byanayinginga Yesu kwo atabiyimule, mbu bigendi yiholobeka mu kirimbi-rimbi kye'nakwere.

³² Na yaho ku higangazi, hâli ragiiri ulukuuli lwe'ngulube. Kwokwo, yibyo bisigo byanayinginga Yesu kwo abihanguule bigendi ziyifunda mwo. Ne'ri akabihanguula, ³³ byanalyoka mu'lya mundu, byanagendi yifunda mu lukuuli lwe'ngulube. Lulya lukuuli lwoshi lwanayami gendi yilasha mu nyaaja. Lwanakamira mwo.

³⁴ Abangere baazo, ti yee! Banatibitira i kaaya, kiri na mu mbingiro, banagendi menyeesa abandu ngiisi íbyakoleka. ³⁵ Kyanatuma abandu bagagamukira imunda Yesu, gira nabo bagendi biyibonera. Ne'ri bakahikaga ho ali, banagwana ulya mundu keera alyosibwa mwe'bisigo, akoli bwatiiri ha magulu gaage. Akoli yambiiti, anakola mugumaana. Yabo bandu, ikyanya bakabona kwokwo, banagwatwa ne'kyoba, ³⁶ banabaganuulira ngiisi kwo'yo musire akizibwa. ³⁷ Balya bandu booshi ba mu kihugo kya'Bageraasi, banagwatwa ne'kyoba! Banahuuna Yesu kwo ashaagage mu kihugo kyabo. Kwokwo, anashonera mu bwato, anagaluka.

³⁸ Ulya úshuba musire, anayinginga Yesu kwo bagendanwe. Halikago, anamúgalula, ti: ³⁹ «Ugalukire i kaaya! Ugendi ganuulira abandu ngiisi kwo Rurema akugirira.» Ulya mundu,

analyoka yaho, anagenda agaganuulira abandu booshi ba mu kaaya ngiisi kwo Yesu amúgirira.

*Yesu akiza umukazi, ahooloolola no'munyere
(Mataayo 9.18-26; Mariko 5.21-43)*

⁴⁰ Iri Yesu akaba keera agaluka, anagwana abandu bingi bweneene bakoli múyiteziri, banamúyegereza. ⁴¹ Haaho, hanahulukira mundu muguma, iziina lyage ye Yahiro, umukulu we'nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi.

Uyo Yahiro, anafukama imbere lya Yesu, anamúyinginga kwo ayije mu mwage. ⁴² Mukuba, munyere wage we'kininga, âli kola bu fwa. Anâli riiri we'myaka ikumi ni'biri naaho. Iri Yesu akaba akola mu gendaga yo, abandu booshi banagenda bagamúfindiriza bweneene.

⁴³ Na mu kati kaabo, mwâli riiri umukazi, úwâli mali hisa imyaka ikumi ni'biri, ali no'bulwazi bwo'mududu. Na kundu âli mali mala ibindu byage byoshi ku bafumu, ndaaye úkashobola ukumúkiza.

⁴⁴ Uyo mukazi anayija luto-luto ha nyuma lya Yesu. Ne'ri akahuma kwi'kano lyo'mulondo gwa Yesu, lyeryo, gulya mududu gwage gwanayami kama!

⁴⁵ Yesu anabuuza: «Nyandi, úwambuma kwo?» Yabo bandu booshi, bananana kwo ndaaye úwamúhuma kwo. Peturu anabwira Yesu: «E maashi nahamwitu, si abandu bakoli kufindiriziizi, banagweti bagakuyisiriita kwo!»

⁴⁶ Haliko, Yesu anadeta: «Ee! Halyagagi umundu úwambuma kwo! Nyuvwiti kwe'misi keera yanjaaga mwo.»

⁴⁷ Ulya mukazi, mbu abone kwo ataki hiiti ubulyo bwo'kuyibisha, anayija imbere lya Yesu agweti agajuguma, anagwa mu magulu gaage. Ne'ri akaba akola imbere lya'bandu booshi, anamúbwira íbyatuma amúhuma kwo, na ngiisi kwo ayami kizibwa.

⁴⁸ Yesu anamúbwira: «E munyere wani, bwo umbiisiragi kwo'bwemeere, kyo kyatuma wakira. Ugendage no'mutuula!»

⁴⁹ Iri Yesu akaba akiri mu deta, hanayija umundu ukulyoka imwo'yo mukulu Yahiro, anamúbwira: «E waliha, munyere wawe, keera afwa. Utaki tami luhya umwigiriza!» ⁵⁰ Iri Yesu akayuvwa kwokwo, anabwira uyo Yahiro: «Utayobohe! Ubiike Rurema kwo'bwemeere naaho. Munyere wawe agaakira.»

⁵¹ Ne'ri Yesu akahika ha mwo'yo Yahiro, atananguula kwo habe ugundi ye bagayin-giranwa, átali Peturu, na Yohana, na Yakobo, na yishe wo'yo munyere, na nyina. ⁵² Na bwo'yo munyere âli mali fwa, abandu booshi bâli gweti bagamúlrira ku kimombo. Haliko, Yesu anababwira: «Mulekage ukulira! Uyu munyere atafwiri. Si ahuniiri naaho!» ⁵³ Yabo bandu, iri bakayuvwa kwokwo, banatondeera ukumúshekeereza, ti shoshoo! Mukuba, bâli yiji kwo keera afwa.

⁵⁴ Ulya munyere, Yesu anamúgwatira ku kuboko, anamúbwira: «E mwana wani, vyuka!»

⁵⁵ Lyeryo ulya munyere, umutima gwana-galuka, anayami yimuka. Yesu anababwira kwo bamúheereze byo agaalya.

⁵⁶ Balya babusi baage, iri bakabona kwokwo, banasoomerwa bweneene! Haliko, Yesu anabakomeereza kwo hatagirage mundu ye bagabibwira.

9

*Yesu atuma indumwa zaage ikumi na zibiri
(Mataayo 10.5-15; Mariko 6.7-13)*

¹ Yesu anahamagala indumwa zaage ikumi na zibiri, anaziheereza ubushobozi, anabahanguula kwo bakizi yimula ibisigo, banakize na'balwazi.

² Anazituma, gira zikizi genda zigayigiriza abandu hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema, zinabe ziri mu kiza na'balwazi.

³ Yesu anazibwira kwokuno: «Hatagirage kindu kyo mugatwala ku lugeezi, iba ngoni, kandi iri ludaha, kandi iri mukate, kandi iri fwaranga, kandi iri kyambalwa kya kabiri.

⁴ «Ngiisi nyumba yo mugayingira mwo, munabeere mwomwo, halinde ku lusiku lwo mugalyoka yaho. ⁵ Ne'ri abandu bangalahira ukumüyegereza, ikyanya mugalyoka mu yako kaaya kaabo, munabugumule ulukungu úluli ku magulu giinyu!* Bube bumasi kwo mushuba yaho ha mwabo!»

⁶ Kwokwo, yizo ndumwa zanakizi genda zigalenga mu twaya, iri zinamenyeesa abandu Imyazi Miija. Zanakizi kiza abalwazi ba ngiisi handu.

* **9:5** 9.5 Kubugumula ulukungu úluli ku magulu, kuli kuyerekana kwo babatwikira kwo hi'gulu lyo'buligo bwabo.

*Heroode agangaanwa hi'gulu lya Yesu
(Mataayo 14.1-12; Mariko 6.14-29)*

⁷ Yibyo byoshi, ikyanya Yesu âli kizi bigira, umutwali Heroode anabiyuvwa, byanamúgangaana. Mukuba, abandu baguma, bâli gweti bagaadeta kwo Yohana wo'kubatiiza ye wazuuka mu bafwiri. ⁸ Abandi, mbu'muleevi Hiriya ye wayija. Na wa'bandi, mbu gundi wa mu baleevi ba keera ye wazuuka.

⁹ Haliko, Heroode anadeta: «Si keera n'gasingula Yohana itwe! Aaho! Nyandagi uyo gundi, ye ngweti ngayuvwa kwe'myazi mwene iyo?» Kwokwo, Heroode anakizi gira kwo abonaane na Yesu.

*Yesu ayigusa abandu bihumbi magana gataanu
(Mataayo 14.13-21; Mariko 6.30-44; Yohana 6.1-14)*

¹⁰ Indumwa za Yesu, zanagalukira imunda ali, zanamúganuulira ngiisi byo zikagira. Haaho, anazitwala áhayiheriiri mu kaaya ke'Betesahida.

¹¹ Ne'ri abandu bakamenya ngiisi kwo agenda, banamúgwana yo. Anabayegereza bwija, anatondeera ukubaganuulira hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema. Na ngiisi ábâli lwaziri mu kati kaabo, anakizi bakiza.

¹² Iri hakaba kakola kabigingwe, abigirizibwa baage ikumi na babiri, banayiji múbwira: «E mwigiriza, hano tuli, muli mu kishuka. Aaho! Uhanguule yaba bandu, bagende mu twaya útuli hoofi, kiri na mu bishoola, gira lyo balonga ho bagahanda, balonge ne'byo bagaalya.»

¹³ Yesu anabashuvya: «Nanga! Mwehe mubaheereze byo bagaalya!» Nabo: «Si ndaabyo

tuhiiti, ha nyuma lye'mikate itaanu, ne'fwi zibiri naaho. Ka uloziizi tugendi sumira yaba bandu booshi?» ¹⁴ Na mu yabo bandu, mwâli hisiri abashosi nga bihumbi bitaanu.

Yesu anababwira: «Mubwataze yaba bandu ndeeko-ndeeko, nga ya'bandu makumi gataanu-gataanu.» ¹⁵ Ne'ri bakababwataza, ¹⁶ Yesu, anayabiira irya mikate itaanu, na zirya fwi zombi, analegamira mwi'gulu, anadeta kongwa imwa Rurema. Ne'ri akabikoojola-koojola, anabiheereza abigirizibwa baage, gira nabo babigabulire abandu.

¹⁷ Balya booshi, banalya bweneene, halinde banadadaarwa. Ne'kyanya abigirizibwa bakakuumania imisigala, yanayijuza ingega ikumi na zibiri, nywe!

*Peturu adeta kwo Yesu ye Kirisito
(Mataayo 16.13-28; Mariko 8.27-9.1)*

¹⁸ Lusiku luguma, ikyanya Yesu âli gweti agahuuna Rurema áhayiheriiri, anabuuza abigirizibwa baage: «Aaho! Abandu bagweti bagaadeta kwo ndi nyandi?»

¹⁹ Banamúshuvya: «Baguma, bali mu deta kwo we Yohana wo'kubatiiza. Na'bandi, kwo we Hiriya. Na'bandi, kwo uli muguma wa mu baleevi ba keera úkazuuka.»

²⁰ Yesu anashubi babuuza: «Haliko mwehe, mugweti mugaadeta kwo ndi nyandi?» Peturu anamúshuvya: «Wehe we ulya Masiya! Ee ma! Rurema ye kakutuma.»

²¹ Haaho, Yesu anabakomeereza kwo hatagire mundu ye bagabwira kwokwo. ²² Anababwira:

«Umwana wo'Mundu, akwiriiri akizi libuz-ibwa ku njira nyingi. Agalahirwa na'bashaaja ba'Bayahudi, na'bakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, anayitwe. Halikago, ku lusiku úlugira izishatu, anazuuke.»

²³ Ha nyuma, Yesu anabwira booshi kwokuno: «Umundu, iri angalooza ukungulikira, akwiriiri ayilahire yenyene. Abetulage ikibambo kyage ngiisi lusiku, abuli ngulikira.

²⁴ «Umundu, iri angalooza ukukizagya itwe lyage, ye galiteera. Haliko, iri angaliteera hi'gulu lyani, lyoki agalikiza. ²⁵ Umundu, iri angalonga ibiri mu kihugo byoshi, anayiteere yenyene, bikagi byo agaaba ayunguka? Si ndaabyo!

²⁶ «Umundu, iri angafwa ishoni hi'gulu lyani, na hi'gulu lya'magambo gaani, uyo yo'Mwana wo'Mundu naye agazifwira ku kyanya áye yije mu bulangashane bwage, na mu bwa Yishe, na mu bwa'baganda baage bataluule.

²⁷ «Namùbwira ukuli, kwo mu yaba bandu ábayimaaziri hano, baguma batagaafwa, bátazi bona ubwami bwa Rurema!»

*Yesu ahinduka ikikebe
(Mataayo 17.1-8; Mariko 9.2-8)*

²⁸ Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, hanalenga nga siku munaana. Ha nyuma, anayabiira Peturu, na Yohana, na Yakobo, anabateramana ku mugazi, gira agendi huunira ho Rurema. ²⁹ Ne'kyanya akaba akola mu múhuuna, lyeryo ngana anayami hinduka ikikebe! Imirondo yage, yanaba pepeepe, yanalangashana bweneene!

³⁰ Hanayami bonekaga abashosi babiri mu kati ko'bulangashane, Musa na Hiriya. Yabo bombi, bâli gweti bagamúganuza. ³¹ Banamúbwira ngiisi byo Rurema akamúshungikira, na ngiisi kwo agagendi fwira i Yerusaleemu.

³² Ku kyekeyo kyanya, Peturu na yabo baabo bâli mali lembwa ni'ro, haliko, iri bakasisimuka, banabona kwo Yesu akola mu bulangashane! Banabona na yabo bashosi bombi, bakoli yimaaziri ha butambi lyage.

³³ Yabo bombi, iri bakaba bakolaga mu músiga, Peturu anamúbwira: «E Nahamwitu, buli bwija bwo tuli hano. Aaho! Tuyubakage he'bitunda bishatu: kiguma kye'mwawe, ne'kindi kye'mwa Musa, ne'kindi kye'mwa Hiriya.» Yibyo byo Peturu âli desiri, kwâli nga kudaada.

³⁴ Ikyanya Peturu akaba akiri mu deta, hi'gulu lyabo, hanajooka ikibungu, kyanabazinga. Yabo bigirizibwa, banatondeera ukuyoboha bwe-neene! ³⁵ Mu kirya kibungu, mwanahuluka izu, lyanadeta kwokuno: «Uyu ye Mwana wani. Nie kamútoola. Aaho! Mukizi múyuvwiriza.»

³⁶ Yiryo izu, iri likayusa ukudeta, abigirizibwa ba Yesu banabona kwo akoli sigiiri yenyene.

Mu yizo siku, yibyo byoshi byo bakabona yaho, ndaaye mundu ye bakabiganuulira. Si banayihulikira naaho.

*Yesu ayimula ikisigo mu mwana
(Mataayo 17.14-18; Mariko 9.14-27)*

³⁷ Iri bukakya, Yesu na'baabo banalyokaga ku mugazi, banagwanana abandu bingi bweneene.

³⁸ Mu kati kaabo, mwâli riiri mundu muguma, anayiberekaania kwi'zu, ti: «E Mwigiriza, we kongwa! Nakuyinginga undolere uno mwana wani we'kininga. ³⁹ Ikisigo kiri mu múbambura, iri kinamúyamulula mu mútukumula. Ni'fulo linakizi mútutumuka mu kanwa. Kigweti kigamúfuta-futa, kitanali mu múshagirira mwo. ⁴⁰ Keera n'gayinginga abigirizibwa baawe kwo bakiyimule, banayabirwa.»

⁴¹ Yesu anadeta: «Mwe bandu ba kino kibusi, si mutabiisiri Rurema kwo'bwemeere, munakoli bihuusiri! Aahago! Tugayamanwa halinde mangoki? Nganakizi mùgooyera, halinde mangoki? Ndeetera uyo mwana wawe.»

⁴² Uyo mwana, mbu abaagage akiri mu yegeera Yesu, lyeryo ngana kirya kisigo kyanayami múnyanyaga haashi. Kyanamútukumula. Kundu kwokwo, Yesu anakikanukira, kyanatuma ulya mwana agayami kira. Yesu anamúgalulira yishe.

⁴³ Balya bandu booshi, mbu babonage ubushobozi bwa Rurema kwokwo, banasoomerwa bweneene!

*Yesu agwanwa adeta hi'gulu lyo'kufwa kwage
(Mataayo 17.22-23; Mariko 9.30-32)*

Ikyanya yabo bandu bâli ki somiirwi, hi'gulu lya Yesu, anabwira abigirizibwa baage kwokuno: ⁴⁴ «Ngiisi byo namumúbwira, mubiyuvwirize bwija! Umwana wo'Mundu agatangwa mu maboko ga'bandu.» ⁴⁵ Yibyo Yesu akababwira, batanabisobanukirwa. Bâli bishirwi umugeeza gwabyo, banayoboha ukumúbuuza byo.

Nyandi úkuliiri abaabo?

(Mataayo 18.1-5; Mariko 9.33-37)

⁴⁶ Mu bigirizibwa ba Yesu, mwanayimuka imbamba, mbu nyandi mu kati kaabo úkuliiri abaabo. ⁴⁷ Ikyanya bâli gwati bagahambanwa, Yesu anayami menya ngiisi byo bâli toniri. Kyanatuma agayabiira umwana mwanuke, anamúyimingika ha butambi lyage. ⁴⁸ Anababwira kwokuno: «Umundu, iri angayegereza umwana mwanuke kwi'ziina lyani, iri nie ayegereza. Ne'ri anganyegereza, iri ayegereza no'lya úkanduma. Ngiisi útoohiri mu kati kiinyu, yoyo ye mùkuliiri!»

Ngiisi útali mu tuhangirira, iri ali uluhande lwitu

(Mariko 9.38-40)

⁴⁹ Yohana anabwira Yesu: «E Mwigiriza, tukabona mundu muguma, agwati agayimula ibisigo kwi'ziina lyawe. Twanamúlahiza, bwo atali muguma witu.» ⁵⁰ Yesu anamúshuvya: «Mutaki shubi múbuza! Iri umundu angaba atali mu tuhangirira, iri ali uluhande lwitu.»

Abasamariya baguma balahira ukuyegereza Yesu

⁵¹ Yesu, ikyanya kyage kyo'kugalukira mwi'gulu kyâli koli yegeriiri. Kyanatuma agahiga kwo agendage i Yerusaleemu. ⁵² Anatuma indumwa mu kaaya kaguma ka'Basamariya, gira zigwanwe zamúteganulira ngiisi íbigamúgoora. ⁵³ Haliko, yabo bandu be'yo munda banalahira ukumúyegereza, bwo âli riiri mu njira yo'kugenda i Yerusaleemu.

⁵⁴ Abigirizibwa baage, Yakobo na Yohana, mbu babonage kwokwo, banamúbuuza: «E Nahamwitu, ka uloziizi tuhuune umuliro mwi'gulu, gubatibukire kwo, halinde gubajigiivye?» ⁵⁵ Yesu anakebaanuka, anabakanukira. ⁵⁶ Haaho, banagenda mu kandi kaaya.

*Yesu ahanuula ábaloziizi ukumúkulikira
(Mataayo 8.19-22)*

⁵⁷ Yesu na yabo baabo, iri bakaba bakiri mu njira, mundu muguma anamúbwira: «Ngiisi ho ugakizi genda, ngakizi kukulikira!»

⁵⁸ Yesu anamúshuvya: «Banyambwe, balyagagi ne'myobo. No'tunyuni, tuli mu ba ne'ngisha. Haliko, Umwana wo'Mundu, yehe atahiiti kiri na ho angalambika itwe lyage!»

⁵⁹ Yesu anabwira ugundi mundu: «Ungulikire!» Haliko uyo mundu, ti: «E Nahano, umbanguule ndee gendi ziika daata.» ⁶⁰ Yesu anamúshuvya: «Uleke abafwiri babe bo bagazika abafwiri baabo. Haliko wehe, ugendi menyeesa abandu hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema.»

⁶¹ Ugundi naye, ti: «E Nahano, ngakizi kukulikira. Haliko umbanguule ndee gendi seezera imbaga yani i kaaya.» ⁶² Yesu anamúshuvya: «Umundu, iri angaba keera atondeera ukulima, anakebagane, iri ataki kwiriiri ukukola mu bwami bwa Rurema.»

10

Yesu, atuma abigirizibwa makumi galinda na babiri

¹ Ha nyuma, Nahano anatoola abandi bigiriz-ibwa makumi galinda na babiri. Yabo bandi, anabatuma babiri-babiri, bagwanwe mu ngiisi kaaya, na mu ngiisi handu, ho âli koli shungisiri kwo agaahika yenyene.

² Anababwira kwokuno: «Indalo, keera yayera bweneene, haliko abimbuzi baki keehiri. Aaho! Muhuunage mwene mimbu, atume abakozi mu ndalo yage!

³ «Mugendage! Haliko, mumenye bwija kwo ngweti ngamûtuma nga byanabuzi mu mirunga! ⁴ Hatagire uludaha lwe'fwaranga lwo mugatwala, kandi iri fumba, kandi iri biraato! Ne'kyanya mugaaba mukola mu njira, hatagire mundu ye mugalamusa.

⁵ «Ikyanya mugayingira mu nyumba, mudete, ti: “Ino nyumba, ikizi ba mwo'mutuula!” ⁶ Ne'ri mwangaba muli abandu bo'mutuula, muleke umutuula gwinyu gubabeere mwo. Haliko, iri kwangaba ndaaye, iri gugamùgalukira.

⁷ «Mutagende mugalaaluka-laaluka. Si ngiisi nyumba yo mwayingira mwo, mukizi shumbika mwomwo. Munakizi lya no'kukizi nywa ngiisi byo mugahaabwa mwo. Mukuba, umukozi, akwaniini akizi hembwa. ⁸ Ee! Ngiisi kaaya ko mugayingira mwo, banamùyegereze, mukizi lya ngiisi byo bagamùheereza! ⁹ Na ngiisi balwazi ábalyagagi mwo, munakizi bakiza. Munababwire kwo'bwami bwa Rurema keera bwabahikira.

¹⁰ «Haliko, iri mwangayingira mu kaaya, batanamùyegereze, mulenge mu njira zaako, iri munadeta kwokuno: ¹¹ “Kiri no'lukungu lwa

mu kano kaaya kiinyu, twalubugumula, lutagaki tutumuukira ku magulu giitu. Kundu kwokwo, mumenyage bwija, kwo'bwami bwa Rurema keera bwayegerera!” ¹² Namùbwiraga, kwo ku lusiku lwo'kutwa kwe'maaja, kiri ne'kihano kye'Soodoma, kitagaaba kikayu, nga kya yako kaaya!»

*Yesu azimula hi'gulu lyo'twaya
útukamúlahira
(Mataayo 11.20-24)*

¹³ «Yayewe imwawe, e kaaya ke'Koraziine! Yayewe ne'mwawe, e kaaya ke'Betesahida! Biryá bitangaaza byo nâli kizi gira imwinyu, íngibígirire mu kaaya ke'Tiíro na mu ke'Sidooni, nga bandu be'yo munda keera bakayambala ubusanganira, banayibwandalike mu munyotakiiko, mu kuyerekana kwo keera batwikira ku byaha byabo. ¹⁴ Ku yukwo, ku lusiku lwo'kutwa kwe'maaja, kiri ne'kihano kya'bandu be'Tiíro, na'be'Sidooni, kitagaaba kikayu, nga kye'mwinyu!

¹⁵ «Na naawe, we kaaya ke'Kaperinahumu! Ka utoniri kwo ugakuzibwa halinde mwi'gulu? Aahabi! Si ukola ugalindimulirwa i kuzimu!»

¹⁶ Yesu anashubi bwira abigirizibwa baage: «Umundu, iri angamùyuvwa, iri nie ayuvwa! Haliko, iri angamúlahira, iri nie alahira. Ne'kyanya andahiiri, iri alahira kiri no'lya úkanduma.»

Abigirizibwa bagaluka

¹⁷ Ha nyuma, yabo bigirizibwa ba Yesu makumi galinda na babiri banagaluka, bakoli

shambiiri, banamúbwira: «E Nahamwitu, kiri ne'bisigo, ikyanya tuli mu biyimula kwi'ziina lyawe, bikola mu tusimbaha!»

¹⁸ Anabashuvya: «N'gabona kwo Shetaani ashunguluka mwi'gulu nga mulavyo!

¹⁹ Mumenye bwija, kwo keera n'gamùheereza ubushobozi bwo'kusinda ubugoma. Ee! Mugakizi fina kiri ne'mijoka no'tumini! Ndaanako kindu kyoshi íkigamùkomeeresa.

²⁰ «Kundu kwokwo, ukushambaala kwinyu, kutakizi ba mbu bwo yibyo bisigo bikoli mùsimbahiri. Haliko, mukizi shambaala, bwa'maziina giinyu keera gakayandikwa mwi'gulu!»

Yesu ashambaala

(Mataayo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ku yikyo kyanya, Yesu anashambaala nganangana mu kati ko'Mutima Mweru, anadeta kwokuno: «E Daata, ngweti ngakuyivuga bweene, bwo we Nahano wa mwi'gulu, na hano mu kihugo. Yaga magambo, ukagabisha abanabwenge na ábasomiri, wanagabishuulira abagunda. E daata, kwokwo, kwo ukasiima.

²² «Daata, keera akanzikiiriza byoshi. Ndaaye úyiji Umwana, átali Daata yenyene. Ndaanaye úyiji Daata, átali Umwana, na ngiisi yo'lya Mwana aloziizi ukumúyereka.»

²³ Lyeryo, Yesu analolaga ku bigirizibwa baage, anababwira mu buhwehwe, ti: «Muhiriirwi, bwo mukola mu bona yibi! ²⁴ Namúbwiraga, kwo yibyo byo mukoli bwini, abaleevi bingi, kiri na'baami bingi, bâli kizi yifwija ukubibona,

batanabibona. Kiri na byo mukola mu yuvwa, bâli kizi yifwija ukubiyuvwa, bitanaziga.»

Umugani gwo' Musamariya Mwija

²⁵ Umwigiriza muguma we'maaja anayimuka, gira atate Yesu, ti: «E Mwigiriza, biki byo ngwiriiri ukugira, halinde lyo ndonga ukulama imyaka ne'myakuula?»

²⁶ Uyo mwigiriza, Yesu anamúshuvya: «Biki ibiyandisirwi mu maaja? Na biki byo ubwini byo ziloziizi?» ²⁷ Anamúshuvya: «Ukizi kunda Rurema Nahamwinyu ku mutima gwawe gwoshi, na ku nzaliro zaawe zooshi, na ku misi yawe yoshi, na ku bwenge bwawe bwoshi.* Ukizi kunda no'mutuulani wawe, nga kwo uyikuuziri wenyene.†» ²⁸ Yesu anamúbwira: «Ee! Washuvya bwija! Ukizi giraga kwokwo, lyo naawe ulonga ukulama.»

²⁹ Ulya mundu, analooza ukuyigira nga ye kwaniini imbere lya Rurema, kyanatuma agashubi buuza Yesu, ti: «Aahago! Uyo mutuulani wani, ali nyandi?» ³⁰ Yesu anamúshuvya: «Hâli riiri mundu muguma, úwâli lyosiri i Yerusaleemu, anamanukira mu kaaya ke'Yeriko. Ne'ri akaba akiri mu njira, anabirigishwa na'banyazi, banamúhogola ibyambalwa, banakizi múlimbagula. Banamúsiga yaho, akola nga úfwiri.

³¹ «Mu yeyo njira, mwanayiji manuka umugingi muguma. Uyo mugingi, iri akabona uyo mundu, anamúbambala. ³² Kwokwo

* **10:27** 10.27 Bukengeeze 6.5. † **10:27** 10.27 Balaawi 19.18.

no'Mulaawi† naye, iri akahika yaho, mbu amúbonage, naye anamúbambala.

³³ «Ha nyuma, mwanayija no'Musamariya§ muguma, abalamiri. Ulya Musamariya, mbu ahike áhali ulya mundu, yoho wee! Anamúyuvwirwa indengeerwa, ³⁴ kyanatuma agamúyegeera. Ne'ri akabonaga inguma zaage, anaziyonera mwe'divaayi na'mavuta, anazishweka bwija. Ha nyuma, anamúshoneza ku punda wage, anamútwala mu nyumba ya'bageezi, anamúkuya-kuya.

³⁵ «Iri bukakya, uyo Musamariya anahambuula ibingorongoro bibiri bye'dinaari,* anabiheereza mwene inyumba, anamúbwira: “Uyu mundu, umútabaalage! Na ngiisi byo ugaa-mala bye'ngingwe hi'gulu lyage, mango ngaluka, ngakugalulira byo.”»

³⁶ Iri Yesu akayusa yugwo mugani, anabu-uza ulya mwigiriza we'maaja kwokuno: «Aahago! Mu kati ka yabo bashatu, nyandi ye wabona, umutuulani wo'yo úkabirigishwa na'banyazi?» ³⁷ Naye, ti: «Ulya úkamúyuvwirwa indengeerwa.» Yesu anamúbwira: «Aaho! Genda, naawe ukizi gira kwokwo!»

Yesu mu nyumba ya Marita na Maryamu

† **10:32** 10.32 Mulaawi Abalaawi bâli riiri bakozi ba Rurema. Bâli kizi kola mu nyumba yage. Yibyo, wangabisoma mu Muharuuro 3. 1-13. § **10:33** 10.33 Musamariya Abayahudi bâli kizi neena Abasamariya mbu bwo bagweti bagayikumba Rurema ku njira ítali nga yo. Kwokwo, abandu be'yo milala yombi bâli kizi gayirizania. * **10:35** 10.35 ibingorongoro bibiri bye'dinaari zâli riiri zo'kuhamba umukozi ku mirege-rege ibiri.

³⁸ Yesu na'bigirizibwa baage, ikyanya bâli ki riiri mu njira, banahika mu kaaya kaguma. Ne'ri bakaba bakola mwo, mukazi muguma, iziina lyage ye Marita, anamúyegereza mu mwage. ³⁹ Uyo Marita, âli riiri na mwene wabo wa Maryamu. No'yo Maryamu âli bwati-iri ha butambi lya'magulu ga Nahano, agweti agamúyuvwiriza.

⁴⁰ Uyo Marita anabona kwe'mikolwa yage iri mingi, na kwo ikola mu múhahaza bwe-neene, kyanatuma agagwatwa na kashiiga, anayiji bwira Yesu, ti: «E Nahamwitu, ka utabwini kindu kwoku mwene witu anjandira imikolwa nienyene? Umúbwire andabaale, maashi!»

⁴¹ Nahano anamúshuvya: «E Marita, e Marita, ugweti ugagerania ku bingi-bingi, unakola no'lushunguti. ⁴² Si halyagagi igambo liguma naaho írikwaniini, linali lyo liija. Lirya igambo, Maryamu ye walitoola, atanâye liyabirwe!»

11

Amigirizo hi'gulu lyo'kuhuuna Rurema (Mataayo 6.9-13; 7.7-11)

¹ Lusiku luguma, Yesu âli riiri ahandu halebe ali mu huuna Rurema. Ne'ri akayusa, muguma mu bigirizibwa baage anamúbwira: «E Nahamwitu, Yohana, keera akayigiriza abigirizibwa baage ukuhuuna Rurema. Aaho! Na nyiitu, utuyigirize ngiisi kwo tugakizi múhuuna.»

² Yesu anababwira: «Ikyanya mugakizi huuna Rurema, mukizi deta kwokuno:

“E Daata, iziina lyawe, likizi haabwa ulushaagwa!

No'bwami bwawe, buyije.

³ Unakizi tuheereza byo tugaalya ku ngiisi lusiku.

⁴ Unakizi tukoga ibyaha biitu,

nga kwo nyiitu tuli mu koga abali mu tubahanira.

Utanakizi leka mbu tugezibwe.”»

⁵ Yesu anashubi babwira: «Tudetage nga muguma winyu angagendi yiguza mwira wage ha kati ko'bushigi, anamubwire: “E mwira wani, ungaabage imikate ishata. ⁶ Mukuba, mwira wani akola mu lugeezi, keera anandaalira. Na buno, ndahiiti byo ngamuzimaana.”

⁷ «Uyo mwira wage, anamushvyeye: “Ewe! Utanzuuzye! Si keera nayigala, tunakoli gwejiiri na'baana. Ndangaki vyuka, mbu lyo nguheereza ikindu!”

⁸ «Namubwira kwo'yo mundu, kundu atangavyuka no'kuheereza uwabo umukate, mbu bwo ali mwira wage, haliko agavyuka ngana, anamuheereze ngiisi ibimugooziri. Mukuba, uyo wabo, atayoyerera ukumuyiguza.

⁹ «Kwokwo, namubwiraga. Mukizi huuna Rurema, lyo muhaabwa! Munakizi shakula, lyo mulonga. Munakizi yiguza, lyo muyigulirwa.

¹⁰ Umundu, iri angahuuna, agahaabwa. Ne'ri angashakula, agalonga. Ne'ri angayiguza, agayigulirwa.

¹¹ «Nyandagi yishe wo'mwana mu kati kiinyu, yo'mwana wage angahuuna ulufwi, anamuheereze umujoka? Si ndaaye! ¹² Kandi iri amuhuuna igi, anamuheereze akamini?

13 «Kwokwo, kundu muli babi, haliko muyiji ukukizi heereza abaana biinyu ibindu biija. Aahago! Ka itali yo haahe kwe'ri mwangahuuna Umutima Mweru imwa Yisho úli mwi'gulu, kwo agamùheereza gwo!»

Yesu adukwa kwo ali mu kolera kuguma na Berizebuuli

(Mataayo 12.22-30; Mariko 3.22-27)

14 Lusiku luguma, Yesu akagwana umundu úwâli mwe'kisigo kyo'kumúmemya. Ne'ri akamúyimulira kyo, anatondeera ukushubi deta. Abandu ábâli kuumaniri yaho, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana!

15 Haliko, baguma baabo banadeta: «Ehee! Si agweti agayimula ibisigo ku njira ya Berizebuuli, umukulu wabyo!» 16 Abandi, banageza Yesu, mu kumúhuuna ikyereso kye'kitangaaza ukulyoka mwi'gulu.

17 Yago magambo go bâli kizi tona, Yesu âli koli gayiji, kyanatuma agababwira kwokuno: «Abandu bo'bwami buguma, iri bangayihan-dulana kwo, iri yubwo bwami bugaasiba. Na'bandu be'nyumba nguma, iri bangayihan-dulana kwo, iri bagashaabuka. 18 Aahago! Kiri na Shetaani, iri angayihaga yenyene, kuti kwo'bwami bwage bwangaki yimanga?

«Keera mwadeta kwo ngweti ngayimula ibisigo ku njira ya Berizebuuli. 19 Íngibe ndi mu biyimula ku njira yage, abaana biinyu nabo, bali mu biyimula ku bushobozi bwa nyandi? Aaho! Kwokwo, bo bagamúyagiisa kwo mwahuba ku ngiisi byo mwandega kwo.

20 Halikago, iri nangaba ngweti ngayimula ibisigo ku bushobozi bwa Rurema, iri ubwami bwage keera bwamùhikira!

21 «Ikishugusha, iri kyangaba kiri mu langa inyumba yakyo, kinabe kifumbiiti ibilwaniiso, iri ibindu byakyo bitagaahumwa kwo. 22 Haliko, umundu úmúhimiri imisi, iri angayiji múteera, anamúhime, lyoki, angamúnyaga ibilwaniiso byo ashubi sikamiiri kwo, anashahule íbiri mu nyumba, anabigabure.

23 «Umundu, iri angaba atali uluhande lwani, iri ali mugoma wani. Ne'ri angaba atali mu kuumania kuguma na naani, iri ali mu shaabula.

*Ukugaluka kwe'kisigo
(Mataayo 12.43-45)*

24 «Hali ikyanya ikisigo kiri mu shaaga mu mundu, kinagende kigazumba-zumba ku luumagu, mu kulooza ho kigaluhuukira. Ne'kyanya kiri mu habula, kinadete: “Aahago! Ngagalukira mu yerya nyumba yani yo n'galyoka mwo.”

25 «Ne'kyanya kiri mu shubi gihika mwo, kinagwane ikola mbiize, inakola ndimbiise bwija. 26 Lyeryo, kirya kisigo kinagendi leeta ibyabo bisigo birinda, íbibihuusiri ukukihima. Byoshi, binayami yifunda mu'lya mundu, binamútuule mwo. Kwokwo, ubuzinda, ulya mundu anakalaalirwe bweneene, ukuhima kwo atákalaliirwi ubwa mbere.»

Banyandi ábahiirwa?

27 Iri Yesu akaba akiri mu bwira abandu kwokwo, mukazi muguma anayitalukiza

mu kudeta: «E waliha, ahiriirwi, umukazi úkakubuta, anakuyoza!» ²⁸ Yesu anamúshuvya: «Nanga! Si bahiriirwi, ngiisi ábagweti bagayuvwa Igambo lya Rurema, banakizi lisimbaha!»

*Abandu bahuuna Yesu ikyereso
(Mataayo 12.38-42)*

²⁹ Ikyanya abandu bakakungamira Yesu, anatondeera ukudeta kwokuno: «Abandu ba kino kibusi, keera babihuuka! Kundu bagweti bagambuuna ikyereso kye'kitangaaza, si ndaakyo bagayerekwa, kítali kyekirya kye'mwa Yona. ³⁰ Ee! Nga kwokulya Yona akaba kyereso mu bandu ba mu kaaya ke'Ninaawi, kwokwo kwo'Mwana wo'Mundu naye, agaaba kyereso mu bandu ba kino kibusi.

³¹ «Ku lusiku lwa'bandu bâte twirwe kwe'maaja, mwami-kazi we'luhande lwe'kisaka naye agayimuka, anahaniise abandu ba kino kibusi. Mukuba, akalyokerera mu mahanga ga hala, gira ayiji yuvwa amagambo go'bwitegeereze bwe'mwa Sulumaani. Munamenyage kwo buno, hali úkuliiri Sulumaani!

³² «Ku lusiku lwa'bandu bâte twirwe kwe'maaja, abandu be'Ninaawi nabo, bagayimuka, banahaniise abandu ba kino kibusi. Mukuba, balya bandu be'Ninaawi, ikyanya Yona akababwira igambo lya Rurema, banayami twikira ku byaha byabo. Munamenyage kwo buno, hali úkuliiri Yona!

*Itara lya'magala
(Mataayo 5.15; 6.22-23)*

³³ «Ndaaye úwangayasa itara, mbu analifunde áhabishamiri, kandi iri alitumbikira kwe'kitiri. Si ali mu libiika ku kiterekero. Kwokwo, ikyanya abandu bagayingira mu nyumba, bayami bona ulukereera lwalyo.

³⁴ «Amasu giinyu, galyagagi ngi'tara lya'magala. Ne'kyanya gali mu ba gakiri magumaana, amagala giinyu gooshi gali mu ba gaki yijwiri mwo'mulengeerwe. Haliko, iri amasu giinyu gangaba gakoli fwiri, lya'magala giinyu gali mu ba gakoli yijwiri mwe'kihulu.

³⁵ «Ku yukwo, mukizi yilanga bwija, halinde mukizi yijula mwo gulya mulengeerwe! Si mutabe mwe'kihulu. ³⁶ Amagala giinyu, ikyanya gali mu ba mwo'mulengeerwe, na buzira kihulu kyoshi, lyo mugamolekerwa lwoshi, nge'kyanya muli mu molekerwa ni'tara.»

*Yesu ayoboola Abafarisaayo
(Mataayo 23.1-36; Mariko 12.38-40)*

³⁷ Ikyanya Nahano Yesu akayusa ukudeta kwokwo, Umufarisaayo muguma anamúlaalika kwo ayiji lya mu mwage. Kwokwo, Yesu anayingira mwo, anabwatala ha byokulya.

³⁸ Uyo Mufarisaayo, ikyanya akabonaga ngi-isi kwo Yesu alunguula agaalya, buzira kutee karaba, anasoomerwa ngana. ³⁹ Haliko, Nahano anamúbwira kwokuno: «Mwe Bafarisaayo, mugweti mugakizi shukiiriza inyuma lyo'rusoozo, ne'nyuma lye'sahaani. Haliko imitima yinyu, iki yijwiri mwo'bunyazi, na'gandi mabi. ⁴⁰ Si mulyagagi bahwija! Ikyanya Rurema akabumba i mugongo, ka atakabumba na mu

nda? ⁴¹ Aaho! Ngiisi ibiri mu birugu biinyu, mutee kizi tabaala mwa'bakeni, lyo byoshi bigamùbeera byeru.

⁴² «Yayewe imwinyu, mwe Bafarisaayo! Mugweti mugatangira Rurema ihihande higuma hi'kumi hyo'tulungo, ne'shogo nzobeera, munajandagire ukugira ibikwaniini imbere lyage, no'kumukunda. Yiby, byo mushubi kwiriiri ukukizi gira, buzira kuleka ukumutangira na ku yutwo tuniini.

⁴³ «Yayewe imwinyu, mwe Bafarisaayo! Si musiihiri bweneene ukukizi yigangaaza ku bitumbi bye'mbere mu nyumba ze'mihumaanano. Munasihiri no'kukizi lamusibwa no'lushaagwa mu tuguliro. ⁴⁴ Yayewe imwinyu! Muli mu banga shinda keera izabuba. Si abandu bali mu zifina kwo, buzira kumenya.»

⁴⁵ Lyeryo, muguma wa mu bigiriza be'maaja, anabwira Yesu: «E Mwigiriza, ikyanya uli mu detaga yaga magambo, na nyiitu, uli mu ba keera watutuka!» ⁴⁶ Yesu anamúshuvya kwokuno: «Na niinyu, mwe bigiriza be'maaja, yayewe imwinyu! Si muli mu lulungira abandu imitekerwa mizito. Na mwenyene, mutagweti mugagihisa kiri na kwo'munwe!

⁴⁷ «Yayewe imwinyu! Balya baleevi ba keera, bashokuluza biinyu bo bakabayita! Na mwehe mukoli gweti mugabayubakira ishinda zo'mulimbo! ⁴⁸ Kwokwo, kwo mugweti mugayerekana kwo musiihiri ngiisi byo bashokuluza biinyu bakagira. Mukuba, balya bashokuluza biinyu, bo bakabayita, na niinyu mwe mugweti mugayubaka ishinda zaabo.

49 «Kyo kikatuma Rurema agaadeta kwokuno ku bwitegeereze bwage: “Ngabatumira abaleevi ne'ndumwa. Kundu kwokwo, baguma baabo, bagakizi bayita. Na ábagasigala, banakizi balibuza.”

50 «Ku yukwo, abandu ba kino kibusi bagabuuzibwa hi'gulu lyo'muko gwa'baleevi booshi ábakayitwa, ukulyokera ku ndondeko ye'kihugo. 51 Yukwo, kugatondeerera ku muko gwa Habeeri, halinde ukuhisa ku gwa Zakariya,* ulya úkayitirwa ha kati ke'nyumba ya Rurema, na'katanda ko'kutangira kwa'matuulo. Namúbwira ukuli, kwo yibyoyoshi, abandu ba kino kibusi bo bagabuuzibwa hi'gulu lyabyo!

52 «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja! Si mukayima abandu ulwiguzo lwo'kuyingira ho bangalongera ubumenyi. Mwehe mwenyene, mutakahayingira. Ne'kyanya abandi bâli kizi gira mbu bahayingire, mwanabahangirira.»

53 Iri Yesu akalyoka yaho, balya Bafarisaayo, na'bigiriza be'maaja, bâli koli rakiiri bweneene! Banakizi kulikira Yesu bagweti bagamúkayira! Banamúbuuzza ibibuuzo bingi-bingi, 54 mu kulooza igambo lyo bangamúgwakiza kwo.

12

Amigirizo hi'gulu lyo'bulyalya

1 Ku yikyo kyanya, ibinoono ne'binoono bya'bandu byanashololokera áhali Yesu, halinde

* **11:51** 11.51 Mu Mandiko Meeru ga'Bayahudi, úkayitwa ubwa mbere, áli riiri Habeeri. Na úkayitwa ubuzinda, áli riiri muleevi Zakariya. Ndondeko 4.8; 2 Kutondobola 24.20-22.

banafindana bweneene. Yesu anatee bwira abigirizibwa baage kwokuno: «Mukizi yilanga no'bulyalya bwa Bafarisaayo! Si bugweti bugashashaata nga saama.

² «Ngiisi íbibwikiirwi, bigaki bwikuulwa. Na ngiisi íbibishamiri, bigaki bishuulwa. ³ Ngiisi byo mukadetera mu kihulu, bigaki yuvwikana mu mulengeerwe. Na ngiisi byo mukadeta mu kisiika, bigaki detwa kwi'zu lihamu hi'gulu lye'nyumba.

*Ngiisi úkwiriiri ukuyobohwa
(Mataayo 10.28-31)*

⁴ «E biira baani, mutakizi yoboha ábagweti bagayita amagala! Ha nyuma lyo'kuyita amagala giinyu, ndaakibyo bindi bashobwiri ukugira.

⁵ «Buno, ngamùyerekaga ngiisi ye mukwiri-iri ukukizi yoboha. Mukizi yoboha Rurema! Mukuba, yehe, alyagagi no'bushobozi bwo'kutee yita amagala go'mundu, akabuli múlasha i nakwere. Namùbwiraga, kwo yoyo ye mukwiri-iri ukukizi yoboha!

⁶ «Ko'tulembe-rembe tutaanu tutali mu guli-isibwa ku tungoro-ngoro tubiri naaho? Kundu kwokwo, ndaahyo higuma hyatwo, hyo Rurema ali mu yibagira. ⁷ Na mwehe, mwe mulyagagi na'kamaro bweneene ukuhima utulembe-rembe twingi! Kiri no'mushaku ku matwe giinyu, guli muharuure. Ku yukwo, mutakizi ki yoboha!

*Ukuyemeera Yesu imbere lya'bandu
(Mataayo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ «Niehe, nie Mwana wo'Mundu, namùbwira, kwe'ri umundu anganyemeera imbere

lya'bandu, naani ngamúyemeera imbere lya'baganda ba Rurema. ⁹ Haliko, iri anganyiyogookola imbere lya'bandu, na naani ngamúyiyogookola imbere lya'baganda ba Rurema.

¹⁰ «Umundu, iri angatuka Umwana wo'Mundu, angakogwa. Haliko, iri angatuka Umutima Mweru, lyoki atâye kogwe!

¹¹ «Ikyanya mugatwalwa mu nyumba ze'mihumaanano, ne'mbere lya'batwali, ne'mbere lya baguvuruneeri, mbu muyibulanire, mutakizi gerania, mbu biki byo mugaadeta! ¹² Ku kyekyo kihe, lyo'Mutima Mweru gugamúyereka ngiisi byo mukwiriiri ukudeta.»

Ubuhwija bwo'mugale muguma

¹³ Mu yabo bandu bingi, muguma anabwira Yesu: «E Mwigiriza, ubwirage mwene witu, kwo tugabe ibindu byo tukasigirwa.» ¹⁴ Yesu anamúshuvya: «Nyandi úkambiika kwo mbe muhambuuzi mu kati kiinyu, kandi iri mutwi we'maaja ziinyu?»

¹⁵ Lyeryo, Yesu anabwira balya bandu: «Mutakizi hemuka, mbu mulonge ibindu bingi! Tutangadeta kwo'mundu ali mugumaana, mbu bwo ahiiti ibindu bingi.»

¹⁶ Yesu anabatwira umugani kwokuno: «Hâli riiri umugale muguma, ye'ndalo zaage zâli yeziri bweneene! ¹⁷ Uyo mugale, anayibuuza, ti: “Kutagi kwo namu gira? Si ino mimbu yoshi, ndaki hiiti ho ngagilunda!”

18 «Anayidesa: “Ngoli yiji kwo ngaagira. Namuhongola ibihinda byani, na nyubake ibihamu. Mwomwo, mukabe mwo ngalunda ino mimbu yani yoshi, ne'bindi bindu byani. 19 Haaho, lyo ngayidesa mu mutima gwani: Aa! Ukoli yisinguliiri akanyamwala ke'bindu biija! Bigakuhisa ku myaka mingi. Aaho! Uvwagarare! Ukizi lya, no'kunywa, iri unashambaala.”

20 «Kundu kwokwo, Rurema anayiji múbwira: “Ewe! Ulyagagi muhwija! Si mu bushigi bwa zeene, lyo ugaafwa! Aahago! Yibyo bindu byoshi byo wayilundira, bigaaba bye'mwa nyandi?”»

21 Yesu, anayusa, mu kudeta: «Kwokwo, kwo bigaaba, iri umundu angayilundira ibindu halwage yenyene, atanabe mugale ku bya Rurema.»

Tutakizi gerania
(Mataayo 6.25-34)

22 Yesu anashubi bwira abigirizibwa baage kwokuno: «Mutakizi ki gerania hi'gulu lyo'burambe bwinyu, mbu biki byo mugaalya, kandi iri biki byo mugayambala. 23 Si uburambe bwonyene, bwo buli na'kamaro ukuhima ibyokulya! Na'magala kwakundi, go gali na'kamaro ukuhima ibyambalwa.

24 «Mulolere ku banamujongo! Si batali mu byala, batanali mu yimbula. Ndaanabyo bihinda byo bagweti. Kundu kwokwo, Rurema ali mu baliisa. Aaho! Mwehe, ka mutali mwe muli na'kamaro bweneene ukuhima utunyuni!

25 «Mu kati kiinyu, nyandagi úwangayiyushuulira kiri ne'kihe kiguma ku bulamu bwage, ku njira yo'kuyigeraniza? Si

ndaaye! ²⁶ Na bwo mutashobwiri ukugira ihiniini nga yihi, kituma kiki muki gweti mugagerania ku bindi?

²⁷ «Mulolere ku twaso, ngiisi kwo tuli mu kula. Si tutali mu himbuka, tutanali mu yihangira ibyambalwa. Kundu kwokwo, namubwiraga kwo kiri na mwami Sulumaani, kundu âli tuuziri mu bulangashane bwa'kahebuza, haliko, atakayilimbiisa nga kaguma kaatwo!

²⁸ «Kwokwo, kwo Rurema ali mu limbiisa ibyasi bya mu kishuka. Yibyho byasi, zeene biri ho, na kusheezi, binakabulwe mu muliro. Aahago! Ka itali yo haahe kwo na niinyu, agakizi muyambika. Si ubwemeere bwinyu, buki nihiri bweneene!

²⁹ «Kwokwo, mutakizi ki yihahalira ku byo mugaalya, kandi iri ku byo mugaanywa! Mutanakizi ki gerania. ³⁰ Yibyho byoshi, abapagaani bo bagweti bagabilooza. Haliko mwehe, Yisho úli mwi'gulu ayiji-yiji kwo bimugooziri! ³¹ Kwokwo, mukizi hahalira ubwami bwa Rurema, lyo mugayushuulirwa ne'bindi byoshi.

Ubugale bwa mwi'gulu
(Mataayo 6.19-21)

³² «Mutakizi yoboha, kundu mulyagagi kikembere kiniini. Mukuba, mwehe, yisho úli mwi'gulu akasiima ukumùheereza ubwami bwage.

³³ «Muguliisagye ibindu biinyu! Na byo mugabilonga kwo, munabiheereze abakeni. Muyibiikire indaha ízitagahula. Munabe ne'bihinda mwi'gulu, íbitali mu shereera. Yaho mwi'gulu, ndaaye muzimba úwangabiyegeera. Ndaanazo

nyeeje ízangayiji bifuuha. ³⁴ Ee! Ngiisi ho mu-biisiri ibihinda biinyu, ho na haaho he'mitima yinyu iri.

Mukizi yama muyiteganwiri

³⁵ «Mukizi yama muyiteganwiri! Na'matara giinyu, gakizi yama gayasiri. ³⁶ Mube nga'bakozi ábayiteganwiri, mu kulindirira nahamwabo alyoke ku buhya. Mango ayiji yiguza, bakavwaruke ukumúyigulira.

³⁷ «Ikyanya nahano agayija, bahiriirwi, ngiisi bakozi bo agagwana baki laliiri! Namùbwira ukuli, agakenyera, anababwataze ha byokulya, anabahakulire byo.

³⁸ «Yukwo kugaluka kwage, kundu kwangaba kuli ku kyanya kya kahola-masiga, kandi iri ku mutwezi, balya bakozi bagaaba bahiriirwi, iri nahamwabo angabagwana bali ibiringiini.

³⁹ «Mumenye bwija, mwene inyumba ákimenye ikihe kyo'muzimba agayija kwo, nga akayitegaanura, halinde inyumba yage itayiji tulwa.

⁴⁰ «Kwokwo, na niinyu, mukizi yama muyiteganwiri. Mukuba, Umwana wo'Mundu agayija ku kyanya mutalangiiri.»

*Umugani gwa'bakozi
(Mataayo 24.45-51)*

⁴¹ Peturu anabuuza: «E Nahamwitu, ikyanya watwa yugu mugani, ka guli hi'gulu liitu naaho, kandi iri na hi'gulu lya'bandi booshi?» ⁴² Nahano anamúshuvya: «Nyandagi mukozi úli mwe-meera, anali mwitegeereza? Umukozi mwene

uyo, ye nahamwabo agabiika abe ye gayimangira abaabo, anabe ye gakizi baheereza ibyokulya ku kyanya ikikwaniini.

⁴³ «Ikyanya nahamwabo agabalamuka, iri angagwana ulya mukozi wage aki gweti agaa-gira kwokwo, iri uyo mukozi agaaba ahiri-irwi! ⁴⁴ Namùbwira ukuli, kwo'lya nahamwabo agamúbiika, abe ye gayimangira ibindu byage byoshi.

⁴⁵ «Haliko, tudetage ngo'yo mukozi angayigamba, ti: “Si Nahamwitu, keera atinda bweneene!” Ulya mukozi, anatondeere ukulim-bagula abaabo bakozi, abashosi na'bakazi. Anakizi lya no'kunywa, halinde analaluke.

⁴⁶ «Kwokwo, uyo nahamwabo, mu kugaluka, agayija ku lusiku na ku kihe ulya mukozi atalangiiri. Anamútenge-tenge, anamúlashe mu bapagaani.

⁴⁷ «Umukozi, iri angaba akoli yiji ubulooze bwa nahamwabo, atanabugire, agashulikwa ingoni nyingi.

⁴⁸ «Haliko, iri angagira amabi go'kumúkukulira ikihano, anabe atayiji ngiisi kwo Nahamwabo aloziizi, yehe agakubulwa ingoni ngerwa naaho.

«Umundu, iri angahaabwa ibingi, ye ganabuuzibwa ibingi. Ne'ri angasikirizibwa akanyamwala, ye gabuuzibwa bye'ngingwe bweneene!

*Yesu agaleeta ukuyihandulana kwo
(Mataayo 10.34-36)*

⁴⁹ «N'gayija hano mu kihugo, gira nyiji yasa mwo'muliro. Na nziimiri bweneene ukubona ngiisi kwo gugayaka! ⁵⁰ Kiri na nienyene, ngwiri-iri ndenge mu bubatiizo. Na ngoli gweteriirwi, halinde ku kyanya bugaamala!

⁵¹ «Ka mutoniri kwo n'gayija mu kihugo, mbu lyo ngileeta mwo'mutuula? Nanga! Leka nimubwirage! Ibikatumu ngayija, gira abandu bayihandulane kwo. ⁵² Ukulyokera buno, iri inyumba yangaba mwa'bandu bataanu, abashatu bagayihandula ku babiri. Balya babiri, nabo banayihandule ku yabo bashatu. ⁵³ Umushosi agayihandula ku mugala wage. No'yo mugala wage, naye anayihandule ku yishe. Umukazi agayihandula ku munyere wage. No'yo munyere, anayihandule ku nyina. Umukazi agayihandula ku mwali-kazi. No'yo mwali-kazi, anayihandule ku navyala.»

*Tumenye ibyereso bye'bihe
(Mataayo 16.2-3)*

⁵⁴ Yabo bandu booshi, Yesu anababwira kwokuno: «Ikyanya muli mu bona kwe'kitu kyateramira uluhande lwe'muga, muli mu yami deta kwe'nvula ikola igaania. Ha nyuma, inanie. ⁵⁵ Ne'kyanya muli mu bona kwe'mbuusi yahuluka uluhande lwe'kisaka, munayami deta kwo igaaba ndugumbo. Kwokwo, inabe ho.

⁵⁶ «Si mulyagagi balyalya! Ikyanya muli mu bona ibiri kwi'gulu na ibiri mu kihugo, munayami menya ngiisi ibigakoleka. Aaho! Kituma kiki mutali mu sobanukirwa na ibigweti bigakoleka mu zino siku!

*Tukizi yuvwikana no'mugoma
(Mataayo 5.25-26)*

⁵⁷ «Mwenyene, mukwaniini mukizi twa ulubaaja ku njira ikwaniini. ⁵⁸ Umulezi wawe, ikyanya aki gweti agakutwala iwa kutwirwa ulubaaja, umúyigonge bweneene ku kyanya mukiri mu njira. Buzira kwokwo, hali ikyanya angakukululira imbere lyo'mutwi we'maaja. Naye anakubiike kwo'mupolesi, gira akufunde mu nyumba ye'mbohe. ⁵⁹ Nakubwiraga, kwo utagashaaga mwo, útazi liha ulufwaranga luzinda lwe'kiiru!»

13

Tutwikire ku byaha!

¹ Ku yikyo kyanya, abandu banayiji bwira Yesu ngiisi kwo Pilaato akayitiisa Abagalilaaya baguma, ku kyanya bâli gweti bagabaaga ibitugwa byo'kutangwa ituulo imwa Rurema.

² Yesu anabashuvya: «Yabo Bagalilaaya ábakayitwa, ka mutoniri kwo bo bâli riiri banabyaha ukuhima abaabo Bagalilaaya booshi?

³ Namùbwiraga, kwo bitali kwokwo! Kiri na niinyu, iri mutangatwikira ku byaha biinyu, mugaki shereezibwa mweshi!

⁴ «Na kutagi kandi, imwa balya ikumi na munaana? Si bakahongokerwa kwo na'kanywangi-nywangi ke'nyumba ye'Silwamu, banabindikwa? Ka kwokwo mutoniri kwo bo bâli riiri banabyaha ukuhima abaabo booshi ábatuuziri i Yerusaleemu? ⁵ Namùbwiraga, kwo bitali kwokwo! Kiri na niinyu, iri

mutangatwikira ku byaha biinyu, mugaki shereezibwa mweshi!»

Umugani gwe'kiti ikitakatongeka

⁶ Yesu anatwira abandu yugu mugani: «Hâli riiri mundu muguma, úwâli byaziri ikiti kyo'mutiini mu ndalo yage ye'mizabibu. Ha nyuma, anayiji kilooza kwe'bitumbwe, haliko atanabigwana kwo. ⁷ Kwokwo, anabwira umulaazi we'ndalo: “Lolaga! Ikola imyaka ishata ino, ngweti ngayiji looza ibitumbwe ku yiki kiti kyo'mutiini, ndaanabyo ndi mu kigwana kwo. Aaho! Ukikubage, gira kitagenderere ukugaaza yiri idaho ku busha!”

⁸ «Halikago, uyo mulaazi anashuvya: “E Nahamwitu, kino kiti, utee kileka ugundi mwaka muguma naaho. Ngakifuluulira, na ngifukire hi'jolera. ⁹ Iri kyangakoli tongeka ku mwaka úgugayija, bwangaba bwija! Kandi iri nanga, tukabuli kikuba.”»

Yesu akiza umukazi ku lusiku lwe'Sabaato

¹⁰ Lusiku luguma lwe'Sabaato, Yesu âli riiri mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, agweti agayigiriza abandu. ¹¹ Na mwomwo, mwâli riiri mukazi muguma, úwâli kola ne'myaka ikumi na munaana abambwirwi ne'kisigo kyo'kufumbika. Atanâli ki shobwiri ukuyinamuka, kiri ne'hiniini.

¹² Uyo mukazi, iri Yesu akamúbona, anamúhamagala, anamúbwira: «E maawe, ubulwazi bwawe, keera bwakira!» ¹³ Ulya nyaama, Yesu anamúbiika kwa'maboko. Lyeryo, anayami goloka, anayivuga Rurema.

¹⁴ Uyo mukazi, bwo akakizibwa ku lusiku lwe'Sabaato, kyanatuma umukulu we'yo nyumba agaraakara! Anabwira abandu, ti: «Si mu ngiisi iyinga, muli isiku ndatu zo'kukola! Aaho! Mu zeezo siku naaho, mube mwo mugakizi kizibwa mwo. Si kutakizi ba ku lusiku lwe'Sabaato!»

¹⁵ Nahano anamúshuvya: «Si mulyagagi balyalya! Ka ngiisi muguma winyu atali mu yigulira ingaavu zaage mwi'ruli, kandi iri punda wage, gira azitwale iwa kushoola, kundu kuli mu ba ku lusiku lwe'Sabaato? ¹⁶ Uyu mukazi, ali wa mwi'kondo lya Hiburahimu, keera ana-mala imyaka ikumi na munaana ashwesirwi na Shetaani. Aahago! Ku lusiku lwe'Sabaato, ka naye atakwiriiri ashwekuulwe?»

¹⁷ Yesu, mbu adetage kwokwo, balya bagoma baage booshi, banayami teteerwa. Haliko, abandi booshi banashambaala, mu kubona ami-iga gooshi go Yesu âli kizi gira.

Umugani gwe'hibuto hye'haradaali, na gwe'saama

(Mataayo 13.31-33; Mariko 4.30-32)

¹⁸ Yesu anabuuzza kwokuno: «Ubwami bwa Rurema, bulyagagi kuti? Yubwo bwami, nangabushushaania na biki? ¹⁹ Bulyagagi nga hibuto hye'haradaali, hyo'mundu akagendi byala mu ndalo yage. Yihyo hibuto, hyanakula, hyanayiji ba kiti, halinde utunyuni twanayiji yubaka ingisha mu matavi gaakyo!»

²⁰ Yesu anashubi deta: «Ubwami bwa Rurema, nangashubi bushushaania na biki? ²¹ Bushushiini ne'saama yo'mukazi

akayabiira, anagendi gifusha mu bitiri bishatu byo'mushyano. Irya saama, yanahemeesa umushyano gwage gwoshi!»

Íbyâye be ku bandu babi
(Mataayo 7.13-14, 21-23)

²² Iri Yesu akaba akola mu njira yo'kugenda i Yerusaleemu, anakizi genda agalenga mu twaya tuhamu, kiri no'twa mu bishoola, iri anakizi yigiriza abandu. ²³ Ku yikyo kyanya, mundu muguma anamúbuuza: «E Nahano, ikyanya abandu bagakizibwa, ka bagaaba bagerwa naaho?» Yesu, anashuvya: ²⁴ «Mukizi gira umwete gwo'kulenga mu mulyango gwa'kafyenge! Namùbwiraga, kwa'bandu bingi bagaagira mbu bagulenge mwo, banayabirwe.

²⁵ «Ikyanya mwene inyumba agaaba keera ayimuka, anahamike ulwivi, lyo mugaaba mukoli yimaaziri ha kisimba-lyango, munatondeere ukuyiguza. Mugamúyigonga, ti: “E Nahano, utuyigulire.” Haliko, agamùshuvya: “Ndamùyiji! Kiri na ho mulyosiri, ndahayiji!”

²⁶ «Haaho, munamùshuvye: “Si twâli kizi shangiira no'kunywa kuguma! Na mu njira za mu twaya twitu, mwo wâli kizi tuyigiriza.” ²⁷ Haliko, agamùbwira: “Nanga! Si keera namùbwira kwo ndamùyiji! Ndayiji na ho mukalyoka! Njagiragi yaha, mwe banakuhambwa!”

²⁸ «Ku yikyo kyanya, mugakizi bululuka, iri munakizi shya amiino. Mukuba, mugaabona Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo, na'baleevi booshi, balyagagi mu bwami bwa

Rurema. Si mwehe munabe mukoli yigali-irwi ha mbuga! ²⁹ Abandu bagayija uku-lyoka isheere, ne'muga, ne'mbembe, ne'kisaka, banababwataze ha byokulya mu bwami bwa Rurema.

³⁰ «Munamenye bwija, kundu bandu baguma baki ryagagi be'nyuma buno, si bagayiji ba, ba mbere. Na kundu abandi bakiri ba mbere buno, haliko bagayiji ba be'nyuma.»

*Yesu ajengeerwa hi'gulu lye'Yerusaleemu
(Mataayo 23.37-39)*

³¹ Ku yikyo kyanya, Abafarisaayo baguma banayiji bwira Yesu: «Ewe! Ulyokage hano, ugendi beera ahandi! Si Heroode akoli loziizi ukukuyita!»

³² Yesu, anabashuvya: «Ulya nyambwe, mugendi múbwira kwokuno: “Lolaga! Zeene na kusheezi, ngi gweti ngayimula ibisigo mu bandu, na mbakize na'malwazi gaabo. No'lundi, lyo ngaahisa ku kalimbi kaani.” ³³ Kuguma na yiby, bingwiriiri ngenderere na luno lugeezi lwani zeene, na kusheezi, no'lundi, halinde mbike i Yerusaleemu. Mukuba, abaleevi batangafwira ahandi, ítali i Yerusaleemu!

³⁴ «E Yerusaleemu, e Yerusaleemu, si we gweti ugayita abaleevi! Ee ma! Ngiisi ábali mu tumwa imwawe, uli mu balasha amabuye. Náli loziizi ukukuumania abandu baawe, nga kwe'ngoko iri mu vumbeera ibyanagoko byayo. Haliko mutanalooza.

³⁵ «Aahago! Mumenye bwija kwe'nyumba yinyu, ikola igaasigwa mushaka! Namúbwiraga, kwo mutagaki shubi mbona, mútazi deta:

“Ulya úwayija kwi'ziina Iya Nahano, agashaanirwe!*”»

14

Yesu akiza umulwazi ku lusiku lwe'Sabaato

¹ Lusiku luguma lwe'Sabaato, Yesu akayiji Iya imwo'mukulu muguma wa'Bafarisaayo. Ne'kyanya âli riiri mwo, abandu bâli gweti bagamúgandiiza bweneene!

² Na yaho imbere lyage, hâli riiri mundu muguma, ya'magala gaage gâli koli heemiri.

³ Yesu anabuuzagya Abafarisaayo, na'bigiriza be'maaja, ti: «Ku lusiku lwe'Sabaato, ka tuhangwirwi ne'maaja kwo tukizi kiza?» ⁴ Balya bakulu, batanamúyakula. Lyeryo ulya mulwazi, Yesu anamúhuma kwo, anamúkiza, abuli múhanguula kwo ataahage.

⁵ Yesu anashubi babuuzza kwokuno: «Ku lusiku lwe'Sabaato, nga muguma winyu angalokerwa no'mwana mu kishimo, kandi iri ingavu, ka atangayami múshaaza mwo?» ⁶ Balya bandu, ikyanya bakayuvwa kwokwo, banateteerwa.

Tutakizi yiloogeza ulushaagwa

⁷ Yesu iri akabona ngiisi kwo ábalaalike bâli gweti bagakubirira ukubwatala ku bitumbi bye'mbere, anababwira kwokuno:

⁸ «Ikyanya ugalaalikwa ku buhya, utahikiri bwatala ku kitumbi kye'mbere! Mukuba, hali ikyanya bangaba balalisiri úkukuliiri.

⁹ Na úkamùlaalika, anayiji kubwira: “Ewe! Yimukaga yaha! Uyu abe ye gahabwatala!”

* 13:35 13.35 Zaburi 118.26.

Unagwatwe ne'shoni bweneene, mu kugendi bwatala inyuma lya'bandi.

¹⁰ «Ku yukwo, ikyanya ugakizi laalikwa, utee bwatala ku kitumbi kye'nyuma. Kwokwo, ulya úkakulaalika, mango ayija, akakubwirage, ti: “E mwira, uyiji bwatala hano ha mbere! Ho hiija!” Kwokwo, lyo ugahaabwa ulushaagwa bweneene imbere lya'biinyu balaalike booshi.

¹¹ Ee! Umundu, iri angayikuza, agabiikwa haashi. Haliko, iri angayibiika haashi, lyoki lyo agakuzibwa.»

¹² Haaho, Yesu anabwira úkamúlaalika kwokuno: «Ikyanya ugaagira ibyokulya byo'lusiku lukulu, biba bya mwi'zuuba, kandi iri bya mu kabigingwe, utagire mbu ulaalike abiira baawe, kandi iri abandu be'mbaga yawe, kandi iri beene winyu, kandi iri abatuulani baawe, abagale. Yabo booshi, hali ikyanya bangashubi kulaalika, unabe keera wagalulirwa ngiisi byo wabaheereza.

¹³ «Haliko, ikyanya ugaagira ibyokulya byo'lusiku lukulu, ulaalikage abakeni, ne'birema, no'tundende, ne'mbumi. ¹⁴ Kwokwo, lyo ugaaba muhiirwa! Kundu batahiiti byo bangakugalulira, haliko Rurema agakugalulira byo, ku kyanya agazuula ábakwaniini.»

*Umugani gwa ábakatenguha umulaali
(Mataayo 22.1-10)*

¹⁵ Mundu muguma mu bâli bwatiiri ha byokulya, iri akayuvwa ngiisi kwo Yesu adeta, anamúbwira: «E mwigiriza, bahiriirwi,

ábagavutaala ha byokulya mu bwami bwa Rurema!»

¹⁶ Yesu anamúshuvya: «Hâli riiri mundu muguma, úkategeka ibyokulya byo'lusiku lukulu, analaalika abandu bingi. ¹⁷ Yulwo lusiku, iri lukahikaga, anatumu umukozi wage, agendi lalwala ábalaalike booshi. Uyo mukozi, anababwira: “Muyijage! Byoshi bikola ibiringiini!”

¹⁸ «Yabo balaalike booshi, banakizi múhenduula. Uwa mbere, anamúbwira: “Keera nagulaga indalo. Binangwiriiri ngendi gitanduula. Nakuyinginga, utambone buligo!”

¹⁹ «Ugundi, ti: “Nagula ingaavu ikumi zo'kulima. Na buno, ngola ngagendi zigera. Nakuyinginga, utambone buligo!”

²⁰ «Ugundi naye, ti: “Keera nahisa umukazi, bitagananzigira kwo nimúsige.”

²¹ «Uyo mukozi, anagalukira imwo'lya nahamwabo. Yibyo byoshi, anamúmenyeesa byo. Uyo nahamwabo, anaraakara bweneene, anabwira ulya mukozi wage: “Ulunguulage mu njira mbamu za mu kano kaaya, kiri na mu ze'mishodoko. Unakuumanie mwa'bakeni, ne'birema, ne'mbumi, no'tundende. Yabo booshi, ubaleete!”

²² «Ha nyuma, uyo mukozi anayiji múbwira: “E nahamwitu, birya byo wanduma, keera nabigira. Kundu kwokwo, mukiri ha'bandi bangabwatala.” ²³ Uyo nahamwabo, anamúbwira: “Aaho! Ugende na mu njira za mu bishoola, na mu za mu mbingiro. Ugendi kuumania abandu, unabaleete mu nyumba yani, halinde

iyijule. ²⁴ Halikago, balya bo n'gatee laalika ku lusiku lwani lukulu, nakubwira kwo ndaaye kiri no'muguma wabo úgalabula ku byokulya byalwo!"»

*Íbikwaniini mu bagakulikira Yesu
(Mataayo 10.37-38)*

²⁵ Yesu áli kulikiirwi ne'binoono bya'bandu. Yabo booshi, anabakebagana, anababwira kwokuno: ²⁶ «Kundu umundu aganyijira, halikago atangaba ali mwigirizibwa wani, átazi shomba yishe, na nyina, na mukaage, na'baana baage, na beene wabo, na'baali baage, halinde anayishombe na yenyene! ²⁷ Umundu atangaba mwigirizibwa wani, átazi betula ikibambo kyage, anakizi ngulikira.

²⁸ «Tudete nga muguma winyu angalooza ukuyubaka inyumba ishuumiri. Aaho! Ka atangatee yika haashi, anatondobole ngiisi byo agagikoleesa kwo? Kwokwo, lyo alonga ukumenya iri angaba ahiiti ibindu ibyangagiyijuzi. ²⁹ Mukuba, iri angalunguli yubaka ulutaliro, anayabirwe ukuluyijuzi kwe'nyumba, ikyanya abandu bagakizi lenga yaho, bagakizi mútyoza, ti: ³⁰ "Yuuhu! Ka yo miihe! Uyu mundu, akatondeera uluubako, si lwanamúyabira!"

³¹ «Tudetage kwakundi, nga baami babiri bangaba bakola bagaalwa. Muguma wabo anabe ahiiti ibihumbi ikumi naaho bya'basirikaani, no'wabo, anamúyijire ne'bihumbi makumi gabiri. Aaho! Uyo wa'basirikaani ibihumbi ikumi, ka atangatee yika haashi, anayisalize iri agashobola ukugagika? ³² Ne'ri angabonaga kwo

bitagaaziga, agayami tuma abatungwa baage, bagende duba imunda ulya wabo, gira balonge ukuyuvwanwa ku kyanya akiri hala.

³³ «Kwokwo, ne'mwinyu, umundu atangaba ali mwigirizibwa wani, átazi hala byoshi byo agweti!

*Umuunyu muzira kamaro
(Mataayo 5.13; Mariko 9.50)*

³⁴ «Umuunyu, kiri kindu kiija. Halikago, iri gwangaba keera gwaginiinuka, ndaabyo kandi ibyangaki shubi gununiisa. ³⁵ Umuunyu mwene yugwo, gutaki hiiti kamaro mwi'daho, kiri na mu nagiira. Gukola naaho gwa kuyonwa. Umundu, iri angaba ahiiti amatwiri go'kuyuvwa, ayuvwe!»

15

*Umugani gwe'kibuzi ikyâli teeresiri
(Mataayo 18.12-14)*

¹ Ababuguza, na'bandi banabyaha, booshi bâli kuumaniri áhali Yesu, gira bamúyuvwirize.

² Kyanatuma Abafarisaayo na'bigiriza be'maaja, bagatondeera ukuyidodomba, ti: «Uyu mundu, si agweti agayegereza abanabyaha! Banagweti bagashangiira.»

³ Yesu anabawira yugu mugani kwokuno:

⁴ «Muguma winyu, iri angaba ali ne'bibuzi igana, kiguma kinateereke, kuti kwo angagira? Ka atangatee siga birya makumi galimwenda na mwenda i bungere, anagende agalooza kirya kiguma ikyateereka, halinde akibone?»

⁵ «Kirya kibuzi, ikyanya agaaba keera aki-bona, agakibetula ha lutugo ku bushambaale.

⁶ Anakitaahane, anahamagale abiira baage na'batuulani baage, anababwire: “E balya, tushambaalire kuguma! Kirya kibuzi kyani ikishubi teeresiri, keera nakibonaga.”

⁷ «Namùbwira, kwokwo na mwi'gulu, muli mu ba ubushambaale bwingi ku kyanya umunabyaha muguma atwikira ku byaha byage, ukuhima ubushambaale úbutuula ho, hi'gulu lya'bandu biija makumi galimwenda na mwenda ábataki hiiti igoorwa lyo'kuyilega.

Umugani gwe'kingorongoro ikyâli teeresiri

⁸ «Tudete ngo'mukazi angaba ahiiti ibingorongoro ikumi,* anateerage kiguma. Aaho! Ka atangakongeeza itara, anabiize mu nyumba mwoshi, angalinguuzwa bwija, halinde akibone! ⁹ Ulya mukazi, ikyanya agaaba keera akibona, agahamagala abiira baage, na'batuulani baage, anababwire: “E balya, tushambaalire kuguma! Kirya kingorongoro kyani ikishubi teeresiri, keera nakibonaga.”»

¹⁰ Yesu anashubi deta: «Namùbwira, kwokwo kwa'baganda ba Rurema bali mu ba bashambiri, ku kyanya umunabyaha muguma atwika ku byaha byage.»

Umugani gwo'mwana úwâli teeresiri

¹¹ Yesu anashubi deta kwokuno: «Hâli riri mundu muguma, úwâli hiiti bagala babiri. ¹² Lusiku luguma, umuto anayiji múbwira: “E daata, ibindu byo ngayiji hyana, umberezagye

* **15:8** 15.8 ibingorongoro ikumi mu kigiriki: darakima ikumi. Kiguma kyâli kizi hembwa umukozi ku mulege-rege.

ulwani luhande!” Uyo yishe, anagabulira yabo baana baage bombi ibindu byage.

¹³ «Ha nyuma lye'siku ngerwa, uyo muto ana-teekeraga ibindu byage byoshi, anabihabukana i mahanga. Yeyo-yeyo, anagendi bishahuliisa. Anakizi laluka, iri anakizi yifunda mu bita-laalwe.

¹⁴ «Biry a bindu byage, iri bikaba keera byamúsirira, umwena mukayu gwanagunuuz a mu kihugo kyoshi, halinde uyo mwana anayingira ngana mu makuba. ¹⁵ Kyanatuma agagendera mundu muguma we'yo munda, anamúyinginga kwo abe mukozi wage. Uyo mundu, anamútuma mu ndagiriro ze'ngulube† zaage, gira akizi zitobera. ¹⁶ Ne'kyanya âli kizi zitobera, anakizi sara bweneene ukulya ku byula byo zâli kizi lya. Halikago, ndaaye úkamúhanguula kwo akizi birya kwo!

¹⁷ «Mbu hatame, ulya muto anatumburukwa, anatondeera ukuyisaliza, ti: “Abakozi ba daata, si booshi bagweti bagaalya, ne'bindi binasigale kwo! Haliko niehe, ngola ngafwira hano no'mukubo. ¹⁸ Kwokwo, namu galukira imwa daata, ninamúbwire, ti: E daata, n'gahubira Rurema, na naawe kwakundi. ¹⁹ Ndanakwiriiri ukudetwa kwo ndi mugala wawe. Ungirage naaho mbe muguma wa mu bakozi baawe.”

²⁰ «Kwokwo, uyo mwana analyokaga yaho, anagalukira imwa yishe. Ne'ri akaba akola mu yegeera ha kaaya, yishe anamúlangiiza, yoho wee! Anamúyuvwirwa indengeerwa. Uyo yishe,

† 15:15 15.15 Abayahudi bali mu neena bweneene ingulube.

anayami tibitira imunda ali, anamúhoobera, iri anamúnyunyuguta. ²¹ Uyo mwana, anabwira yishe: “E daata, n'gahubira Rurema, na naawe kwakundi! Ndanaki kwiriiri ukudetwa kwo ndi mugala wawe.”

²² «Haliko yishe, anabwira abakozi baage: “Mutebuukane lirya ikanju lyo'mulimbo, mumúyambike lyo! Mumúyambike ne'mbete ku munwe, mumúyambike ne'biraato. ²³ Muleete ne'rya shuuli ídehiri, munagibaage. Tugirage ulusiku lukulu lwo'kumúshambaalira.

²⁴ «“Mukuba, uyu mwana wani ashubi teeresiri. Haliko yono, keera aboneka. Na kundu atákola nga akoli fwiri, haliko akiri mugumaana.” Yabo booshi, banatondeera ukushambaalira kuguma.

²⁵ «Ku kyekyo kyanya, mukulu wo'yo mwana âli ki riiri iwa ndalo. Ne'ri akafulukaga, anayuvwa ha mwabo kwa'bandu bakola mu yimba no'kukina. ²⁶ Anahamagala muguma mu bakozi baabo, anamúbuuza: “Ewe! Biki íbiri hano?”

²⁷ «Anamúshuvya: “Mulumuna wawe, keera agaluka. Na bwo akiri mugumaana, yisho amúbaagira irya shuuli ídehiri.”

²⁸ «Ulya mwana mukulu, anayagalwa bweneene, analahira kwo atagayingira mu nyumba. Kyanatuma yishe agahuluka, anagendi múyinginga kwo ayingire. ²⁹ Haliko, anamúshuvya: “Si ikolaga myaka mingi, ngweti ngakukolera, ndanazindi kutenguha! Kundu kwokwo, utazindi mbeereza kiri ne'hyanahene, mbu njambaale kuguma na'biira baani. ³⁰ Si uyu mugala wawe, keera ashahuliisa ibindu

byawe mu bushule! Ne'kyanya ayija, wayami múbaagira ishuuli ídehiri.”

³¹ «Yishe anamúshuvya: “E mugala wani, wehe, tutuliinwi hano. Ibindu byoshi byo mbiiti, biri bye'mwawe. ³² Haliko, uyu mulumuna wawe, bitukwiriiri tumúgirire ulusiku lukulu ku bushambaale. Mukuba, kundu ashubi teeresiri, yono keera aboneka. Na kundu atákola nga úkoli fwiri, haliko akiri mugumaana!”»

16

Umugani gwe'ngengya yo'mwimangizi

¹ Yesu anabwira abigirizibwa baage kwokuno: «Háli riiri mugale muguma, yo'mwimangizi wage akalegwa kwo agweti agamúshahuliikiza ibindu. ² Uyo mugale, anamútumira, anamúbwira: “Ewe! Maki gano, go nguyuvwiti kwo? Unyerekage umuharuuro gwe'bindu byani! Bitaki ziziri kwo ube mwimangizi wabyo!”

³ «Uyo mwimangizi, anayibuuza, ti: “Kutagi kwo namu gira? Si nahamwitu keera andyosa mu mukolwa, ndanaki shobwiri ukukizi humba ibishimo. No'kukizi genda ngahuuna-huuna, byangandeeza ishoni. ⁴ Aaho! Ngoli yiji kwo ngaagira, gira ikyanya ngaaba keera nayimulwa mu guno mukolwa, lya'bandu bakakizi nyakiira mu nyumba zaabo!”

⁵ «Uyo mwimangizi, anatumira ngiisi ábâli riiri mu mwenda gwa nahamwabo, anabuuza uwa mbere: “Wehe, uli mu mwenda gwe'zinga imwa Nahamwitu?” ⁶ Anamúshuvya:

“Ndi mu mwenda gwe'ngungulu igana za'mavuta ge'mizehituuni.” Ulya mwimangizi, anamúbwira: “Kano karataasi, kayandisirwi kwo'mwenda gwawe. Aaho! Ukayabiirage, unabwatale, unayami kayandike kwo makumi gataanu.”

⁷ «Ha nyuma, anabuuzza ugundi: “Na naawe, uli mu mwenda gwa zinga?” Na wa naye, ti: “Masuuzu kihumbi ge'ngano.” Anamúbwira: “Yabiira kano karataasi kaawe! Unayandike kwo magana galimunaana.”

⁸ «Irya ngengya yo'mwimangizi, nahamwabo anagihuuza ku bulya bweshu bwayo. Ee! Abandu be'kihugo, bo bali mu ba beeshu bweneene mu kukoleesa ibindu byabo boonyene kwa boonyene, ukuhima abandu bo'mulengeerwe.

⁹ «Namúbwiraga, ibindu bya mu kino kihugo mukizi bikoleesa mu kugwata mwa'biira! Ikyanya bigaaba keera byamalaga, mukalonge ukuyegerezibwa mu kaaya ke'myaka ne'myakuula!

¹⁰ «Umundu, iri angaba ali mwemeera ku biniini, ye mu ba mwemeera na ku bingi. Ne'ri angaba ali ngunge ku biniini, ye nali mu ba ngunge na ku bingi.

¹¹ «Ku yukwo, iri mwangaba mutali bemeera mu kukoleesa ubugale bwe'kihugo, nyandagi úgamùyemeera ku bugale nirizina? ¹² Ne'ri mwangaba mutali bemeera ku bindu byo'gundi, nyandi úgamùheereza ibindu bya mwenyene?

13 «Ndaaye mukozi úshobwiri ukukolera banahamwabo babiri! Iri angakunda nahamwabo muguma, anakizi yitanga imwage, iri agashomba uwabo, no'kukizi múgayiriza. Bitaziziri kwo mukizi kolera Rurema, mbu munashubi kizi kolera ne'fwaranga!»

14 Abafarisaayo, mbu bayuvwagwe byoshi byo Yesu akadeta, banatondeera ukumúshekeereza, wa yuuhu! Mukuba, boohe, bâli kuuziri ifwaranga bweneene.

15 Yesu anababwira: «Mwehe, mugweti mugayigira imbere lya'bandu nga mwe mukwaniini. Kundu kwokwo, Rurema ayiji-yiji íbiri mu mitima yinyu. Ee! Ngiisi bya'bandu bali mu huuza, byebyo byo Rurema ali mu negura!»

Amigirizo malebe ga Yesu

(Mataayo 11.12-13; 5.31-32; Mariko 10.11-12)

16 Yesu anashubi deta kwokuno: «Abandu bâli kizi kulikira Imaaja za Musa, na íbikayandikwa na'baleevi, halinde ukuhisa ku kyanya kya Yohana. Na ha nyuma, Imyazi Miija yo'bwami bwa Rurema, yabuli kizi menyeesibwa. Na buno, abandu booshi, bagweti bagalwira ukubuyingira mwo. 17 Kundu kwokwo, yizo maaja, bivwarusiri kwi'gulu ne'kihugo byanganyerera, he'hilabike higuma hyazo, hyangahodoka.

18 «Umundu iri angayimula mukaage, anayange ugundi, iri asambana! Ne'ri umundu angayanga umukazi keera úkayimulwa na yiba, iri naye asambana.

Umugale muguma na Laazaro

19 «Hâli riiri mugale muguma, úwâli kizi yisimiisa mu bindu byage, anâli kizi yilimbiisa ne'mirondo miija ye'kituku-tuku.

20 «Hâli riiri no'mukeni muguma, iziina lyage ye Laazaro. Uyo Laazaro, âli kizi biikwa ha mulyango gwo'mugale. Amagala gaage gooshi, gâli dunduusiri no'luhere, ²¹ halinde utubwa twanakizi yiji múlamba-lamba. Anâli yamiri ashalisiri. Ne'kyanya âli kizi bona íbiri mu tibuka ku kashasha ko'yo mugale, anakizi sara ukubilya kwo.

22 «Mbu hatamage, uyo mukeni Laazaro anafwa. Abaganda banamútwala mwi'gulu, ha butambi lya Hiburahimu. Uyo mugale naye anafwa, anaziikwa.

23 «Ulya mugale, iri akaba agweti agalibuukira bweneene i nakwere, analegamira, anabona Hiburahimu ku hala, na Laazaro ali ha butambi lyage. ²⁴ Uyo mugale, anaberangira, ti: “E daata Hiburahimu, unyuvwirwe indengeerwa, maashi! Si ngweti ngalibuukira bweneene mu luno lubigi! Undumirage Laazaro, aleeze umunwe mu miiji, anagandonyeze ku lulimi, gira luhole.”

25 «Hiburahimu anamúshuvya: “E mwana wani, ukengeere kwe'kyanya wâli ki tuuziri mu kihugo, kwo we wâli kizi longa ibiija. No'yo Laazaro, ye wâli kizi longa ibibi. Haliko buno, yehe ye kola mu holeezibwa hano. Na wehe, we kolaga mu libuuka.

26 «“Ne'ngingwe, ha kati kiitu, hali namweshwe we'membo! Kundu umundu angalooza ukulyoka ino munda, mbu ajabukire

iyo munda, bitagaaziga. Na ábali iyo munda kwakundi, ndaaye úwangajabukira hano.”

²⁷⁻²⁸ «Uyo úshuba mugale, anashubi deta: “E daata, imwitu, iki ryagagi balumuna baani bataanu. Kwokwo, nakutendeera utumage yo Laazaro, gira agendi bakengula, batayiji kengeera bangwana hano i nakwere.”

²⁹ Hiburahimu naye, ti: “Yabo balumuna baawe, bahiiti amagambo ágakayandikwa na Musa na'baleevi. Bakizi yuvwa gaago!”

³⁰ «Ulya úshuba mugale, ti: “Nanga, maashi daata Hiburahimu! Si iri bangahikirwa na úwazuuka mu bafwiri, lyoki bangatwikira ku byaha byabo.” ³¹ Hiburahimu, naye, ti: “Kutali kwo biri! Balumuna baawe, iri batangatwazagya íbikayandikwa na Musa na'baleevi, batanganatwaza kiri na úwazuuka mu bafwiri!”»

17

Tutakizi hubiisania

(Mataayo 18.6-7, 21-22; Mariko 9.42)

¹ Yesu anabwira abigirizibwa baage kwokuno: «Ibyo'kuhubiisa abandu, ukuyija, bigayija. Haliko, yayewe imwo'mundu ye bigahuluka kwo!

² Umundu, ho angahubiisagya muguma wa mu yaba baniini, bwangabiiri bwija ashwekerwe ulushyo mwi'gosi, anatibulirwe mu nyaaja. ³ Ku yukwo, mukizi yilanga bwija!

«Mwene winyu, iri angakuhubira, umúyerekeze! Ne'ri angatwikira ku byo akuhubira kwo, umúkoge. ⁴ Na kundu angakuhubira ubugira kalinda ku lusiku luguma,

anakizi kuhuuna ulukogo ubugira yako kalinda, ugenderere naaho ukukizi múkoga!»

Tukizi biika Rurema kwo'bwemeere

⁵ Indumwa za Nahano, zanamúbwira: «E mwigiriza, utuyushuulirage ubwemeere!»

⁶ Anazishuvya kwokuno: «Kundu ubwemeere bwinyu bwangaba bulyagagi buniini nga hibuto hye'haradaali, mwangabwiziri yiki kiti kye'kikuyu kwo kishikuke, kigendi yishinga mu nyaaja, nakyó kinayami mùsimbaha.

Abakozi ba Yesu, bakwaniini bayibiike haashi

⁷ «Tudete nga muguma winyu angaba ali no'mukozi úwafuluka mu ndalo, kandi iri i bungere. Aaho! Ka angayami bwira umukozi wage kwo alunguule ha byokulya? Nanga! ⁸ Si agamúbwira: “Utee mbaliza byo ngasheega. Ee! Ukenyere umulondo, unakizi njumbiriza byo ngaalya, na byo ngaanywa. Ha nyuma, naawe, ukabuli lya no'kunywa.”

⁹ «Uyo mukozi, ikyanya agaagira byo nahamwabo amúbwira, ka nahamwabo angamútangira kongwa? Nanga!

¹⁰ «Kwokwo, na niinyu, ikyanya mugayusa ukugira byoshi byo mukabwirwa, mudetage kwokuno: “Twehe, tulyagagi bakozi naaho. Twakola naaho nga ngiisi kwo bitukwaniini.”»

Yesu akiza abanamubembe ikumi

¹¹ Iri Yesu akaba akola mu genda i Yerusaleemu, analenga mu lubibi lwe'kihugo kye'Samariya, na kye'Galilaaya. ¹² Ne'ri akaba akola mu yingira mu kaaya kaguma, anabona abanamubembe ikumi. Bâli yimaaziri hala,

13 bagweti bagayiberekaania kwi'zu, ti: «E Nahano Yesu, utuyuvwirwe indengeerwa!»

14 Yabo banamubembe, Yesu anababanda kwa'masu, anababwira: «Mugendi yiyerekana mu bagingi!» Balya banamubembe, ikyanya bakaba bakiri mu njira yo'kugenda yo, banayami kizibwa.

15 Muguma wabo, mbu abonage kwo keera akira, anayami galukira imunda Yesu, agweti agayivuga Rurema kwi'zu lihamu. 16 Ulya mundu, anahikiri gwa mu magulu ga Yesu, agweti agamútangira kongwa. No'yo mundu, âli riiri Musamariya.

17 Yesu anashubi deta, ti: «Balya balwazi, ikyanya n'gabakiza, ka batâli riiri ikumi! Aahago! Hayi, umwenda guli? 18 Ka ndaaye gundi úwagaluka ukuyiji yivuga Rurema, ha nyuma lya yiki kinyamahanga naaho?»

19 Ulya Musamariya, Yesu anamúbwira: «Bwo wambiika kwo'bwemeere, keera wakizibwa. Aaho! Yimukaga, utaahe.»

*Íbigaaba mu siku ze'mberuuka
(Mataayo 24.23-28, 37-41)*

20 Abafarisaayo, banayiji buuza Yesu: «Ubwami bwa Rurema, bugayija mangoki?» Anabashuvya: «Ukuyija kwo'bwami bwa Rurema, kutali mu boneka ku masu. 21 Abandu batagaadeta: “Lolaga! Bukola hano!”, kandi iri: “Langiizi! Bwobuliira!” Nanga! Ubwami bwa Rurema, buli mu kati kiinyu.»

22 Haaho, Yesu anabwira abigirizibwa baage: «Mu siku ízigayija, mugayifwija ukubona

ulusiku luguma lwa mu siku zo'Mwana wo'Mundu, mutanalubone. ²³ Abandu bagamùbwira: “Langiizi! Yoliira haliira!”, kandi iri: “Lolagi! Yono hano!” Yabo bandu, mutakizi guumukira ho bali!

²⁴ «Umwana wo'Mundu ku lusiku lwage, agayami rasuka nga kiryamu, lya! Kiri mu lyamuza, kinayami tanguulira imbande zooshi. ²⁵ Kundu kwokwo, uyo Mwana wo'Mundu ak-wiriiri atee longa amalibu mingi, analahirwe na'bandu ba kino kibusi.

²⁶ «Nga kwo byâli riiri mu siku za Nuhu, kwokwo kwo bigaanaba, na mu siku zo'Mwana wo'Mundu. ²⁷ Mukuba, ku kyanya kyo'yo Nuhu, abandu bâli kizi lya no'kunywa. Banâli kizi yanga no'kuyangwa, halinde ukuhisa ku lusiku lwo Nuhu akayingira mu'lya nangungubanga wa'mashuba. Haaho, umwijulire gwanayijaga, gwanababindikira booshi!

²⁸ «Kwokwo, kwo bikaba na mu siku za Luutu. Mukuba, abandu bâli kizi lya no'kunywa. Banâli kizi gula no'kuguliisa. Banâli kizi byala imbuto, no'kuyubaka. ²⁹ Halikago, ku lusiku lwo'yo Luutu akashaaga i Soodoma, umuliro gwe'kibiriiti gwanayami tibuka ukulyoka mwi'gulu, gwan-abajigiivya lwoshi!

³⁰ «Na ku lusiku lwo'Mwana wo'Mundu agay-erekanwa kwo, kwokwo kwo byâye be. ³¹ Ku yulwo lusiku, umundu iri angaba ashoniri ku nyumba, atashonooke, mbu lyo bafuusa ibindu byabo! Ne'ri angaba ali mu ndalo, atagalukire i kaaya. ³² Mukizi kengeera ngiisi kwo muka Luutu akayami fwa! ³³ Umundu, iri angalooza

ukukiza itwe lyage, agaliteera. Haliko, iri angaliteera, lyoki agalikiza.

³⁴ «Namùbwira kwo mu bushigi bwa yulwo lusiku, abandu babiri bagaaba bagwejiiri haguma. Muguma agatwalwa, no'wabo anasigwe. ³⁵ Abakazi babiri bagaaba bali mu huulira haguma. Muguma agatwalwa, no'wabo anasigwe. [³⁶ Abashosi babiri, bagaaba bali mu ndalo. Muguma agatwalwa, no'wabo anasigwe.]»

³⁷ Abigirizibwa ba Yesu, banamùbuuza: «E Nahamwitu, yibyo byoshi, bigakolekera hayi?» Anabatwira yugu mugani: «Ngiisi áhali umutumba, ho na haaho banyunda bagweti bagahuu-tira.»

18

Umugani gwa útakayoyerera ukuhuuna Rurema

¹ Yesu anawira abigirizibwa baage yugu mugani, mu kubayereka kwo bakwiriiri bakizi huuna Rurema, buzira kuhebuura. ² Anababwira kwokuno: «Mu kaaya kaguma, mwâli riiri umutwi we'maaja muguma. Uyo mundu atâli yobohiri Rurema, atanâli twaziizi ugundi yeshi.

³ «Mu kaako kaaya, mwâli riiri na namufwiri muguma. Uyo namufwiri, âli mali shya injira hi'gulu lyo'kukizi gendi múyinginga, ti: “E maashi! Yulu lubaaja lwo mbiiti no'mugoma wani, ulundwire ku njira íkwaniini!” ⁴ Uyo mutwi we'maaja, analeeza isiku nyingi agweti agalahira.

«Mbu hatamage, ulya mutwi we'maaja anayisaliza, ti: “Ndayobohiri Rurema, ndanali mu twaza ugundi mundu yeshi. ⁵ Kundu kwokwo, uyu namufwiri, mu kukizi nyijira, agweti aganzuza bweneene! Aahago! Leka nimúheereze ukuli kwage, átazi nduhya!”»

⁶ Nahano anashubi deta kwokuno: «Ngiisi byo'lya mutwi we'maaja mubi akadeta, mubiyuvwirize bwija! ⁷ Kiri na'bandu bo Rurema akatoola, ka itali yo haahe kwo agabaheereza ukuli kwabo! Si bayamiri bagweti bagamútakira úbwakya-úbwayira, kwo abatabaale. Aaho! Ka agashubi tindiriza mu kubatabaala? Nanga! ⁸ Namúwiraga, kwo agabaheereza ukuli kwabo duba. Kundu kwokwo, ikyanya Umwana wo'Mundu agayija mu kihugo, ka agaki gwana abandu ábabiisiri Rurema kwo'bwemeere?»

Umugani gwo'Mufarisaayo, no'mubuguza

⁹ Abandu baguma, bâli kizi yibona kwo bo bakwaniini imbere lya Rurema. Bananegura abandi booshi, kwo bali tufwa-busha. Iri Yesu akabonaga kwokwo, anabatwira yugu mugani:

¹⁰ «Hâli riiri abandu babiri, banazamuukira iwa nyumba ya Rurema, gira bagendi múhuuna. Muguma, âli riiri Mufarisaayo. No'gundi, âli riiri mubuguza.

¹¹ «Ulya Mufarisaayo, anayimuka, anatondeera ukuhuuna Rurema, ti: “E Rurema, ngweti ngakutangira kongwa! Mukuba, ndali mubi nga'bandi booshi. Ee! Baguma bali mu zimba. Na'bandi ziri ngunge. Na'bandi bali bashule. Halyagagi kiri no'yu mubuguza. ¹² Si niehe,

ngweti ngayishalisa kabiri kwi'yinga. Na ku byoshi bwo ndi mu longa, ngweti ngakutangira ikihande kiguma ki'kumi!”

¹³ «Ulya mubuguza, yehe anayisunga hala. Atanalooza kiri no'kuyinamula amasu hi'gulu. Si anayinama mu kati ke'shoni, anahahala bwe-neene hi'gulu lye'mikolezi yage mibi, anadeta: “E Rurema maashi, ndyagagi munabyaha! Unge-jeerere, we kongwa!”»

¹⁴ Yesu anashubi deta: «Namùbwiraga kwo'lya mubuguza, ikyanya akataahira i kaaya, ye kagaluka akoli kwaniini imbere lya Rurema. Si uwabo, nanga! Kwokwo, iri umundu angaba agweti agayikuza, agabiikwa haashi. Haliko, iri angayibiika haashi, lyoki lyo agakuzibwa.»

*Yesu agashaanira abaana baanuke
(Mataayo 19.13-15; Mariko 10.13-16)*

¹⁵ Abandu banaleetera Yesu abaana baanuke, gira ababiike kwa'maboko. Abigirizibwa baage, mbu babonage kwokwo, banabakuumira, ti: «Shaagi!»

¹⁶ Kundu kwokwo, Yesu anahamagala balya baana, anadeta: «Yabo baana baanuke, mubaleke banyijire, mutanakizi bahangirira. Si ngiisi ábali nga yaba, boohe bo beene ubwami bwa Rurema. ¹⁷ Namùbwira ukuli, kwe'ri umundu atangayakiira ubwami bwa Rurema nga mwana mwanuke, atâye buyingire mwo!»

*Umugale muguma ayiji hanuusa Yesu
(Mataayo 19.16-30; Mariko 10.17-31)*

¹⁸ Umutwali muguma, akayiji buuza Yesu: «E mwigiriza mwija, biija biki byo ngwiriiri

ukugira, halinde lyo ndonga ukulama imyaka ne'myakuula?»

¹⁹ Yesu anamúshuvya: «Kituma kiki wadeta kwo ndi mwija? Si ndaaye mwija, átali Rurema naaho! ²⁰ Si uyiji-yiji ngiisi kwe'maaja zidesiri: “Utakizi shuleha! Utanakizi yitana. Utanakizi zimba. Utanakizi banganizania. Ukizi simbaha yisho na nyoko.*”» ²¹ Uyo mutwali, ti: «E waliha, yizo maaja zooshi, nyamiri ngweti ngazisimbaha ukulyokera ubwanuke bwani.»

²² Yesu, mbu ayuvwagwe kwokwo, anamúshuvya: «Haki ryagagi igambo liguma naaho lyo uki buziri. Ugendi guliisa ngiisi byo ugweti! Ne'byo ugabilonga kwo, unabigabulire abakeni. Kwokwo, lyo ugaaba ukoli yibikiiri ikihinda mwi'gulu, ukabuli yiji ngulikira.»

²³ Ulya mutwali, mbu ayuvwagwe kwokwo, anajengeerwa bweneene! Mukuba, âli riiri mugale bweneene.

²⁴ Yesu, iri akabonaga ngiisi kwo agenda, anadeta: «Umugale, ukuyingira mu bwami bwa Rurema, biri bikayu bweneene! ²⁵ Umugale, ho angayingira mu bwami bwa Rurema, bivwarusiri imwe'ngamiya ukusheshera mu butule bwe'nanda!»

²⁶ Abandu, mbu bayuvwagwe kwokwo, banabuza: «Aaho! Nyandagi, úwangaki kizibwa?» ²⁷ Anabashuvya: «Lirya igambo, imwa'bandu litangaziga. Haliko imwa Rurema, byoshi biziziri!»

* **18:20** 18.20 Kulyoka 20.12-16; Bukengeze 5.16-20.

28 Peturu anabwira Yesu: «Lolaga! Twehe, keera tukasiga byoshi byo twâli gweti, twanakukulikira.» 29 Yesu anashuvya: «Namûbwira ukuli, kwe'ri umundu angaba asiga inyumba yage hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema, kandi iri asiga mukaage, kandi iri beene wabo, kandi iri babusi baage, kandi iri baana baage, 30 uyo, ku kyanya akiri hano mu kihugo, agayushuulirwa ibye'ngingwe bweneene, ukuhima byo akasiga. Na ha nyuma, analonge ukulama imyaka ne'myakuula!»

Yesu agwanwa ashubi deta hi'gulu lyo'kufwa kwage

(Mataayo 20.17-19; Mariko 10.32-34)

31 Yesu anatwala abigirizibwa baage ikumi na babiri ihwe, anababwira kwokuno: «Lolagi! Tugweti tugazamuukira i Yerusaleemu. Ne'yo munda, yo byoshi bigakoleka ku Mwana wo'Mundu, nga kwa'baleevi bâli mali gwanwa babiyandika hi'gulu lyage. 32 Agatangwa mu bapagaani, banamûshekeereze no'kumûtuka, iri banamûtwira amate. 33 Banamûkubule ingoni, babuli múyita. Kundu kwokwo, ku lusiku úlugira izishatu, agazuuka.»

34 Yago magambo go Yesu akabwira abigirizibwa baage, batakasobanukirwa nago. Mukuba, bâli bishirwi umugeeza gwago. Batanâli yiji ngiisi byo aloziizi ukudeta.

Yesu ahumuula imbumi i Yeriko

(Mataayo 20.29-34; Mariko 10.46-52)

35 Yesu anayegerera akaaya ke'Yeriko. Na ku butambi bwe'njira, kwâli bwatiiri imbumi

nguma, íyâli gweti igahuuna-huuna ibindu.
³⁶ Iyo mbumi, mbu iyuvwe kwa'bandu bakola mu lenga yaho, yanabuuza: «E balya, biki yiby?» ³⁷ Nabo, ti: «Yesu we'Nazareeti ye kola mu lenga.» ³⁸ Lyeryo, iyo mbumi yanayiberekaania kwi'zu, ti: «E Yesu, Mwana wa Mwami Dahudi, ungejeerere, maashi!»

³⁹ Iyo mbumi, iri ikadeta kwokwo, abandu ábâli riiri ha mbere, banagikanukira kwo ihulike. Haliko, yanakaviiriza ukuyamiza: «E Mwana wa Dahudi, ungejeerere, maashi!»

⁴⁰ Yesu anayimanga, anadeta kwi'yo mbumi ireetwe. Ne'ri ikamúyegeera, anagibuuza: ⁴¹ «Biki byo uloziizi ngugirire?» Nayo, ti: «E Nahano, amasu gaani, gahumuulwe.»

⁴² Yesu anagibwira kwokuno: «Ushubi bona, bwo ubiisiri Rurema kwo'bwemeere, keera wakizibwa.» ⁴³ Lyeryo iyo mbumi, amasu gaayo, ganahumuulwa, hwaa! Anayami bona bwija. Anagenda akulikiiri Yesu, iri anayivuga Rurema. Balya bandu booshi, mbu babonage kwokwo, nabo banatondeera ukuyivuga Rurema.

19

Yesu agendi yingira imwa Zakaayo

¹ Yesu, anayingira mu kaaya ke'Yeriko, anagenda agakalenga mwo. ² Mwomwo mu kaaya, mwâli riiri mundu muguma, iziina lyage ye Zakaayo. Âli riiri muguma wa mu bakulu ba'babuguza, anâli riiri mugale bweneene.

³ Zakaayo, âli loziizi kwo naye abone ngiisi kwo Yesu ali. Haliko, atanashobola ukumúbona,

bwo âli riiri mwofi, na'bandu bingi bweneene bâli kizi músiika. ⁴ Kyanatuma agakwabadukira imbere lyabo, anashonera ku kiti kye'kikuyu, gira alonge ukubona Yesu ku kyanya agalenga yaho.

⁵ Yesu, iri akahikaga ho, analegamira, anadeta: «E Zakaayo, shonooka duba! Bingwiriiri tushi-ibanwe mu mwawe zeene.» ⁶ Zakaayo, anayami shonooka, anagendi yegereza Yesu mu mwage ku bushambaale bweneene.

⁷ Abandu booshi, mbu babonage kwokwo, banatondeera ukuyidodomba, ti: «Yohoo! Si agendi lya imwo'munabyaha!»

⁸ Zakaayo anayimuka, anamúbwira: «E Nahano, lolaga! Bwobuno, ngola ngaheereza abakeni uluhande lwe'bindu byani. Ne'ri hangaba hali mundu ye n'gagunga ibindu byage, ngamúgalulira byo ubugira kana!»

⁹ Yesu anamúbwira: «Zeene, lyo'bukize bwayingira mwi'no nyumba! Ee! Uno mundu, naye ali wa mwi'kondo lya Hiburahimu. ¹⁰ Na íbitumiri Umwana wo'Mundu akayija, gira ayiji looza ábateeresiri, halinde abakize.»

Umugani gwa'bakozi ábakasikirizibwa ifwaranga

(Mataayo 25.14-30)

¹¹ Yesu âli mali yegerera i Yerusaleemu. Ne'kyanya abandu bâli kizi múyuvwiriza, banayikeeka kwo ngeeka ubwami bwa Rurema bukola bugayami bayijira haaho-haaho. Kyanatuma agabatwira yugu mugani, ti: ¹² «Hâli riiri mundu muguma, úkabutwa mwi'kondo

lye'kyami. Uyo mundu, âli riiri agabalamira mu kihugo kye'mahanga, gira agendi yimikwa yo. Na ha nyuma, akabuli galuka.

¹³ «Uyo mundu, anatumira abakozi ikumi, anaheereza ngiisi muguma ulufwaranga lugumaluguma.* Yabo bakozi, anababwira: “Yabiri! Musigale mugweti mugadandaza yibi bindu, halinde ukuhisa ku kyanya ngagaluka.”

¹⁴ «Uyo mundu, abandu ba mu kihugo kyage bâli múshombiri bweneene! Kyanatuma bagamúkulikiza kwe'ndumwa, ti: “Uyu mundu, tutaloziizi kwo abe mwami witu!” ¹⁵ Kundu kwokwo, anagendi yimikwa abe mwami. Ne'ri akagaluka, anatumira yabo bakozi bo akasigira ifwaranga, gira alongage ukumenya ngiisi kwo bayunguka.

¹⁶ «Umukozi wa mbere anayija, anamúbwira: “E Nahamwitu, lulya lufwaranga lwawe, keera lwayunguka ikumi.” ¹⁷ Nahamwabo, ti: “Uli mukozi mwija, wanagira bwija ngana! Bwo ukaba mwemeera ku biniini, namu kubiika uyimangire utwaya ikumi.”

¹⁸ «Umukozi wa kabiri naye anayija, anadeta: “E Nahamwitu, lulya lufwaranga lwawe, keera lwayunguka izitaanu.” ¹⁹ Nahamwabo, anamúshuvya: “Naawe, namu kubiika uyimangire utwaya tutaanu.”

²⁰ «Ugundi mukozi, iri akayija, anadeta: “E Nahamwitu, ala! Ulufwaranga lwawe, lwolu. N'galufundikira ku mulondo, nanalufundeereza

* **19:13** 19.13 ulufwaranga luguma-luguma lwo'mukozi âli kizi hembwa ku myezi ishatu.

ho lutangateereka. ²¹ Si nguyobohiri, bwo uli munakadali. Ugweti ugayabiira byo utakabiika, unali mu yimbula byo utakabyala.”

²² «Ulya nahamwabo, anamúshuvya: “Ewe, si ulyagagi kafwa-busha ka mukozi! Buno, ngola ngakutwira ulubaaja, ukukulikirana na'magambo go wadeta wenyene. Ka uyiji kwo ndi munakadali, na kwo ngweti ngayabiira byo ndakabiika, na kwo ndi mu yimbula byo ndakabyala? ²³ Aahago! Kituma kiki utakambiikira yulu lufwaranga lwani mwi'benge,† gira mango ngaluka, ngayiji luyabiira kuguma no'bunguke bwalwo!”

²⁴ «Lyeryo, ulya nahamwabo anabwira ábâli yimaaziri yaho: “Mumúnyugutule yulu lufwaranga, munaluheereze uyu úhiiti ikumi.”

²⁵ Na wa nabo, ti: “E nahamwitu, si uyu akoli gweti ikumi!”

²⁶ «Anabashuvya: “Namúbwira, kwe'ri umundu angaba akoli hiiti ikindu, ye gayushuulirwa kwe'bindi. Haliko, iri angaba ndaakyo ahiiti, kiri na hyo atákoli hiiti, agahinyugutulwa.

²⁷ «“Aahago! Balya bagoma baani ábakalahira kwo ndayimikwe, mubaleetage hano! Mu-nayami bayitira haaha imbere lyani!”»

*Abandu bashambaalira Yesu ku kiséngö
(Mataayo 21.1-11; Mariko 11.1-11; Yohana
12.12-19)*

† 19:23 19.23 benge inyumba ya'bandu bingi bali mu biikira mwe'fwaranga, gira bakalonge ubunguke.

28 Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, anashokola injira yo'kuteramira i Yerusaleemu. 29 Ne'ri akayegerera akaaya ke'Betefaage, na'ke'Betaniya, ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni, anatuma babiri ba mu bigirizibwa baage, ti: 30 «Mugende mu kaliira kaaya ákali imbere liinyu. Mugagwana mwo'mwana wa punda ashwesirwi, ndaanaye mundu úzindi múshonera kwo. Uyo punda, mumúshwekuule, munamúndeetere hano! 31 Ne'ri umundu angamúbuuza: “Kituma kiki mugweti mugamúshwekuula?”, munamúshuvye, ti: “Nahamwitu akola ni'goorwa lyage.”»

32 Yabo bigirizibwa, banagendi gwana byoshi biri nga ngiisi kwo áli mali gwanwa ababwira. 33 Ne'ri bakaba bakola mu shwekuula uyo mwana wa punda, beene ye banababuza: «Kituma kiki mugweti mugashwekuula uyo mwana wa punda?» 34 Banabashuvya: «Nahamwitu akola ni'goorwa lyage.»

35 Uyo mwana wa punda, banamúleetera Yesu, banatee múyaja kwe'mirondo yabo. Yesu anabuli bwatala hi'gulu lyage.

36 Ikyanya Yesu akaba akola mu genda, abandu banakizi genda bagayaja imirondo mu njira. 37 Ne'ri akaba keera ayegeera he'njira idulumusiri ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni, yabo bigirizibwa baage booshi kuguma, bâli kizi múkunga, banatondeera ukubanda akabuuli, mu kuyivuga Rurema ku bushambaale. Mukuba, keera bakabona ibisoomeza byage byoshi, banakizi deta kwi'zu lihamu kwokuno:

38 «Awi yiyi yiyi! Mwami ayija kwi'ziina lya Nahano!† Kwokwo, agashaanirwe! Mwi'gulu, mukizi ba umutuula! Ee! Rurema akizi huuzibwa, bwo ali hi'gulu lya byoshi!»

39 Mu yabo booshi, mwâli riiri Abafarisaayo, banabwira Yesu: «E maashi, mwigiriza, kanukiraga yaba bigirizibwa baawe, bahulike!» 40 Yesu anabashuvya: «Namùbwira, iri bangahulika, amabuye gagayiberekaania kwi'zu!»

Yesu alirira akaaya ke'Yerusaleemu

41 Yesu anayegerera akaaya ke'Yerusaleemu. Ne'ri akakabandaga kwa'masu, anatondeera ukukalirira, 42 anadeta: «Nga wangamenyiri zeene íbyangakuletiiri umutuula! Haliko buno, amasu gaawe gabibishirwi.

43 «Mu siku ízigayija, abagoma baawe bagakusokanania uluzitiro lukayu, lyo hatagire umundu úgafuushuka. 44 Balya bagoma bagakuhongolera haashi. Ndaanalyo ibuye írigasigala ku lyabo. Kiri na ábakutuuziri mwo, nabo bagabindikwa! Mukuba, ikyanya Rurema akakuleetera ubukize, utakakimenya!»

Yesu ayimula abadandaza mu nyumba ya Rurema

(Mataayo 21.12-17; Mariko 11.15-19; Yohana 2.13-22)

45 Yesu anayingira mu bululi bwe'nyumba ya Rurema. Ne'ri akagwana abandu bagweti

† 19:38 19.38 Zaburi 118.26.

bagadandaliza mwo, anatondeera ukubayim-
ula. ⁴⁶ Anababwira kwokuno: «Si biyandisirwi
mu Mandiko Meeru: “Inyumba yani, igaaba
nyumba ya'mahuuno!§” Si mwehe, keera mwag-
ihindula ibe “kabisho ka'banyazi!*”»

⁴⁷ Mu zeezo siku, Yesu âli gweti agayigiriza
abandu mu nyumba ya Rurema. Abakulu
ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, kiri na'batwali,
banashavura bweneene! Bâli gweti baga-
looza ubulyo bwo bangamúyita mwo, ⁴⁸ haliko
batanabubona. Mukuba, abandu booshi bâli
teziri Yesu amatwiri bweneene!

20

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'buhanguulwe bwa Yesu
(Mataayo 21.23-27; Mariko 11.27-33)*

¹ Lusiku luguma, Yesu âli riiri mu nyumba
ya Rurema, agweti agayigiriza abandu hi'gulu
lye'Myazi Miija. Haaho, anayijirwa na'bakulu
ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, kuguma
na'bashaaja ba'Bayahudi. ² Banamúbuuzo:
«Ewe! Bino ugweti ugaagira, utubwire wabigira
ku buhanguule buki? Nyandi úkakuheereza
bwo?»

³ Anabashuvya: «Naani, namu mùbuuzo
igambo liguma. Mumbwirage, ⁴ iri kulya kubati-
iza kwa Yohana kukalyoka imwa Rurema, kandi
iri mu bandu.»

⁵ Balya bashaaja, banahanuusania: «Iri
twangashuvya kwo bukalyoka imwa Rurema,

§ 19:46 19.46 Hisaaya 56.7.

* 19:46 19.46 Yereimiya 7.11.

agatubuuza: “Aahago! Kituma kiki mutakamúyemeera?” ⁶ Ne'ri twangashuvya kwo bukalyoka mu bandu, iri yaba bandu bagatulasha amabuye. Mukuba, bali na'kasiisa kwo Yohana âli riiri muleevi.» ⁷ Kyanatuma bagashuvya, ti: «Tutayiji.»

⁸ Yesu naye, ti: «Naani, ubuhanguule bwo ngweti ngaagira mwo yibi, ndagamumenyeesa bwo.»

Umugani gwa'bahiizi babi
(Mataayo 21.33-46; Mariko 12.1-12)

⁹ Yesu anatwira abandu umugani kwokuno: «Hâli riiri mundu muguma, úkabyala indalo yage mwe'mizabibu. Uyo mundu anagitiiza abahiizi, anabalamira i mahanga, anamala ye'siku nyingi.

¹⁰ «Isiku zo'kuyimbula, iri zikahika, anatuma umukozi imunda abahiizi, gira bamúheereze ugwage mutuli. Haliko uyo mukozi, banamúlimbagula, banamúgalula maboko ma-maata.

¹¹ «Uyo mwene indalo, anashubi tuma ugundi mukozi. Naye, banamúlimbagula, banamúgira buligo bweneene, banamúgalula maboko ma-maata. ¹² Ha nyuma, anabatumira umukozi wa kashatu. Yehe, banamúkomeeresa, banamúkabula inyuma lye'ndalo.

¹³ «Iri hakatama, ulya mwene indalo anayidesa: “Kutagi namu gira? Leero, namu tuma mugala wani ye nguuziri! Ngeeka yeki, bangamúsimbaha.”

¹⁴ «Haliko balya bahiizi, mbu balangiize ulya mwana, banahwehwetezania: “Si uliira, ye

gahyana ibindu bya yishe. Aahago! Mugire tumúyite, gira tukabe twe tugabisigala mwo!”
 15 Ulya mwana, banamútwala inyuma lye'ndalo, banamúyita.

«Aaho! Balya bahiizi, kuti kwo'yo mwene indalo agabagira? 16 Si agayami bayita! Ne'yo ndalo, anagiheereze abandi.»

Ikyanya bakayuvwa kwokwo, banashubi deta: «Yibyo, bitakolwe mbu byaba!» 17 Yesu anabalola kwo, anababuza kwokuno: «Yaga Mandiko Meeru, galoziiizi ukudeta kuti?

“Ibuye lya'buubasi bakalahira,
 lyeryo lyo ligweti ligakania akagongo ko'lutaliro.*”

18 Iri umundu angaligwa kwo, agavunika buhoojo-hoojo! Ne'ri lyangamútibukira kwo, ligamúhotamya.»

19 Yugwo mugani, ikyanya Yesu akagutwa, abigiriza be'maaja, na'bakulu ba'bagingi, banayami menya kwo bo bagutwibwa. Kyanatuma bagalooza ubulyo bwo'kuyami múgwata. Haliko, bâli yobohiri, bwo yabo bandu bâli bingi.

Ikibuuzo hi'gulu lyo'kurambulira imwa Kahisaari

(Mataayo 22.15-22; Mariko 12.13-17)

20 Yabo bakulu ba'Bayahudi, banakizi gandiiza Yesu, banamúbiika na kwe'naazi ízâli gwati zigayihumeera kwo bali bandu bo'kuli. Zâli kizi looza ukugwakiza Yesu ku magambo go agaadeta, gira lyo balonga ukumútanga imwa guvuruneeri.

* 20:17 20.17 Zaburi 118.22.

²¹ Yizo naazi, zanayiji múbuuza: «E Mwigiriza, ngiisi byo ugweti ugaadeta, na ngiisi byo uli mu yigiriza, tuyiji kwo bikwaniini. Ee! Uli mu yigiriza ibya Rurema mu kati ko'kuli, buzira kuyoboha umundu yeshi. ²² Aahago! Ka tukwiriiri tukizi rambulira imwa Kahisaari, kandi iri nanga?»

²³ Balya Bayahudi, Yesu anayami menyaga ubulyalya bwabo. Kyanatuma agabashuvya: ²⁴ «Nyereki ulufwaranga lwe'dinaari. Aaho! Iyi njusho íri kwo, na yiri iziina, biri bye'mwa nyandi?» Nabo, ti: «Biri bye'mwa Kahisaari.»

²⁵ Yesu naye, ti: «Aahago! Mukizi heereza Kahisaari ibye'mwage! Na Rurema naye, mukizi múheereza ibye'mwage.»

²⁶ Yabo bandu, ikyanya Yesu akabashuvya kwokwo, banasoomerwa ngana! Banaba shee! Batanahasha ukumúgwakiza ku byo adeta imbere lya'bandu.

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'buzuule
(Mataayo 22.23-33; Mariko 12.18-27)*

²⁷ Abasadukaayo baguma, nabo banayijira Yesu. (Bo bâli kizi lahira kwo abafwiri batagazuuka.) Banabuuza Yesu: ²⁸ «E Mwigiriza, Musa akasiga atuyandikira ulubaaja, kwe'ri umundu angafwa, anasige mukaage átamúbuta kwo, bikwiriiri mulumuna wage amúhyane, gira abutire mukulu wage abaana.

²⁹ «Aahago! Hâli riiri abatabana balinda ábabutanwa. Ifula yanayanga umukazi, yanafwa ítamúbuta kwo. ³⁰ Mulumuna wage úgamúlonda, anamúhyana. Naye anafwa,

buzira kumúbuta kwo. ³¹ Ha nyuma, uwa kashatu naye anamúhyana. Byanashubi ba kwokwo-kwokwo, halinde ukuhisa ku wa kalinda. Yabo batabana kwo bâli riiri balinda, booshi bakamúhyana, haliko ndaaye úkamúbuta kwo. ³² Ne'ri hakazinda, uyo mukazi naye anafwa. ³³ Aahago! Ku lusiku lwa'bandu bâte zuuke kwo, ulya mukazi agaaba muka nyandi? Si balya bashosi kwo bâli riiri balinda, booshi bakamúyanga!»

³⁴ Yesu anashuvya: «Abashosi ba kino kihe, bagweti bagayanga. Na'bakazi, bali mu yangwa. ³⁵ Halikago, ngiisi ábali mu haruurwa kwo bakwaniini ukuzuulwa mu bafwiri, banalame ho, yabo batagaki yanga, kandi iri kuyangwa. ³⁶ Bitanazige kwo bashubi fwa. Si bagaaba bakola nga baganda, banabe baana ba Rurema. Ee! Bagaaba keera bazuulwa.

³⁷ «Kiri na Musa akamenyeesa kwa'bafwiri bagazuuka. Mukuba, ikyanya akayandika hi'gulu lya kirya kishungu-shungu, Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo bâli mali fwa. Kundu kwokwo, akadeta kwo Nahano ye Rurema wabo.† ³⁸ Kwokwo, Rurema atalyagagi Rurema wa'bafwiri. Si ali Rurema wa'bagumaana! Imwage, booshi bakiri ho!»

³⁹ Mu yabo bigiriza be'maaja, baguma banateteerwa, banadeta: «E Mwigiriza, washuvya bwija!» ⁴⁰ Ndaanaye úkagira mbu ashubi múbuuza irindi igambo.

† 20:37 20.37 Kulyoka 3.6.

*Yesu afindikira Abayahudi ifindo
(Mataayo 22.41-46; Mariko 12.35-37)*

⁴¹ Yabo Bayahudi, Yesu anababuuza, ti: «Kutagi kwo'lya Masiya ali mu detwa kwo ali Mwana wa mwami Dahudi? ⁴² Si Dahudi yenyene, mu kitaabo kye'Zaburi, akadeta kwokuno:

“Nahano akabwira Nahamwitu: Ubwatalage uluhande lwani lwe'lulyo,

⁴³ halinde mbiike abagoma baawe mwi'dako lya'magulu gaawe, unakizi balaaviza kwo.†”

⁴⁴ Kwoku, Dahudi akadeta kwo'lya Masiya ye Nahamwabo. Aaho! Kutagi kwo'yo Masiya angaki lyoka mwi'kondo lyage?»

*Yesu ayoboola abigiriza be'maaja
(Mataayo 23.1-36; Mariko 12.38-40)*

⁴⁵ Ku kyanya abandu bâli gweti bagayuvwiriza Yesu, anabwira abigirizibwa baage kwokuno: ⁴⁶ «Mukizi yilangaga na'bigiriza be'maaja! Si basiimiri bweneene ukukizi genda bayambiiti amakanju go'kuyoleka-yoleka, banasiimiri ukukizi lamusibwa no'lushaagwa mu tuguliro. Banagweti bagakizi yigangaaza ku bitumbi bye'mbere mu nyumba ze'mihumaanano, na ku siku ngulu.

⁴⁷ «Kundu kwokwo, baabalya bigiriza be'maaja bo bagweti baganyaga inyumba za banamufwiri! Na ha nyuma, banagendi huuna Rurema ulundatwika mu kuyiyeneneka imbere lya'bandu. Abandu mwene yabo, bo Rurema agahaniiriza ingingwe!»

† 20:43 20.43 Zaburi 110.1.

21

*Ituulo lya namufwiri
(Mariko 12.41-44)*

¹ Yesu anayinamula amasu, anabona abagale bagweti bagalokeza amatuulo gaabo mu mbi-ikiro ya mu nyumba ya Rurema. ² Anabona na namufwiri muguma úkekeriiri, alokeza mwo'tungoro-ngoro tubiri twe'miringa.*

³ Iri Yesu akabona kwokwo, anadeta: «Namúbwira ukuli, kwo'yu namufwiri, kundu akekeriiri, haliko ye watanga ibindu bingi ukuhima yaba booshi! ⁴ Mukuba, boohe, amatuulo go batanga, gasaaguka ku kanyamwala ke'bindu byabo. Haliko uyu namufwiri yehe, ayami kunangulira mwo byoshi ibyangamútabiiri mu bukeni bwage.»

*Yesu amenyeesa kwe'nyumba ya Rurema iga-hongolwa
(Mataayo 24.1-2; Mariko 13.1-2)*

⁵ Abandu baguma, bâli gweti bagaadeta ngiisi kwa'mabuye miija gâli limbisiizi inyumba ya Rurema. Ee! Hâli bindu bingi bweneene íbikatangwa, gira inyumba yage ibuyahe. Haliko, Yesu anadeta, ti: ⁶ «Yibi byo mubwini, mu siku ízigayija, byoshi bigahongolerwa haashi. Ndaalyo ibuye írigasigala ku lyabo.»

*Ibyereso bye'siku ze'mberuuka
(Mataayo 24.3-14; Mariko 13.1-13)*

* **21:2** 21.2 tungoro-ngoro tubiri twe'miringa two twâli riiri ne'kishingo kiniini ku fwaranga zooshi ze'yo munda.

⁷ Abandu, banabuuza Yesu: «E mwigiriza, yibyo, bigakoleka mangoki? Ne'kyereso kiki, ikigayerekana kwo bikola bu koleka?»

⁸ Anabashuvya: «Mukizi ba masu! Hatagire mundu yeshi úgatebwa! Si hagayija abandu bingi kwi'ziina lyani, banakizi deta: “Nie yolya Masiya!” Banashubi deta: “Yoho wee! Kirya kihe, keera kyayegerera!” Balya bandu, mutakizi genda mugabakulikira!

⁹ «Ku yikyo kyanya, mugakizi yuvwa imyazi ya'mazibo, na ye'biteero bya'bahuni. Kundu kwokwo, mutakizi hemuka! Yibyo byoshi, bikwiriiri bitee ba. Haliko, itagayami ba yo mberuuka.

¹⁰ «Ikihugo kiguma kigagendi teera ikindi. No'bwami buguma, bugagendi teera ubundi.

¹¹ Hagakizi lenga ne'misisi mihamu bweneene. Ibihugo biguma, bigateerwa no'mwena, kiri ne'kiija. Na kwi'gulu, kugakoleka ibyereso bye'kitangaaza. Yibyo byoshi, bigakizi huumira abandu bweneene.

¹² «Yago malibu gooshi, ikyanya gatazi koleka, mugagwatwa, munakizi libuzibwa. Bagakizi mùtuala mu nyumba ze'mihumaanano, na mu nyumba ze'mbohe. Munatwalwe ne'mbere lya'baami, ne'mbere lya baguvuruneeri hi'gulu li'ziina lyani. ¹³ Na mu yukwo kutwalwa kwinyu, lyo mugalonga ukundangira ubumasi.

¹⁴ «Mugwanwe mwahiga kwe'kyanya mugaalegwa, mutagagerania hi'gulu lya'magambo go mugayibulanira mwo!

¹⁵ Nienyene, ngamùheereza ubwitegeereze, kiri na'magambo go mugaadeta. Kwokwo,

lya'bagoma biinyu batalonge ukumùyagiisa, kandi iri ukumùshona kwo.

¹⁶ «Ku yikyo kyanya, mugasongerwa na'babusi biinyu, kiri na beene winyu, na'bandu be'mbaga ziinyu, na'biira biinyu. Baguma biinyu, bagay-itwa! ¹⁷ Na ábagasigala, abandu booshi bagakizi bashomba hi'gulu lyani. ¹⁸ Kundu kwokwo, ndaahyo kiri ne'hidende higuma hyo'mushaku gwinyu, ihigateereka. ¹⁹ Na ku njira yo'kuhebera kwinyu, kwo mugakizibwa.

*Yesu amenyeesa kwe'Yerusaleemu igashereez-
ibwa*

(Mataayo 24.15-21; Mariko 13.14-19)

²⁰ «Mango mwabona kwa'kaaya ke'Yerusaleemu kakoli sokaniinwi na'basirikaani, lyo mugaamenya kwo kakola kagashereezibwa. ²¹ Ku yikyo kyanya, abandu ábali i Buyahudi, bakatibitire mu migazi! Na ábali mu kaaya ke'Yerusaleemu, bakayami kapuumuka mwo. Na ábagaaba bakola mu mbingiro, batakolwe mbu bashubi galukira i kaaya.

²² «Mukuba, mu yizo siku, abandu bagahanirizibwa, ukukulikirana na'magambo gooshi ágakagwanwa gayandikwa mu Mandiko Meeru. ²³ Mu yizo siku, agaaba yayewe imwa'bakazi ábagaaba bali ne'nda, ne'mwa'baviire ábagaaba bakiri mu yoza! Haganaba akahenabwera, bwo Rurema agaaba akola mu haniiriza abandu ku buraakari bwage.

²⁴ «Abandu baguma, bagayomekwa ingooti. Na'bandi, bagagwatwa imbira, banatwalwe mu

mahanga gooshi. Kiri ne'Yerusaleemu yonyene, ibinyamahanga bigayiji gikandagira, halinde isiku zaabo zimale.

*Íbigaaba mu kuyija kwo'Mwana wo'Mundu
(Mataayo 24.29-31; Mariko 13.24-27)*

²⁵ «Hagaaba ibyereso bya kundi-kundi kwi'zuuba, na ku mwezi, kiri na ku ndonde. Hano mu kihugo, inyaaja zigakundula bweneene, iri zinakungula. Kinatume abandu bagakizi gangaanwa, banaluluukire. ²⁶ Yago malibu gooshi, ikyanya abandu bagaaba bakoli toniri hi'gulu lyago, bagaahola hi'gulu lye'kihuumula. Íbiri kwi'gulu byoshi bigajugumbana.

²⁷ «Haaho, lya'bandu bagaabona Umwana wo'Mundu, agweti agayija mu bibungu, mu kati ko'bukalage, na mu bulangashane bwingi.

²⁸ Yiby byoshi, mango bikoleka, munayimuke, munalegamire hi'gulu! Ku kyekyo kyanya, lyo mugaguluulwa.»

*Umugani gwe'kiti kyo'mutiini
(Mataayo 24.32-35; Mariko 13.28-31)*

²⁹ Yesu anatwira abandu umugani kwokuno: «Muyigire ku kiti kyo'mutiini, na ku bindi biti byoshi. ³⁰ Ikyanya mubwini kwo bikola mu shoga, lyo muli mu menya kwa'mahona-nvula keera gayegerera.

³¹ «Kwo na kwokwo, yiby byoshi, mango mwabibona, lyo mugaamenya kwo'bwami bwa Rurema keera bwayegerera.

³² «Namùbwira ukuli, kwo yiki kibusi kita-gaahera, yibyo byoshi bítazi koleka. ³³ Igulu ne'kihugo, bigaahera. Haliko amagambo gaani, goohe gatâye here!

Mukizi ba masu

³⁴ «Mukizi ba masu! Mutazidoherwe no'bushule, kandi iri indalwe, kandi iri ingerania. Buzira kwokwo, hali ikyanya ibya yulwo lusiku byangayiji mùkanga, nga íbyabashwa no'mubashu. ³⁵ Yulwo lusiku, lugahikira abandu ba'mahanga gooshi.

³⁶ «Ku yukwo, mukizi yama muli masu! Yaga malibu gooshi ágagayija, mukizi huuna Rurema kwo mulonge ukugafuuka mwo. Kwokwo, lyo mukalonga ukuyimanga imbere lyo'Mwana wo'Mundu.»

³⁷ Mu yizo siku, Yesu anakizi shiiba mu nyumba ya Rurema, agweti agayigiriza mwa'bandu. Na ku kyanya kya'kabigingwe, anakizi gendi laala ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni.

³⁸ Abandu booshi, banakizi zinduka yaho mu nyumba ya Rurema, gira lyo balonga ukumúyuvwiriza.

22

Yuda ayihindulira Yesu

(Mataayo 26.1-5, 14-16; Mariko 14.1-2, 10-11; Yohana 11.45-53)

¹ Ulusiku lukulu lwe'mikate mizira saama, lwanayegerera. (Lwo lunali mu buuzibwa Pasaka.) ² Abakulu ba'bagingi, kuguma na'bigiriza be'maaja, bâli gweti bagalooza

ubulyo bwo bangayita mwo Yesu. Haliko, bâli yobohiri kwa'bandu bangagira akamburugu.

³ Haaho, Shetaani anayingiraga mu Yuda, ulya úwâli kizi buuzibwa Hisikaryote. Na kundu âli riiri muguma wa mu bigirizibwa ba Yesu ikumi na babiri, ⁴ haliko, anagenda imwa'bakulu ba'bagingi, na'bakulu ba'balaazi be'nyumba ya Rurema, anabamenyeesa ngiisi kwo agatanga Yesu imwabo. ⁵ Yiryo igambo, lyanabasimiisa bweneene, banamúlagaania kwo bagamúbulika ifwaranga. ⁶ Yuda anayemeera, anatondeera ukulooza ubulyo bwo angabayongololera mwo Yesu.

Akashasha ka Nahano

(Mataayo 26.17-30; Mariko 14.12-26; Yohana 13.21-30; 1 Bakorindo 11.23-25)

⁷ Ulusiku lukulu lwe'mikate mizira saama, lwanahika. (Lwo lusiku lwe'byanabuzi bye'Pasaka byâli kwiriiri bibaagwe.) ⁸ Kwokwo, Yesu anatuma Peturu na Yohana, anababwira: «Mugendi tukolera ibyokulya bye'Pasaka, gira tukayiji birya.»

⁹ Banamúbuuza: «Hayi ho uloziizi tubikolere?» ¹⁰ Naye, ti: «Ikyanya mugayingira i Yerusaleemu, mugahumaanana no'mushosi úbetwiri akabindi ka'miiji. Munamúkulikire, halinde mu nyumba yo agayingira mwo.

¹¹ Munabwire mwene iyo nyumba, ti: «Umwigiriza abuuza, mbu hayi ubululi buli, bwo ngaliira mwe'byokulya bye'Pasaka kuguma na'bigirizibwa baani.»

¹² «Uyo mushosi agamútwala mu nyumba íri hi'gulu lye'yabo, anamúyereke mwo'bululi

buhamu. Muganagwana ibirugu byoshi bikola mwo. Mwomwo, mwo mugatukolera ibyokulya bye'Pasaka.»

¹³ Yabo bigirizibwa bombi, banalyoka yaho, banagwana byoshi biri nga kwo Yesu ababwira, banatondeera ukulingaania ibyokulya bye'Pasaka.

¹⁴ Ikihe kyo'kulya, iri kikahika, Yesu anabwatala ha byokulya kuguma ne'ndumwa zaage. ¹⁵ Anazibwira: «Yibi byokulya bye'Pasaka, ndákola mu biyidula bweneene kwo tubishangire, índazi libuuka! ¹⁶ Namùbwiraga, kwo ndagaki shubi lya ibyokulya bye'Pasaka, byoshi íbikashungikwa mu bwami bwa Rurema, bitazi koleka!»

¹⁷ Lyeryo, Yesu anayabiira urusoozo. Ne'ri akatanga kongwa imwa Rurema, anadeta kwokuno: «Iyi divaayi, mugiyabiirage, muginywe! ¹⁸ Namùbwira, kwo ndagaki shubi nywa idivaayi, halinde ukuhisa ku kyanya ubwami bwa Rurema bugayija.»

¹⁹ Yesu anayabiira no'mukate. Ne'ri akashubi tanga kongwa imwa Rurema, anagugabaanula, anaguheereza indumwa zaage, anazibwira: «Yugu mukate, muguyabiire! Galyagagi magala gaani, ágagatangwa hi'gulu liinyu. Mukizi gira kwoku, hi'gulu lyo'kungengeera!»

²⁰ Iri bakayusa ukusheega, Yesu anashubi yabiira urusoozo, anadeta kwokuno: «Luno rusoozo, luyagagi lwe'kihango kihyahya. Rurema agakikwiza mu kuyona umuko gwani hi'gulu liinyu.

²¹ «Haliko lolagi! Umundu wo'kundanga mu bagoma, tuliriinwi hano ku kashasha!

²² Umwana wo'Mundu, agagendi yitwa, nga kwo âli mali gwanwa ashungikirwa. Kundu kwokwo, ulya úgamútangaga mu bagoma, ali yayewe imwage!»

²³ Haaho, ziryanda ndumwa za Yesu, zanatondeera ukubuuzania, mbu nyandagi mu kati kaabo úwangagira íbala mwene yiryo.

Amigirizo hi'gulu lyo'bukulu

²⁴ Hanayimuka imbamba mu bigirizibwa ba Yesu, mbu nyandi mu kati kaabo úkuliiri abaabo.

²⁵ Kyanatuma Yesu agababwira kwokuno: «Mu bapagaani, abaami bagweti bagakambaalira abandu. Na'bakulu baabo, bagweti bagahuuzibwa kwo bo balyagagi bahaanyi.

²⁶ «Haliko mwehe, kutabe kwo bigaaba imwinyu! Si mu kati kiinyu, iri umundu angaba akuliiri abaabo, akizi ba nga ye toohiri. Ne'ri umundu angaba atwaziri, akizi ba nga ye mukozi.

²⁷ «Aaho! Nyandi úkuliiri uwabo, ka ubwatiiri ha byokulya, kandi iri úgweti úgamúleetera byo? Si umukulu, ye gweti úgabwatala ha byokulya. Kundu kwokwo, niehe mu kati kiinyu, ndi mu ba nga mukozi.

²⁸ «Mwehe, ikyanya nâli kizi libuuka, mwâli kizi ngunga. ²⁹ Ku yukwo, ngamúyimika mu bwami, nga kwo naani, Daata keera akanyimika.

³⁰ Mu yubwo bwami bwani, tugakizi shangiira ibyokulya, iri tunanywera kuguma. Mugabwatala ku bitumbi byo'bwami, iri munatwa imaja za'Bahisiraheeri, kwo iri milala ikumi ni'biri.»

*Yesu amenyeesa kwo Peturu
agamúyiyogookola*

*(Mataayo 26.31-35; Mariko 14.27-31; Yohana
13.36-38)*

³¹ Yesu anadeta, ti: «E Simooni, e Simooni, umenyage bwija kwo Shetaani akoli hangwirwi kwo amúgeze, nga kwa'bandu bali mu yeluula ingano. ³² Kundu kwokwo, keera n'gagwanwa nakuhuunira imwa Rurema, gira utayabirwe mu kumúbiika kwo'bwemeere. Ne'kyanya ugaaba keera wangelukira, ukakanie abiinyu imitima.»

³³ Simooni, ti: «E Nahamwitu, ndi ibiringiini ukugendi shwekwa kuguma na naawe mu nyumba ye'mbohe. Kiri no'kuyitwa, twangayitirwa kuguma!»

³⁴ Yesu anamúshuvya: «E Peturu, nakubwira kwo'luhazi lútazi bika zeene, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu.»

Tukizi yibiika ibiringiini

³⁵ Ha nyuma, Yesu anabuuza abigirizibwa baage, ti: «Ikyanya nâli kizi mùtuma buzira ludaha lwe'fwaranga, na buzira ifumba, na buzira biraato, ka hali íbikamùgoora?» Banamúshuvya: «Ndaabyo!»

³⁶ Yesu, anashubi babwira: «Leero buno, iri umundu angaba ahiiti uludaha lwe'fwaranga, kandi iri ifumba, abiyabiire! Ne'ri angaba abuziri ingooti, aguliise ikooti lyage, gira agigule.

³⁷ Mukuba, biyandisirwi, ti: “Akaharuurirwa kuguma na banangora-mabi.*” Yago magambo,

* **22:37** 22.37 Hisaaya 53.12.

gakayandikwa hi'gulu lyani. Ee! Gakwiriiri gangoleke kwo, ganakolaga bu koleka.»

³⁸ Abigirizibwa ba Yesu, banamúbwira: «E Nahamwitu, lolaga! Hano hali ingooti zibiri.» Naye, ti: «Yizo zishobwiri!»

*Yesu ahuuna Rurema i Getesemaane
(Mataayo 26.36-46; Mariko 14.32-42)*

³⁹ Yesu analyoka yaho, anagenda ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni, nga kwo âli komiiri, anâli kulikiirwi na'bigirizibwa baage. ⁴⁰ Ne'ri akahika ho, anababwira: «Muhuune Rurema, gira mutayiji yingira mu magezo!»

⁴¹ Yesu, anabasiga yaho, anashegera ha mbere hiniini, ho'mundu angalasha ibuye, anafukama, anahuuna Rurema kwokuno: ⁴² «E Daata, luno rusoozo lwa'malibu, iri wangalooza, ulunjaagize! Kundu kwokwo, ngiisi byo uloziizi, bibe byo bigakoleka. Si bitabe byo ndoziizi!» [⁴³ Haaho, umuganda ukulyoka mwi'gulu, anamúhulukira kwo, anamúkania indege.

⁴⁴ Yesu, âli koli shengusiri bweneene! Kyana-tuma agakaviiriza ukuhuuna Rurema. Ingeeshe yage, yanashusha nga muko, yanakizi toonyera haashi.]

⁴⁵ Ne'ri akaheza ukuhuuna Rurema, anayimuka, anagalukira ho akasiga abigirizibwa baage, anagwana keera bahunira. Mukuba, bâli kola no'mwizingeerwe. ⁴⁶ Anababuuza: «Kituma kiki mwahunira? Vyuki, muhuune Rurema, gira mutayiji yingira mu magezo.»

Yesu agwatwa
(Mataayo 26.47-56; Mariko 14.43-50; Yohana 18.3-11)

⁴⁷ Iri Yesu akaba akiri mu deta kwokwo, anayijirwa na'bandu bingi. Bâli rongwirwi na Yuda, kundu âli riiri muguma wa mu bigirizibwa baage ikumi na babiri. Yuda anayegeera Yesu, gira amúnyunyugute.

⁴⁸ Yesu anamúbuuza: «E Yuda, ka ugweti ugatanga Umwana wo'Mundu mu bagoma ku njira yo'kumúnyunyuguta?» ⁴⁹ Yabo bigirizibwa ba Yesu, mbu babonage íbikola bigakoleka, banamúbuuza: «E Nahamwitu, ka tubashooshe-shooshe ne'ngooti?»

⁵⁰ Lyeryo, muguma wabo anayami gibaajika umukozi wo'mukulu wa'bagingi, yanamútola ukutwiri kwe'lulyo. ⁵¹ Yesu anadeta: «Lekagi kwokwo!» Uyo mukozi, Yesu anahuma ku kutwiri kwage, anamúkiza.

⁵² Ikyanya abandu bakayiji gwata Yesu, banamútwala imwa'bakulu ba'bagingi, na'bakulu ba'balaazi be'nyumba ya Rurema, kuguma na'bashaaja ba'Bayahudi.

Yesu anababuza, ti: «Kituma kiki mwanyijira ne'ngooti na'mahiri nga kwo muli mu gendi birigisha umunyazi!» ⁵³ Ngiisi lusiku tushuba mu shiibanwa mu nyumba ya Rurema, mutanangwata! Halikago buno, kikola kihe kiinyu. Ne'mikolezi ye'kihulu, yo ikoli twaziri.»

⁵⁴ Yabo bandu, banayami gugumira Yesu, banamútwala halinde mu nyumba yo'mukulu wa'bagingi. Peturu anabakulikira luto-luto.

Peturu ayiyogookola Yesu
(Mataayo 26.57-58; Mariko 14.53-54, 66-72; Yohana 18.12-18, 25-27)

⁵⁵ Abandu banatwana umuliro mu lubuga lwe'nyumba, banabwatala. Peturu naye, anayiji bwatala ha butambi lyabo. ⁵⁶ Na hi'gulu lyo'lukeera lwo'muliro, kyanatuma umukozi muguma munyere agamúbona, anamúyitegeereza, anadeta: «Uyu mundu, naye ashuba kuguma na Yesu!» ⁵⁷ Haliko, Peturu analahira: «E mukazi, ndamúyiji!»

⁵⁸ Ha nyuma hiniini, ugundi mundu anabona Peturu, anamúbwira: «Na naawe, si ulyagagi muguma wabo!» Haliko, anamúshuvya: «E mushosi, twira haashi, ndali niehe!»

⁵⁹ Iri hakalenga nga kihe kiguma, ugundi mundu anamúkekereza, ti: «Ku kasiisa uyu mundu, bashubanwa. Si ali Mugalilaaya!»

⁶⁰ Haliko, Peturu anashuvya: «E mushosi, yiby byo ugweti ugaadeta, ndabiyiji.» Iri akaba akiri mu deta kwokwo, lyeryo ngana uluhazi lwanabika. ⁶¹ Nahano anakebaanuka, anatumgira Peturu. Peturu anayami kengeera galya magambo go Nahano âli mali gwanwa amúbwira: «Zeene, uluhazi lútazi bika, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu.»

⁶² Haaho, Peturu anayami hulukira imbuga, anatondeera ukubululuka.

Yesu ashekerezibwa
(Mataayo 26.67-68; Mariko 14.65)

⁶³ Abashosi ábâli kizi langa Yesu, banakizi múshekeereza, iri banamúhimbula.

⁶⁴ Banamúbwikira amasu, iri banamúbwira:

«Utangage ubuleevi! Aaho! Nyandi, úwakushulika?» ⁶⁵ Banayushuula na'gandi magambo mingi go'kumútekiiriza.

Yesu alegwa imbere lya'bakulu
(Mataayo 26.59-66; Mariko 14.55-64; Yohana 18.19-24)

⁶⁶ Iri bukatejuukana, abashaaja ba'Bayahudi banagira inaama, bali kuguma na'bakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja. Ne'ri bakaba keera balegeereza Yesu, ⁶⁷ banamúbuuza: «Iri wangaba we yolya Masiya, utubwirage!»

Yesu anashuvya: «Kundu nangamùbwira, mutangayemeera. ⁶⁸ Na kundu nangamùbuuza igambo, mutanganjuvya. ⁶⁹ Haliko, ukulyokera bunu, Umwana wo'Mundu, agaaba abwatiiri uluhande lwe'lulyo† lwa Rurema wo'bushobozi bwoshi!»

⁷⁰ Yabo booshi, banashubi múbuuza: «Ka kwokwo, ulyagagi Mwana wa Rurema?» An-abashuvya: «Si mwenyene keera mwadeta kwo ndi ye!»

⁷¹ Balya bakulu banayami yamuluka, ti: «Tundi tumasi tuki two twangaki looza? Si yiri igambo, keera twaliyiyuvwirwa ku kanwa kaage yenyene!»

23

Yesu alegwa imbere lya Pilaato
(Mataayo 27.1-2, 11-14; Mariko 15.1-5; Yohana 18.28-38)

† **22:69** 22.69 Ukubiikwa uluhande lwe'lulyo, kuli kuhaabwa ubushobozi no'lushaagwa.

¹ Ha nyuma, abakulu booshi ba'Bayahudi banayimuka, banatwala Yesu imunda Pilaato.

² Banatondeera ukumúlegeereza, ti: «Uyu mushosi, twamúgwana agweti agasherebeza umulala gwitu. Si agweti agalahiza abandu kwo batakizi ki rambulira imwa Kahisaari, anagweti agayideta kwo ye Masiya, kwo kudeta kwo ali mwami.»

³ Pilaato anabuuza Yesu: «Ka we mwami wa'Bayahudi?» Anamúshuvya: «Si wenyene keera wadeta!»

⁴ Balya bakulu ba'bagingi, kuguma na ábâli yiguziri yaho, Pilaato anababwira kwokuno: «Uyu mundu, ndaabwo buhube bwoshi bwo namúbona kwo!»

⁵ Yabo bandu, banakaviiriza ukudeta: «Si ku migirizo gaage, agweti agalugiza abandu! Akatondeerera iyo munda i Galilaaya. Na buno, keera agakwiza kiri na mu kihugo kyoshi kye'Buyahudi.»

⁶ Iri Pilaato akayuvwa kwokwo, anabuuza iri Yesu ali Mugalilaaya. ⁷ Ne'ri akamenya kwo ali Mugalilaaya wa mu butwali bwa Heroode, anamútuma imwage. Mukuba, mu yizo siku, Heroode naye âli kola i Yerusaleemu.

Heroode abuliriza Yesu

⁸ Heroode, mbu abonage Yesu, anasiima bwe-neene. Mukuba, âli mali yuvwa imyazi hi'gulu lyage. Anâli kola siku nyingi agweti agalooza ukumúbona, bwo âli loziizi ukuyibonera yenyene ikitangaaza kyo Yesu agaagira. ⁹ Uyo Heroode, anabuliriza Yesu ku magambo mingi-mingi. Haliko, Yesu atanamúyakula. ¹⁰ Abakulu

ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, nabo banakaviriza ukulegeereza Yesu.

¹¹ Heroode, na'basirikaani baage, banatondeera ukutyozza Yesu, no'kumúshekeereza, shoshoo! Banamúyambika imirondo yo'mulimbo, babuli múgalulira imunda Pilaato. ¹² No'kulyokera ku yulwo lusiku, Heroode anayijibana na Pilaato, kundu ubwa mbere bâli shombiini.

*Pilaato ahanguula kwo Yesu ayitwe
(Mataayo 27.15-26; Mariko 15.6-15; Yohana 18.38-19.16)*

¹³ Ha nyuma, Pilaato anakuumania abakulu ba'bagingi, na'batwali ba'Bayahudi, kuguma na'bandu ba mu kaaya. ¹⁴ Anababwira: «Mwandeetera uyu mundu, mbu bwo agweti agahuniisa abandu. Aaho! Mumenyage bwija kwo keera namúbuliriza imbere liinyu. Na ku byoshi byo mwamúlega kwo, ndaabwo buhube bwoshi bwo namúbona kwo! ¹⁵ Kiri na Heroode naye, ndaabwo buhube bwa'múbona kwo. Kyo kyatuma atugalulira ye. Mumenye bwija kwo ndaalyo igambo lyo'yu mundu agiziri, íryangatuma agayitwa. ¹⁶ Ku yukwo, namu múhimbuliisa, mbulagi múshwekuula.»

[¹⁷ Pilaato, ku ngiisi lusiku lukulu lwe'Pasaka, âli kwiriiri ashwekuulire abandu umushweke muguma.]

¹⁸ Yabo bandu booshi, banayamiza kiranga, ti: «Uyu mundu, umúzimiize! Baraba, abe ye ugatushwekuulira!» ¹⁹ No'yo Baraba, âli shwesirwi

mu nyumba ye'mbohe hi'gulu lyo'kuleeta akamburugu mu yako kaaya, na hi'gulu lyo'kuyitana.

²⁰ Pilaato âli loziizi ukushwekuula Yesu, kyana-tuma bagashubi hambanwa. ²¹ Halikago, banakaviiriza ukuyamiza: «Nanga! Umúyitire ku kibambo! Umúyitire ku kibambo!»

²² Anashubi babwira ubwa kashatu: «E maashi, mabi makagi go akagira? Si ndaabyo namúbona kwo, íbyangatuma agayitwa! Ku yukwo, namu múhimbuliisa, mbuli múshwekuula.»

²³ Haliko, balya bandu banakaviiriza ukuyamiza kwo Yesu ayitirwe ku kibambo. Ne'ri hakatama, yukwo kuyamiza kwabo kwanamúyagiisa!

²⁴ Kyanatuma Pilaato agahanguula Abayahudi kwo bagirage ngiisi kwo bamúhuuna.

²⁵ Anabashwekuulira ulya Baraba, nga kwo bakamúhuuna, kundu âli shwesirwi hi'gulu lyo'kuleeta akamburugu mu kaaya, na hi'gulu lyo'kuyitana. Anabaheereza Yesu, kwo bamúgirire ngiisi kwo baloziizi.

Yesu abambwa

(Mataayo 27.32-44; Mariko 15.21-32; Yohana 19.17-27)

²⁶ Iri bakaba bakola mu twala Yesu ho bagagendi múyitira, banagwanana no'mundu muguma ashaaziri mu mbingiro, iziina lyage ye Simooni we'Kureene. Uyo Simooni, banamúgwata, banamúbetuza ikibambo kya Yesu, anagenda amúkulikiiri, akibetwiri.

²⁷ Abandu bingi bâli kulikiiri Yesu. Mu kati kaabo, mwâli riiri abakazi, bagweti

bagamúririra ku kimombo. ²⁸ Yesu, anakebaanuka, anababwira kwokuno: «E banyere be'Yerusaleemu, mutandirire. Haliko, muyilirire mwenyene, mulirire na'baana biinyu! ²⁹ Mumenyage bwija, kwo mu siku ízigayija, abandu bagatulagula, ti: “Bahiriirwi, abakazi ábakagumba, batanayoza!” ³⁰ Ku yikyo kyanya: “Bagabwira imigazi: Mutuhongokere kwo!

Bagabwira no'tugangazi: Mutubindikire!*

³¹ Amagambo mwene yaga, iri gangagirika ku kiti kibishi, ku kyumu kyohe, ka itali yo haahe!»

³² Ku kyanya abasirikaani bakatwala Yesu, bakatwala na'biitani babiri, gira nabo bagendi bayita. ³³ Ne'ri bakahikaga áhali mu buuzibwa Kahanga, banabamba Yesu ku kibambo. Banabamba na yabo banakuhambwa bombi, muguma uluhande lwe'lulyo, no'gundi lwe'lumoshu.

³⁴ Yesu anadeta: «E Daata, ubakoge! Yibi byo bagweti bagaagira, batabiyiji.»

Yabo basirikaani, banataara imirondo ya Yesu, mu kugigaba. ³⁵ Abandu, bâli yimaaziri yaho bagweti bagaloleera. Abakulu ba'Bayahudi, banatondeera ukushekeereza Yesu, ti: «Yuhuu! Si ashuba mu kiza abandi! Aahago! Ayikizagye yenyene, iri angaba ye Masiya úkatoolwa na Rurema!»

³⁶ Abasirikaani nabo, banatondeera ukumútyoza, banamúyegeera, gira bamúheereze amaavu go'lukalishi.

³⁷ Banamúbwira: «Shoshoo! Iri wangaba we mwami wa'Bayahudi, uyikizagye!»

* **23:30** 23.30 Hosheya 10.8.

³⁸ Na hi'gulu lyage, hâli biisirwi ikimenyeeso ikyâli yandisirwi kwokuno: «Uyu, ye Mwami wa'Bayahudi.»

³⁹ Mu yabo biitani bombi, muguma anatuka Yesu, ti: «Ka utali we ulya Masiya? Aahago! Uyikizagye! Na nyiitu, utukize!»

⁴⁰ Haliko, uwabo anamúkanukira, ti: «Ka utayobohiri Rurema? Yiki kihano kyo twahanwa, kyo na kyekyo kyo'yu mundu ahanwa.

⁴¹ Si twehe, twahanwagwa ku njira ikwaniini, ukukulikirana na'mabi go tukagira. Haliko yehe, ndaago mabi go akagira!»

⁴² Uyo mwitani, anashubi deta: «E Yesu, ikyanya ugayingira mu bwami bwawe, ukangengeere, maashi!» ⁴³ Yesu anamúshuvya: «Nakubwira ukuli, kwo zeene tugaaba twembi mu Paradiizo.»

Yesu afwa

(Mataayo 27.45-56; Mariko 15.33-41; Yohana 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Iri hakaba bikola nga bihe ndatu bya mwi'zuuba, izuuba lyanazima, ubwire bwanayidika mu kihugo kyoshi, halinde ukuhisa ku bihe mwenda. No'mulondo gwo bâli manisiri mu nyumba ya Rurema, lyeryo, gwanayami lalaanuka mwo kubiri, la-la-la.

⁴⁶ Yesu, anayamiza kwi'zu lihamu kwokuno: «E Daata, nasikiiriza umutima gwani mu maboko gaawe!» Ne'ri akayusa ukudeta kwokwo, umutima gwanayami deruuka.

⁴⁷ Umukulu wa'basirikaani, mbu abonage kwokwo, anayivuga Rurema kwokuno: «Ku

kasiisa, uyu mundu ashubi kwaniini imbere lya Rurema!»

⁴⁸ Abandu booshi ábakayiji loleera, iri bakabona íbyakoleka, banataaha bagweti bagakomomba mu bifuba byabo hi'gulu lyo'mwizingeerwe. ⁴⁹ Booshi ábâli yijiini na Yesu, kuguma na'bakazi ábâli kizi genda bamúkuliikiiri ukulyokera i Galilaaya, bâli yisuuziri hala hiniini. Yibyo byoshi íbikakoleka, banakizi bilangiiza.

Yesu aziikwa

(Mataayo 27.57-61; Mariko 15.42-47; Yohana 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Hâli riiri mundu muguma, iziina lyage ye Yusefu, wa mu kaaya ke'Harimateya, mu poroveesi ye'Buyahudi. Uyo Yusefu, âli riiri muguma wa mu bakulu ba'Bayahudi. Hâliki, atakayemerezania na'baabo kwi'gambi lyo'kuyitiisa Yesu. Mukuba, âli riiri mundu mwija úkwaniini imbere lya Rurema. Anâli kizi lindirira kwo'bwami bwa Rurema bugayija.

⁵² Kwokwo, Yusefu anagendi huuna Pilaato kwo amúheereze ikirunda kya Yesu. ⁵³ Ne'ri akayemeera, anagendi kishonoola ku kibambo, anakizingira-zingira kwo'mulondo, anakilambika mu shinda íkabaajwa mu lwala. Na mwi'yo shinda, ndaaye gundi mundu úwâli mali ziikwa mwo. ⁵⁴ Yulwo lusiku, lwâli kola lwo'kuyitegaanura kwo.† No'lusiku lwe'Sabaato, lwâli kola bu hika.

† **23:54** 23.54 Yulwo lusiku, lwa'Bayahudi bâli kizi yitegaanura kwo, gira babe ibiringiini ku lusiku lwabo lwe'Sabaato.

⁵⁵ Abakazi ábakayija kuguma na Yesu mu kulyoka i Galilaaya, banakulikira Yusefu, banayibonera ishinda, na ngiisi kwe'kirunda kya Yesu kikalambikwa mwo. ⁵⁶ Ha nyuma, banataahaga, banategaanura amavuta na'malaasi. Haliko, banatee luhuuka ku lusiku lwe'Sabaato, nga kwe'maaja zidesiri.

24

Yesu azuuka

(Mataayo 28.1-10; Mariko 16.1-8; Yohana 20.1-10)

¹ Iri hakaba ku lukula lwo'lusiku lwi'yinga, yabo bakazi banazinduka iwa shinda, babetwiri amalaasi go bâli mali tegaanura. ² Mbu bahikage yo, banagwanana ibuye lihamu íryâli giyigiiri, keera lyahirikirwa ha butambi. ³ Banayingira mu shinda, haliko batanagwana mwe'kirunda kya Nahano Yesu.

⁴ Ne'ri bakaba bakiri mu gangaanwa, lyeryo ngana ha butambi lyabo, hanayimanga abashosi babiri, bayambiiti ibyambalwa íbigweti bigalan-gashana! ⁵ Yabo bakazi, yayewe! Banayami gwatwa ne'kyoba kingi, banayinama, halinde ukuhisa amalanga haashi.

Balya bashosi, banababwira: «Kituma kiki mugweti mugaloozeza umugumaana mu bafwiri? ⁶ Atakiri hano. Si keera azuuka! Mukengeere galya magambo go akamúbwira kwokuno ku kyanya âli ki riiri i Galilaaya: ⁷ “Umwana wo'Mundu, akwiriiri atangwe mu maboko ga'banabyaha, banamúyitire ku

kibambo. Kundu kwokwo, ku lusiku úlugira izishatu, agazuuka.”»

⁸ Yago magambo ga Yesu, haaho lyo yabo bakazi bakagakengeera. ⁹ Kwokwo, banalyoka ha shinda. Na ngiisi byo bakabona, banagendi biganuulira indumwa za Yesu ikumi na nguma, kuguma na'bandi booshi. ¹⁰ Yabo bakazi ábakayiji bwira yizo ndumwa kwokwo, âli Maryamu we'Magadala, na Yowana, na Maryamu nyina wa Yakobo, kuguma na'bandi bakazi bo bâli ririinwi. ¹¹ Ikyanya bakabwira zirya ndumwa ngiisi íbyakoleka, zanabanegura. Zanabibona kwo biri bya busha-busha, zitanabiyemeera.

¹² Kundu kwokwo, Peturu anayami yimuka, anatibitira iwa shinda. Ne'ri akagilingulira mwo, anabona irya mirondo yo bâli zisiri mwo Yesu, ikoli lambamiri yonyene. Iri akaba keera abona íbyakoleka, analyoka yaho, akoli gangaanirwi.

*Yesu mu njira yo'kugenda i Hemahu
(Mariko 16.12-13)*

¹³ Ku lwolwo lusiku lwi'yinga, babiri mu bigirizibwa ba Yesu, bâli riiri mu lugeezi lwo'kugenda mu kaaya ke'Hemahu. Kâli riiri nga ku bilomeetere ikumi na kiguma ukulyoka i Yerusaleemu. ¹⁴ Yabo bombi, bâli kizi genda bagaganuula hi'gulu lya byoshi íbyakoleka.

¹⁵ Ne'ri bakaba bakiri mu biganuulaga, lyeryo Yesu anayami bayegeera, banagendanwa. ¹⁶ Haliko, banaba nga bakubikwa, batanamenya kwo yehe.

¹⁷ Yesu anababuuza: «Bikagi byo mugweti mugaganuula?» Yabo bombi, banayimanga bakoli zizibiiri. ¹⁸ Muguma wabo, iziina lyage ye Kiryopa, anashuvya: «Mu bandu booshi ábatuuziri i Yerusaleemu, ka wehe, naaho, we tamenya íbyakoleka mwo mu zino siku?» ¹⁹ Yesu, ti: «Biki yibyo?»

Banamúshuvya: «Tuli mu ganuula hi'gulu lya íbyakoleka ku Yesu we'Nazareeti. Abandu booshi, kiri na Rurema, bashubi múbwini kwo ali muleevi wo'kukola no'kudeta ku bukalage bweneene! ²⁰ Haliko, abakulu ba'bagingi, na'batwali biitu, banamútanga, gira atwirwe ulubaaja lwo'kuyitwa, banamúyitira ku kibambo. ²¹ Anali ye tutákoli langaliiri kwo ye gatuguluula, twe Bahisiraheeri. No'kulyokera ho yibyo byoshi bikakolekera, buno lukolaga lusiku úlugira izishatu.

²² «Na kwakundi, abakazi baguma mu kati kiitu, keera batukanga! Mukuba, zeene, batágeeziri ku lukula iwa shinda yage. ²³ Banagwana kirya kirunda kitakiri mwo, banayiji tubwira na kwo babona abaganda mu mabone. Yabo baganda, banababwira kwo Yesu akola mugumaana.

²⁴ «Haaho, baguma biitu banagenda iwa shinda, banagwana byoshi biri nga kwa'bakazi batámali tuganuulira. Nabo kwakundi, ndaakyo kirunda kyo babona.»

²⁵ Yesu anababwira: «Si mulyagagi bahwija! Ne'mitima yinyu, iki kubisirwi! Ngiisi íbikadetwa na'baleevi, mutabiyemiiri! ²⁶ Aaho! Ulya Masiya atákwiriiri atee lenga mu galya

malibu gooshi, akabuli yingira mu bulangashane bwage!»²⁷ Haaho, Yesu anabasobanulira ngi-isi byoshi ibikayandikwa mu Mandiko Meeru hi'gulu lyage. Akatondeerera mu bitaabo bya Musa, halinde na mu bitaabo byoshi bya'baleevi.

²⁸ Ne'ri bakaba keera bayegeera akaaya ko bâli kizi genda mwo, Yesu anayigira nga agaki genderera no'lugeezi. ²⁹ Haliko, banamúyinginga bweneene, ti: «Tutee beeranwa hano. Si keera twayirirwa! Ne'kihulu keera kyagwata.» Kwokwo, Yesu anayingira mu nyumba, gira babeeranwe. ³⁰ Ne'ri bakabwatata ha byokulya, Yesu anayabiira umukate, anadeta kongwa imwa Rurema, anagubaanula, anabaheereza gwo.

³¹ Haaho-haaho, balya bombi banayami kebukwa, banabona kwo Yesu. Haliko, Yesu anayami nyerera!

³² Yabo bombi, banabuuzania: «Ikyanya Yesu ashuba mu tuguuulira mu njira, anatusobanulira ibiri mu Mandiko Meeru, ka tutayuvwa nga muliro gukoli yasiri mu mitima yitu?»

³³ Ku kyekyo kihe, banayami yimuka, banagalukira i Yerusaleemu, banagwanana yizo ndumwa za Yesu ikumi na nguma bakumaniri kuguma na'bandi.

³⁴ Yabo booshi, banabwira yabo bombi, ti: «Biri ukuli kwo Nahamwitu azuuka. Keera anahulukira ku Simooni!»

³⁵ Yabo bombi nabo, ti ee! Banaganuulira yabo baabo ngiisi ibikakoleka mu njira, na ngiisi kwo bakalonga ukumenya Yesu ku kyanya akabagabanulira umukate.

*Yesu ahulukira mu bigirizibwa baage
(Mataayo 28.16-20; Mariko 16.14-18; Yohana
20.19-23; Mikolezi 1.6-8)*

³⁶ Yabo bigirizibwa ba Yesu, iri bakaba bakiri mu ganuula, lyeryo ngana Yesu anayami yimanga ha kati kaabo, anababwira: «Mube no'mutuula!»

³⁷ Balya bigiriza, ikyanya bakamúbona, banayikeeka kwo kishu. Kyanatuma bagakanguka, banagwatwa ne'kyoba.

³⁸ Haliko, Yesu anababwira: «Kituma kiki imitima yinyu ikola lujungwa? Na kituma kiki muki ganganirwi! ³⁹ Mulolage mu maboko gaani na ku magulu, lyo mumenya kwo niehe! Mumbume kwo, muyibonere mwenyene. Si ikishu kitahiiti iminyofu, kitanahiiti na'mavuha, nga kwo mumbwini mbihiiti.»

⁴⁰ Iri Yesu akayusa ukubabwira kwokwo, anabayereka amaboko na'magulu. ⁴¹ Balya bigirizibwa baage, ti: «Yehe!» Banashambaala bweneene! Na kwakundi, bâli somiirwi, banaba bakola no'bungisi-ngisi. Kwokwo, Yesu anababuuzagya: «Ka hano hali byo nangalya?» ⁴² Ne'ri bakamúheereza ikitolo kye'fwi nyokya, ⁴³ anakiyabiira, anakilya imbere lyabo.

⁴⁴ Balya bigiriza, Yesu anababwira kwokuno: «Yibi, byo byebirya byo nâli kizi mùbwira ku kyanya nâli ki riiri kuguma na niinyu. Ee! Byoshi íbiyandisirwi hi'gulu lyani, bikwaniini bikoleke. Biba bya mu maaja za Musa, kandi iri bya mu bitaabo bya'baleevi, kandi iri bya mu kitaabo kye'Zaburi.»

⁴⁵ Haaho, Yesu anabashoboleesa ukusobanukirwa na'Mandiko Meeru gooshi.

⁴⁶ Anashubi babwira: «Biyandisirwi kwo'lya Masiya agatee libuzibwa. Halikago, ku lusiku úlugira izishatu, anazuuke mu bafwiri.

⁴⁷ Abandu be'milala yoshi, ukutondeerera ku be'Yerusaleemu, banayigirizibwe kwo batwikire ku byaha byabo, halinde bakogwe. ⁴⁸ Ee! Ngiisi ibyakoleka, mwe mugaaba tumasi twabyo.

⁴⁹ «Lolagi! Umutima Mweru gwo Daata âli mali gwanwa amûlagaania, ngola ngamûtumira gwo.* Ku yukwo, mutee lindirira mu kano kaaya,† halinde ikyanya mugayambikwa ubushobozi ukulyoka mwi'gulu.»

*Yesu alengezibwa mu kugenda mwi'gulu
(Mariko 16.19-20; Mikolezi 1.9-11)*

⁵⁰ Ha nyuma, Yesu anatwalaga balya bigirizibwa baage hoofi na'kaaya ke'Betaniya, analengeza amaboko gaage hi'gulu, mu kubagashaanira.

⁵¹ Ne'ri akaba akiri mu bagashaanira, haaho anayami basiga, analengezibwa mu kugenda mwi'gulu.

⁵² Yabo bigirizibwa, banayikumba Yesu, banabuli galukira i Yerusaleemu, bakoli shambiiri bweneene! ⁵³ Banakizi shiiba mu nyumba ya Rurema, bagweti bagamúhuuza.

* **24:49** 24.49 Yiby byo Daata akabalagaania, guli Umutima Mweru. Yiby, wangabisoma mu Mikolezi ye'Ndumwa 1.4-5.

† **24:49** 24.49 kano kaaya Yerusaleemu.

**Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru
Fuliiru: Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru (Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fuliiru

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Feb 2023 from source files
dated 29 Jan 2022

871cddeb-c358-58e1-a46a-1b6006a51f3b